

B&B
VIŠJA STROKOVNA ŠOLA

Diplomsko delo višješolskega strokovnega študija
Program: Ekonomist
Modul: Računovodstvo

GASILSTVO, STRES, PARTNER IN DRUŽINA

Mentorica: Mag. Alenka Bradač, univ. dipl. ekon.
Lektorica: Ana Peklenik, prof. slov.

Kandidatka: Tatjana Štremfelj

Kranj, december 2017

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici mag. Alenki Bradač, univ. dipl. ekon., za sodelovanje, napotke in pomoč pri izdelavi diplomske naloge.

Zahvaljujem se tudi lektorici Ani Peklenik, prof. slov., ki je mojo diplomsko nalogo jezikovno in slovnično pregledala, in Katarini Bogataj za prevod strokovnih člankov.

Posebna zahvala pa je namenjena možu Andreju oziroma moji gasilski družini, ki mi je dala idejo in nudila strokovno pomoč pri izdelavi diplomske naloge. Zahvaljujem se jim, ker so mi v času študija stali ob strani in me spodbujali, da sem uresničila zastavljeni cilj.

IZJAVA

»Študentka Tatjana Štremfelj izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom mag. Alenke Bradač, univ. dipl. ekon.«

»Skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovoljujem objavo tega diplomskega dela na spletni strani šole.«

Dne _____

Podpis: _____

POVZETEK

Diplomska naloga opisuje gasilstvo, stres, partnerstvo in družino. V nalogi podrobno razčlenjujemo problematiko stresa tako pri operativnih gasilcih kot pri njihovih družinskih članih, pa tudi vpliv gasilstva na družinsko življenje in družino kot osnovno celico. Z metodo intervjuja smo skušali ugotoviti, kako stres vpliva na operativne prostovoljne gasilce, rezultate pa smo primerjali s stresom poklicnih gasilcev. Z obširno anketo pa smo raziskali vpliv stresa na partnerja in družino.

Rezultati so pokazali, da stres vpliva na prostovoljne in poklicne gasilce skoraj enako, saj za oboje največji stres predstavlja alarm sam, ker ne vedo, kaj jih čaka na kraju dogodka. Kot pomemben dejavnik navajajo dehidracijo, ki je lahko fizičnega izvora ali pa se pojavi kot psihični dejavnik. Skupni so jim pogovori po intervencijah, s katerimi dosežejo psihično razbremenitev. Razlikujejo se po času regeneracije, ki pri poklicnih gasilcih zaradi večjega števila in težavnosti intervencij traja dlje časa. Čeprav se oboji trudijo, da se doma ne bi pogovarjali o intervencijah, jim to ne uspeva, saj partnerji iz njihovega obnašanja prepoznajo zahtevnost njihovega dela. Ugotovili smo, da partnerji in družina podpirajo gasilca pri njegovi dejavnosti, da gasilstvo vpliva na partnerja stresno, večina jih na pozivniku namreč preveri, za kakšno intervencijo gre, prisoten je strah, da bi se komu kaj zgodilo. Gasilci se zavedajo, da zamujajo del družinskega življenja, da partnersko in družinsko življenje z njimi pomeni odrekanje in podrejenost v primerjavi z drugimi. Ugotavljamo tudi, da je v prihodnje na zdravstvenem področju operativnega gasilstva treba narediti ogromen korak naprej, saj raziskave kažejo, da gasilci umrejo v povprečju 8 let prej kot ostali državljani.

KLJUČNE BESEDE

- gasilstvo
- stres
- partner
- družina

ABSTRACT

The diploma thesis describes the relation between fire fighting, stress, partnership and family. The problem of stress among both the operational firefighters and their family members as well as the impact of fire fighting on the family life and the family as the basic cell are analysed in detail. Through the interview method we tried to determine how stress affects operational volunteer firefighters; the results were compared with stress among professional firefighters. Through an extensive survey the impact of stress on the partner and the family was examined.

The results show that stress affects volunteer and professional firefighters fairly equally since the alarm alone presents the greatest stress for both as they do not know what awaits them at the scene. They identify dehydration as an important stress factor; it may have a physical origin or it may occur as a mental factor. Both groups of firefighters have a debriefing after every intervention, which helps them get some psychological relief. The difference lies in the duration of regeneration which is longer among professional firefighters due to the higher number of interventions and their greater difficulty. Although professional as well as volunteer firefighters endeavour not to discuss interventions at home, they fail to do so because partners can deduce the difficulty of interventions from their behaviour. Findings show that partners and families support firefighters in their activity. Fire fighting, however, has a stressful impact on partners. Most of them check the pagers to see what kind of intervention their partners are taking part in; there is fear that something bad might happen to them. Firefighters are aware that they miss out on a substantial part of family life and that the partner and family life with them demands more sacrifice and subordination compared to other people. Findings also show that in the future an enormous step forward needs to be made in operational fire fighting concerning the medical field since various researches show that on average firefighters die eight years earlier than other people.

KEYWORDS

- fire fighting
- stress
- partner
- family

KAZALO

1	UVOD.....	1
1.1	Predstavitev problema	1
1.2	Predpostavke in omejitve.....	2
1.3	Metode dela.....	2
1.4	Cilji naloge.....	2
2	GASILSTVO.....	2
2.1	Zgodovina gasilstva	3
2.1.1	Gasilstvo pri starih ljudstvih	3
2.1.2	Gasilstvo pri starih Rimljanih	3
2.1.3	Gasilstvo v srednjem veku	3
2.1.4	Gasilstvo na Slovenskem	3
2.2	Poklicni gasilci	4
2.2.1	Kako postati poklicni gasilec	6
2.2.2	Poklicne gasilske enote.....	10
2.3	Prostovoljni gasilci	13
2.3.1	Prostovoljni gasilci v Škofji Loki.....	15
2.3.2	Poklicni in prostovoljni gasilci	16
2.4	Povečano tveganje za raka pri gasilcih	18
3	STRES	20
3.1	Kaj je stres – opredelitev stresa	20
3.2	Vrste stresa, dejavniki stresa pri zaposlitvah.....	21
3.3	Simptomi, znaki, posledice in obvladovanje stresa	22
3.4	Stres pri reševalcih	26
4	RAZISKAVA	28
4.1	Intervju.....	28
4.2	Primerjava	41
4.3	Anketa	42
5	ZAKLJUČEK	67
	LITERATURA IN VIRI	70
	PRILOGI.....	72

KAZALO SLIK

Slika 1: Zaključno preverjanje.....	9
Slika 2: Zemljevid poklicnih GE	11
Slika 3: Delovni koledar 2017	12
Slika 4: Matični list člana PGD.....	14
Slika 5: Grafični prikaz – število aktiviranj.....	17
Slika 6: Grafični prikaz – število sodelujočih	17
Slika 7: Umazana zaščitna čelada.....	19
Slika 8: Umazana zaščitna obleka.....	19
Slika 9: Grafični prikaz rezultatov – spol	28
Slika 10: Grafični prikaz rezultatov – starostne skupine	29
Slika 11: Grafični prikaz rezultatov – formalna izobrazba	29
Slika 12: Grafični prikaz rezultatov – število operativnih let.....	30
Slika 13: Grafični prikaz rezultatov – stresnost opravljanja dejavnosti	31
Slika 14: Grafični prikaz rezultatov – stres v domačem okolju	32
Slika 15: Grafični prikaz rezultatov – stresne intervencije	33
Slika 16: Grafični prikaz rezultata – najbolj stresno.....	34
Slika 17: Grafični prikaz rezultatov – največja fizična obremenitev	35
Slika 18: Grafični prikaz rezultatov – največja psihična obremenitev	36
Slika 19: Grafični prikaz rezultatov – znaki stresa.....	37
Slika 20: Grafični prikaz rezultatov – čas regeneracije.....	38
Slika 21: Grafični prikaz rezultatov – ali so kakšne posledice	38
Slika 22: Grafični prikaz rezultatov – način obvladovanja stresa.....	39
Slika 23: Grafični prikaz rezultatov – stresne intervencije	40
Slika 24: Grafični prikaz rezultatov – kako vas dojema družba	41
Slika 25: Grafični prikaz rezultata – spol.....	43
Slika 26: Grafični prikaz rezultata – starostna skupina.....	44
Slika 27: Grafični prikaz rezultata – trajanje razmerja	44
Slika 28: Grafični prikaz rezultata – število otrok	45
Slika 29: Grafični prikaz rezultata – partner je	45
Slika 30: Grafični prikaz rezultata – podpora gasilcu	46
Slika 31: Grafični prikaz rezultata – cenjenje pri otrocih.....	46
Slika 32: Grafični prikaz rezultata – strinjanje z izjavo	47
Slika 33: Grafični prikaz rezultata – zamujanje dela družinskega življenja	48
Slika 34: Grafični prikaz rezultata – enakih možnosti.....	48
Slika 35: Grafični prikaz rezultata – škoduje svojemu zdravju.....	49
Slika 36: Grafični prikaz rezultata – podrejanje gasilstvu	50
Slika 37: Grafični prikaz rezultata – trditve.....	50
Slika 38: Grafični prikaz rezultata – planiranje dogodkov.....	51
Slika 39: Grafični prikaz rezultata – prestavljeni odhodi zaradi intervencije	52
Slika 40: Grafični prikaz rezultata – nelagodna situacija	53
Slika 41: Grafični prikaz rezultata – razlaga zbrani družini	54
Slika 42: Grafični prikaz rezultata – na vas vpliva stresno?	55
Slika 43: Grafični prikaz rezultata – pisk pozivnika	55
Slika 44: Grafični prikaz rezultata – za kakšno intervencijo gre	56
Slika 45: Grafični prikaz rezultata – kaj vzbudi odhod na intervencijo	58
Slika 46: Grafični prikaz rezultata – pisk pozivnika vznemiri otroke	58
Slika 47: Grafični prikaz rezultata – kam je odšel/odšla ati/mami.....	59
Slika 48: Grafični prikaz rezultata – »velik požar, zelo razbit avto«	60

Slika 49: Grafični prikaz rezultata – povprašate o intervenciji	61
Slika 50: Grafični prikaz rezultata – psihično zahtevna intervencija	62
Slika 51: Grafični prikaz rezultata – pogovor o intervenciji	63
Slika 52: Grafični prikaz rezultata – intervencija, ki najbolj pretrese	66

KAZALO TABEL

Tabela 1: Tarifni razred, plačni razred in osnovna plača	5
Tabela 2: Predmetnik	9
Tabela 3: Seznam poklicnih GE	10
Tabela 4: Evidenčna knjiga	16
Tabela 5: Vrsta in pogostost raka	20
Tabela 6: Bolj ali manj stresne zaposlitve	22

KRATICE IN AKRONIMI

TGE:	Teritorialne gasilske enote
IGE:	Industrijske gasilske enote
GE:	Gasilske enote
GZS:	Gasilska zveza Slovenije
PGD:	Prostovoljno gasilsko društvo
URSZR:	Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje
ICZR RS:	Izobraževalni center za zaščito in reševanje Republike Slovenije

1 UVOD

Družba se nenehno spreminja in razvija, k čemur prispevajo spodbujanje in vlaganje v gospodarstvo, podjetništvo, inovativnost, tehnološki razvoj in izobraževanje. Rezultati, ki jih tako dosežemo, so krepitev gospodarstva, rast produktivnosti in zaposlenosti, s tem pa dvig konkurenčnosti. Velika prizadevanja so namenjena varovanju okolja in zmanjšanju toplogrednih plinov. Dejstvo, da se okolje spreminja hitreje kot navade ljudi, zahteva veliko sredstev in energije okoljevarstvenikov za ozaveščanje ljudi, da je zdravo okolje ključnega pomena za nas same, za naše bližnje.

Mnogo napora je vloženega v izboljšanje varnosti tako ljudi kakor materialnih dobrin. Tu pomembno vlogo odigrajo gasilci, ki ravno preventivi in izobraževanju ljudi s področja samozaščite namenjajo veliko svojega časa in energije. Tehnična in zaščitna oprema je v tej panogi precej napredovala. Uporabljajo se vedno boljša, predvsem pa lažja tehnična orodja, osebna zaščitna oprema pa omogoča gašenje pri visokih temperaturah. To je vsekakor dvorezni meč, saj so s tem, ko gredo bližje k ognju, v gorečem prostoru dlje časa in so dlje izpostavljeni nevarnim snovem, dolgoročno škodijo svojemu zdravju. Zaradi finančne podhranjenosti je premalo sredstev namenjenih obnovi osebne zaščitne opreme, da bi svoje zdravje zaščitili, tako kot bi bilo po vseh pravilih potrebno. Omeniti je treba stres, ki ga preživljajo pri opravljanju svojega dela, saj nikoli ne vedo, kaj jih v resnici na kraju nesreče čaka. Stiske prav tako doživljajo tudi njihovi partnerji in družine, saj jih skrbi, ali se bodo vrnili domov ali ne, saj se nesreče dogajajo tudi gasilcem (World trade center, Kornati, strelišče Bač, bližina Škal, Kemis). Družba se mora zavedati, kako pomembni so zanj gasilci, v kolikšni meri so požrtvovalni, srčni, nesebični, saj na nek način žrtvujejo sebe in svoje družine, zato da pomagajo nekemu, ki jih potrebuje. Če natančno pogledamo prispevek poklicnih gasilcev Gasilske brigade Ljubljana z naslovom »Resnica, ki se zareže v srce« (2009), jih moramo spoštovati in ceniti.

1.1 PREDSTAVITEV PROBLEMA

V diplomski nalogi želimo raziskati področje gasilstva, stresa in vpliva na celotno družino. Biti gasilec je več kot poklic, je poslanstvo, pri opravljanju svojega dela pa se gasilci neprestano srečujejo s stresnimi situacijami, ki vplivajo na njihovo poklicno in zasebno življenje. Ugotavljamo, da poklicni in prostovoljni gasilci zaradi svojega čuta za pomoč sočloveku, nenehnega izobraževanja, usposabljanja, sodelovanja na reševalnih vajah, preventivnih akcijah, za gasilstvo porabljajo tudi svoj prosti čas, zaradi česar so prikrajšane njihove družine.

1.2 PREDPOSTAVKE IN OMEJITVE

Predpostavljamo, da bomo na osnovi dostopne literature podali pogled na težave, s katerimi se srečujejo gasilci in njihove družine. Predpostavljamo, da je to problem celotne gasilske populacije in ne samo manjšega števila družin. Da to predpostavko potrdimo, bomo raziskovalni del omejili na poklicne enote po Sloveniji in okoliška prostovoljna gasilska društva.

1.3 METODE DELA

V diplomski nalogi bomo uporabili nekatere raziskovalne metode, in sicer:

- metodo opisovanja,
- metodo intervjuvanja,
- primerjalno metodo,
- metodo anketiranja.

1.4 CILJI NALOGE

Raziskava z analizo rezultatov, pridobljenih s pomočjo intervjuja s prostovoljnimi gasilci in anketiranja družinskih članov, bo pripomogla k dvigu vsesplošne zavesti državljanov in k večjemu spoštovanju tako gasilcev kot njihovih družin, saj le ob njihovi popolni podpori lahko brezpogojno opravljajo svoje poslanstvo.

2 GASILSTVO

Gasilstvo je javna služba, ki uživa najvišjo stopnjo zaupanja državljanov. Za uspešno izvajanje gasilske dejavnosti so potrebni ustrezno usposobljeni ljudje – gasilci. Biti morajo fizično močni, duševno stabilni, sposobni delati v težkih delovnih pogojih, kjer se srečujejo z najrazličnejšimi situacijami, pošteni, disciplinirani, komunikativni, zmožni samostojnega dela in dela v skupini. Gasijo požare, pomagajo ob prometnih nesrečah, naravnih nesrečah, nesrečah z nevarnimi snovmi in ob drugih nesrečah, s katerimi se srečujejo občani. Pripravljeni so pomagati 24 ur na dan, vse dni v letu in na območju celotne Slovenije. Gasilstvo je nevarna služba. Delo mora biti opravljeno v zelo resnih in stresnih pogojih, če hočejo rešiti ljudi in dobrine.

Glede na območje delovanja ločimo:

- teritorialne gasilske enote (TGE), katere ustanovitelj so lokalne skupnosti ali država in so lahko poklicne ali prostovoljne enote, in
- industrijske gasilske enote (IGE), katere ustanovitelj so gospodarske družbe, zavodi in druge organizacije.

2.1 ZGODOVINA GASILSTVA

2.1.1 Gasilstvo pri starih ljudstvih

Zgodovina gasilstva sega daleč nazaj v dobo prvih civilizacijskih ljudstev, človek pa se je z ognjem srečal že prej. Prvi podatki o boju z ognjem segajo v 2. tisočletje pred našim štetjem, iz tega časa je najdena odredba o gašenju požara v Egiptu, napisana na papirus. Grški izumitelj Ktesibilis, ki je živel v Aleksandriji, je sredi 2. stoletja pred našim štetjem izumil in naredil prvo gasilsko črpalko (Gasilska zveza Slovenije, 2010).

2.1.2 Gasilstvo pri starih Rimljanih

Rimski cesar Avgust je ustanovil vojaško organizirane požarne službe – vigiles. Poleg državnih in poklicnih gasilcev so poznali tudi društveno »prostovoljno« gasilstvo (Gasilska zveza Slovenije, 2010).

2.1.3 Gasilstvo v srednjem veku

V času Karla velikega (9. stoletje) zasledimo ponovno uvedbo nočnih stražarjev, ki so bili dolžni ob vsakem požaru organizirati vse meščane za obrambo in gašenje. V 12. stoletju so dunajski mestni veljaki uvedli prvi požarni red Rudolfa Habsburškega, ki je Dunajčanom odredil, na kakšen način naj se borijo z ognjem, gasilsko orodje, način gradnje hiš, določil material za pokrivanje streh ipd., poleg tega pa so strogo kaznovali namerne požigalce (Gasilska zveza Slovenije, 2010).

2.1.4 Gasilstvo na Slovenskem

V začetku šestdesetih let devetnajstega stoletja zasledimo prve resnejše poskuse, da bi se ustanovila organizacija za gasilsko službo. Bila naj bi stalno in strokovno pripravljena za gašenje požarov. V Metliki je bilo 19. septembra 1869 ustanovljeno prvo prostovoljno gasilsko društvo na Slovenskem, do leta 1881 pa je bilo (brez Koroške) ustanovljenih 39 gasilskih društev. Gasilska društva so se povezovala v deželne zveze in v času do 1. svetovne vojne je v naših deželah delovalo 8 gasilskih zvez. Med seboj so se razlikovale po številu članov, posledično pa tudi po orodju in opreми.

1. julija 1919 je bil v Ljubljani prvi občni zbor Jugoslovanske gasilske zveze Ljubljana, na katerem so ukinili stare deželne zveze. Zakon o organizaciji gasilstva, ki ga je 15. julija 1933 podpisal kralj Aleksander, je ukinil gasilska društva in dovoljeval le gasilske čete. Leta 1937 je bilo na Slovenskem 942 čet z več kot 30.000 člani. Leta 1941 so slovensko ozemlje zasedli okupatorji, ki so prevzeli oblast in po svoje uredili tudi gasilsko službo.

Po osvoboditvi maja leta 1945 se je nova oblast znašla pred težkimi vprašanji in težavami, saj je bilo med okupacijo uničenega približno 75 % gasilskega orodja in 90

% gasilskih cevi. Obnovili so gasilsko organizacijo, za obnovo domov, gasilskih avtomobilov, opreme in orodja pa so gasilci porabili skupaj nekaj milijonov prostovoljnih delovnih ur.

19. maja 1948 je bil sprejet Zakon o gasilskih društvih. Število novih gasilskih enot je zelo hitro naraščalo, s tem pa tudi število članov. Gasilska organizacija se je krepila na vseh področjih delovanja, predvsem pa je postala uspešna organizacija za delovanje in reševanje pri elementarnih nesrečah (Gasilska zveza Slovenije, 2010).

2.2 Poklicni gasilci

Zakon o gasilstvu (2005) poklicne gasilce opredeli kot »delavce v poklicni gasilski enoti ali poklicnem jedru druge gasilske enote oziroma delavca, ki opravlja operativne naloge gasilstva v gospodarski družbi, zavodu ali drugi organizaciji«.

Delo gasilca je raznoliko in nevarno, saj intervencije od njega terjajo fizične in psihične napore, ki zahtevajo tudi sposobnost hitrega prilagajanja. Prilagajati se mora različnim okoliščinam (višini, utesnjenosti, obliki zgradb, težavnemu dostopu do ponesrečencev, oviram idr.). Gašenje in reševanje je dinamično delo, ki ga izvaja stoje ali v prisiljenem položaju (čepenje, plezanje, pripogibanje, dviganje bremen in ponesrečencev, prenašanje po lestvah in stopnicah iz višjih nadstropij, vlečenje in pridrževanje z vrvmi in podobno). Pri vstopanju v notranje prostore je obvezna uporaba dihalnih aparatov, saj se nikoli ne ve, na kakšne pline ali dime lahko gasilec naleti. Pogosto je velika nevarnost eksplozije. To še posebej velja za požare vnetljivih tekočin, celuloida, svile in drugih organskih snovi v zaprtih prostorih, kjer ni dovolj kisika. Pri tem nepopolnem gorenju z veliko dima in drugih gorljivih sestavin nastaja ogljikov monoksid, ki ob ponovnem dotoku zraka lahko eksplodira. Ob prometnih nesrečah, ko je treba reševati ukleščene potnike iz vozil, so gasilci priče tudi zelo dramatičnih prizorov. Med zahtevnejša reševanja sodijo tudi posredovanja ob nesrečah, v katerih so udeležena vozila za prevoz nevarnih snovi (Gasilstvo – kratek opis poklica, 2013).

Spodnja tabela in opis delovnega mesta kažeta, da se posameznik najverjetneje ne odloči za ta poklic zaradi denarja, pač pa zaradi srčnosti, notranjega klica in poslanstva pomagati pomoči potrebnim.

Delovno mesto	Tarifni razred	Plačni razred brez napredovanja	Osnovna plača (v EUR)
Kandidat za gasilca	V	17	824,84
Gasilec	V	21	927,82
Namestnik vodje gasilske izmene	VII/1	29	1.320,58
Vodja gasilske izmene I	VII/1	31	1.428,34

*Tabela 1: Tarifni razred, plačni razred in osnovna plača
(Lastni vir)*

Delovno mesto Vodja gasilske izmene I ima v opisu naslednje naloge:

- gašenje požarov, reševanje ljudi in premoženja, izvajanje preventivne dejavnosti na področju požarne varnosti;
- samostojno načrtovanje, organiziranje in vodenje povečanega gasilskega voda pri intervenciji gašenja požarov, zaščiti in reševanju ljudi in premoženja ob naravnih in drugih nesrečah ter vodenje večjih akcij;
- organiziranje in vodenje celotnega dela povečanega gasilskega voda v svoji izmeni pri gašenju in drugih intervencijah;
- vodenje povečanega gasilskega voda pri izvajanju del s področja protipožarne preventive;
- organiziranje izvajanja varnostnih in samozaščitnih ukrepov, ukrepov varstva pri delu ter zagotavljanje reda in čistoče v objektu in njegovi neposredni okolici;
- proučevanje nevarnosti za nastanek požarov, naravnih in drugih nesreč;
- proučevanje, analiziranje in ocenjevanje izvedbe posameznih operativnih ukrepov ob intervencijah;
- izvajanje strategije in taktike vključevanja gasilcev in uporabe sredstev za uspešno gašenje in intervencije pri reševanju ljudi in materialnih dobrin;
- izvajanje taktičnih prijemov za izvajanje intervencij na posameznih področjih;
- sodelovanje pri raziskavah vzrokov nastanka požarov ali drugih nesreč na zahtevo pristojnih organov;
- organiziranje in usklajevanje dela operativnih enot pri nalogah s področja protipožarne preventive ter z gasilskimi enotami civilne zaščite;
- vodenje oziroma izvajanje neposrednega strokovnega usposabljanja operativnih delavcev po programu;
- spoznavanje novosti gasilske stroke in njihovo vključevanje v program strokovne vzgoje;

- sodelovanje pri izvajanju izobraževalnih akcij drugih gasilskih enot in enot civilne zaščite;
- usklajevanje nalog pri usposabljanju članov in poveljniškega kadra prostovoljnih gasilskih društev in civilne zaščite;
- nadziranje uporabe zaščitne opreme in izvajanja ukrepov varstva pri delu v intervencijah;
- izvajanje nadzora nad pravilno uporabo tehnike in objektov ter pripravljane strokovnih mnenj in ocen požarne ogroženosti;
- izvajanje dnevnih, tedenskih in mesečnih pregledov osebne opreme gasilcev, skupne opreme v vozilih in objektih ter ugotavljanje stanja in pomanjkljivosti;
- sestavljanje obdobjnih in letnih poročil;
- opravljanje drugih nalog v okviru delovnega mesta;
- izvajanje varnostnih in samozaščitnih ukrepov ter ukrepov iz varstva pri delu;
- opravljanje drugih nalog po odločitvi poveljnika – direktorja.

Psihične obremenitve v procesu dela:

- umski napor – hitro in razsodno odločanje v kritičnih situacijah;
- fizični napor – povečan pri vodenju in izvajanju intervencij ter pri praktičnem usposabljanju gasilcev;
- v odnosih z ljudmi – povečane obremenitve med pogostimi in zahtevnimi stiki z ljudmi v izvajanju akcij;
- napor čutil – nadpovprečen v času intervencij, stalna psihična napetost;

Odgovornosti:

- strokovna – za pravočasno in uspešno izvedbo intervencij;
- organizacijska – za operativno sposobnost in delo svoje ekipe oziroma enote na intervencijah in za izvajanje ukrepov varstva pri delu;
- materialna – za pravilno in gospodarno rabo objektov, vozil, opreme, orodja in zaščitnih sredstev in za varovanje premoženja na intervencijah (GRS Kranj).

2.2.1 Kako postati poklicni gasilec

Ko se v gasilskih brigadah pojavi potreba po novih sodelavcih – gasilcih, objavijo javni razpis za delovno mesto gasilec začetnik. To je navadno v zgodnjih jesenskih mesecih. Kandidati morajo izpolnjevati zahtevane pogoje, ki jih določi posamezna gasilska brigada.

Gasilska brigada Ljubljana objavlja naslednje pogoje:

- dosežena srednja tehnična ali srednja strokovna izobrazba,
- psihofizična in zdravstvena sposobnost
- izpit za voznika B-kategorije,
- da kandidat ni v kazenskem postopku oz. da ni pravnomočno obsojen za kaznivo dejanje zoper življenje, telo in premoženje,

- zaželeno vsaj dve leti delovnih izkušenj,
- prednost predstavlja poznavanje gasilske organizacije (prostovoljni gasilec).

Kandidate, ki te pogoje izpolnjujejo, povabijo na opravljanje preizkusa fizične sposobnosti, ki je sestavljen iz treh sklopov.

1) Test splošnih sposobnosti

- Zgibi v vesi:
 - normativ: 5 zgibov.
- Trebušnjaki:
 - normativ: 34 trebušnjakov v minuti.
- Počepi z obremenitvijo (30 kg)
 - normativ: 25 dvigov v minuti (kandidat leži na klopi).
- Plezanje v steni:
 - normativ: preverja se spretnost in zmožnost dela na višini – potrebno je priplezati do vrha stolpa, kandidat je varovan.
- Tek 2400 m:
 - normativ: maksimalni čas 11 min 30 sek.

2) Preizkus plavalnih sposobnosti

- Prosto plavanje 200 m:
 - kandidat mora preplavati 8 dolžin bazena (prosta izbira tehnike),
 - maksimalni čas 4 minute.
- Plavanje na mestu:
 - komolci kandidata morajo biti med plavanjem nad gladino vode,
 - maksimalni čas 1 minuta.
- Plavanje pod vodo:
 - kandidat mora preplavati dolžino bazena, telo kandidata mora biti pod vodo (v primeru samo potopljenega obraza velja dolžina ob dvigu),
 - minimalna dolžina 15 metrov, čas se ne meri.
- Plavanje z dihalko:
 - kandidat mora preplavati 1 dolžino bazena z dihalko, maska je nameščena na čelu, obraz mora imeti potopljen v vodi, prosta izbira plavalne tehnike,
 - čas se ne meri.

Kandidat lahko eno točko tega preizkusa opravlja dvakrat (enkrat lahko ponovi eno vajo).

3) Gasilski test

Test se izvaja v popolni zaščitni opremi (gasilska zaščitna obleka, športna obutev, gasilska zaščitna čelada, gasilske zaščitne rokavice, izolirni dihalni aparat). Kandidat se obleče v zaščitno opremo, obut je lahko v športne copate. Nosi izolirni dihalni aparat brez maske. Ob znaku za začetek testiranja mora kandidat skočiti peko ovire, se splaziti skozi lesen predor, teči do stolpa, splezati po stikalni lestvi na balkon v prvem nadstropju, tam pobrati breme (dve cevi »C«), teči po notranjih stopnicah stolpa do vrha, tam odložiti breme in se vzravhati, takrat se merjenje časa ustavi. Po končani vaji kandidat, ki je varovan z vrvjo, spleza preko ograje na lestvenike avtolestve, ki je prislunjena na rob balkona (balkon je na višini 16 m). Kandidat spleza po lestvi navzdol. Pri tej vaji se čas ne meri, namen vaje je preizkus koordinacije, spretnosti in zmožnosti dela na višini.

Preizkus poteka dva dni. Prvi dan kandidati opravljajo test splošne sposobnosti, drugi dan pa preizkus plavalnih sposobnosti in gasilski test.

Po končanem izbirnem postopku se izbrane kandidate napoti na opravljanje obveznega usmerjenega preventivnega zdravstvenega pregleda. Ko kandidat opravi zdravniški pregled, sledi sklenitev pogodbe o zaposlitvi za določen čas ter napotitev na usposabljanje za delo poklicnega gasilca – v gasilsko šolo (Gasilska brigada Ljubljana, 2016).

Usposabljanje 17. generacije poklicnih gasilcev je potekalo v Izobraževalnem centru za zaščito in reševanje RS v času od 11. 1. 2010 do 18. 6. 2010. V času izobraževanja so kandidati od ponedeljka do petka bivali v izobraževalnem centru, čez vikend pa so se vračali domov. Podvrženi so bili zahtevnemu izobraževanju, tako teoretičnemu kot praktičnemu.

TEMATSKI SKLOPI	Število ur		
	teorija	vaje	skupno število ur
1. Pisno poslovanje – PIS	6	6	12
2. Spoprijemanje s stresom – STR	6	9	15
3. Splošni pravni predpisi ter predpisi s področja varstva pred nevarnimi in drugimi nesrečami – ZAK	21	-	21
4. Prva pomoč – PPO	21	30	51
5. Varstvo pri delu – VPD	15	15	30
6. Športni praktikum – ŠPO	9	12	21
7. Osnovne gasilske veščine – OGV	27	36	63
8. Operativni postopki dela – OPD 1	48	36	84

9. Požarna varnost – POV	60	-	60
10. Gasilska orodja in naprave – GOR	72	39	111
11. Osnove tehnične mehanike in tehnično reševanje – MTR	45	30	75
12. Kemija v gasilstvu, osnove gorenja in gašenja – KEM	24	30	54
13. Osnove elektrotehnike in sistema zvez – RAC	15	15	30
14. Osnove informatike in računalništva – RAC	9	12	21
15. Praktično usposabljanje – PRA	-	164	164
Skupaj	378	432	810

Tabela 2: Predmetnik
(Vir: ICZR RS, 2010, str. 3)

Učne ure pa so potekale v združenih sklopih, in sicer:

1. sklop: 7.30–10.15,
2. sklop: 10.30–13.05,
3. sklop: 14.00–16.35,
4. sklop: 16.45–18.30 (dvakrat tedensko).

V času od 14. do 17. junija so potekali izpiti, zaključno preverjanje iz praktičnega dela na osnovi naključno izžrebanih nalog pa je bilo 18. junija.

Slika 1: Zaključno preverjanje
(Vir: Arhiv Gorenjski glas)

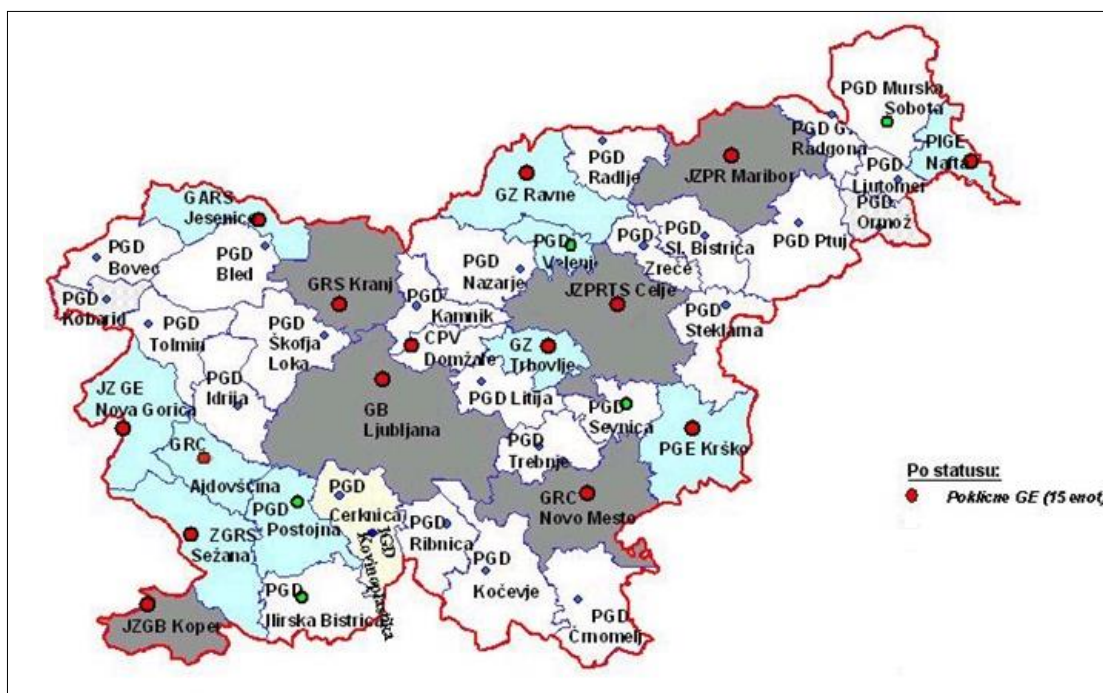
Po uspešno končanem šolanju pa so se kandidati za gasilca zaposlili za določen čas pol leta (pripravnništvo) v svojih enotah.

2.2.2 Poklicne gasilske enote

V Sloveniji imamo 13 poklicnih teritorialnih enot, ki opravljajo javno gasilsko službo. Imamo tudi dve poklicni industrijski enoti, ki opravljata javno gasilsko službo po pogodbi z lokalno skupnostjo. Poklicnih gasilcev je okoli 1200, od tega 630 zaposlenih v poklicnih teritorialnih gasilskih enotah, 570 pa v industrijskih.

NAZIV ENOTE	NASLOV
Gasilsko reševalni center Ajdovščina	Tovarniška 3h, 5270 Ajdovščina
Poklicna gasilska enota Celje	Dečkova cesta 36, 3000 Celje
Center za zaščito in reševanje Domžale	Količevo 2a 1230 Domžale
Javni zavod Gasilsko reševalna službe Jesenice	C. Železarjev 35 4270 Jesenice
Javni zavod Gasilska brigada Koper	Ljubljanska cesta 6 6000 Koper
Gasilsko reševalna služba Kranj	Bleiweisova cesta 34 4000 Kranj
Poklicna gasilska enota Krško	Tovarniška ulica 19 8270 Krško
Nafta Lendava – poklicna industrijska gasilska enota	Rudarska cesta 1 9220 Lendava
Gasilska brigada Ljubljana	Vojkova cesta 19 1000 Ljubljana
Javni zavod Gasilska brigada Maribor	Cesta proletarskih brigad 21 2000 Maribor
Javni zavod za gasilsko in reševalno dejavnost Nova Gorica	Sedejeva 5 5000 Nova Gorica
Gasilsko reševalni center Novo mesto	Seidlova cesta 29 8000 Novo mesto
Koroški gasilski zavod Ravne	Koroška cesta 13 2390 Ravne na Koroškem
Poklicna gasilska enota Trbovlje	Savinjska cesta 35 1420 Trbovlje
Zavod za gasilno in reševalno službo Sežana	Bazoviška cesta 13 6210 Sežana

*Tabela 3: Seznam poklicnih GE
(Vir: Gasilci 112)*

Slika 2: Zemljevid poklicnih GE
(Vir: URSZR)

Delovnik v poklicnih GE poteka po principu »ruskega turnusa«, kar pomeni 12 ur dela, 24 ur počitka, 12 ur dela in 48 ur počitka. Ekipe gasilcev so razporejene v štiri izmene, ki opravljajo dnevno in nočno službo. Dnevna služba traja od 7. do 19. ure, nočna služba pa od 19. do 7. ure. V manjših poklicnih GE imajo za nemoteno opravljanje svojega dela stalno dosegljive gasilce, ki so v pripravljenosti na domu in so dosegljivi s pomočjo tehničnih sredstev (pozivnik, aplikacija na mobilnem telefonu).

Ko gasilec nastopi službo v GE, se mu določi izmena, v kateri bo delal. Izmena je ekipa zase, saj gasilci ne prehajajo iz ene v drugo. Med seboj so povezani, delujejo enotno in se nemalokrat družijo tudi izven delovnega časa. Na ta način se krepijo medsebojni odnosi in zaupanje, ki je nujno potrebno za varno opravljanje odgovornega, predvsem pa fizično in psihično napornega dela. Ker gasilci nimajo prostih vikendov in praznikov, si za lažje načrtovanje prostočasnih dejavnosti izdelajo delovni koledar po izmenah.

DELOVNI KOLEDAR 2017

	JANUAR					FEBRUAR					MAREC						
Po		2	9	16	23	30		6	13	20	27		6	13	20	27	Po
To		3	10	17	24	31		7	14	21	28		7	14	21	28	To
Sr		4	11	18	25	1	8	15	22	1	8	15	22	29	Sr		
Če		5	12	19	26	2	9	16	23	2	9	16	23	30	Če		
Pe		6	13	20	27	3	10	17	24	3	10	17	24	31	Pe		
So		7	14	21	28	4	11	18	25	4	11	18	25	So			
Ne	1	8	15	22	29	5	12	19	26	5	12	19	26	Ne			
	JULIJ					AVGUST					SEPTEMBER						
Po		3	10	17	24	1	8	15	22	29		5	12	19	26	Po	
To		4	11	18	25	2	9	16	23	30		6	13	20	27	To	
Sr		5	12	19	26	3	10	17	24	31		7	14	21	28	Sr	
Če		6	13	20	27	4	11	18	25	1	8	15	22	29	Če		
Pe		7	14	21	28	5	12	19	26	2	9	16	23	30	Pe		
So	1	8	15	22	29	6	13	20	27	3	10	17	24	So			
Ne	2	9	16	23	30	7	14	21	28	4	11	18	25	Ne			
	OKTOBER					NOVEMBER					DECEMBER						
Po		2	9	16	23	30		6	13	20	27		4	11	18	25	Po
To		3	10	17	24	31		7	14	21	28		5	12	19	26	To
Sr		4	11	18	25	1	8	15	22	29		6	13	20	27	Sr	
Če		5	12	19	26	2	9	16	23	30		7	14	21	28	Če	
Pe		6	13	20	27	3	10	17	24	1	8	15	22	29	Pe		
So		7	14	21	28	4	11	18	25	2	9	16	23	30	So		
Ne	1	8	15	22	29	5	12	19	26	3	10	17	24	31	Ne		

I. IZMENA
 III. IZMENA
 II. IZMENA
 IV. IZMENA

Slika 3: Delovni koledar 2017
(Vir: Gasilska brigada Ljubljana)

2.3 Prostovoljni gasilci

Zakon o gasilstvu (2005) prostovoljne gasilce opredeli »kot člane prostovoljnega gasilskega društva. Prostovoljno gasilsko društvo je humanitarna organizacija, v kateri fizične osebe prostovoljno delujejo in opravljajo naloge na področju gasilstva, varstva pred požari in drugimi nesrečami ter opravljajo druge dejavnosti, ki so pomembne za razvoj in delovanje gasilstva. Člani prostovoljnega gasilskega društva so lahko tudi pravne osebe, če tako določa zakon.«

Po podatkih Gasilske zveze Slovenije (GZS) je bilo v letu 2012 v Sloveniji več kot 155.000 članov prostovoljnih gasilskih društev, med njimi 50.000 operativnih gasilcev. Vključeni so v 1346 prostovoljnih gasilskih društev (PGD), 120 gasilskih zvez in 17 regij. Število članov stalno narašča.

PGD-ji so organizacije in delujejo po Zakonu o društvih. Člani PGD so torej lahko vsi, ki se včlanijo v društvo in plačajo članarino. Del teh članov pa opravlja operativne naloge, sestavljajo gasilsko enoto po Zakonu o gasilstvu (9. člen). Operativni gasilci teh društev torej delujejo po Zakonu o gasilstvu, po Pravilih gasilske službe in Odloku o Javni gasilski službi.

Prostovoljni – operativni gasilec je oseba, ki:

1. je strokovno usposobljena za gašenje in reševanje ter ima opravljen predpisani izpit za prostovoljnega gasilca;
2. ima opravljen predpisan preizkus znanja, preizkus psihofizičnih sposobnosti in je zdravstveno sposobna za opravljanje gasilske službe;
3. ni bila pravnomočno obsojena za kaznivo dejanje zoper življenje, telo in premoženje;
4. je stara od 18 do 63 let – moški oziroma 18 do 55 let – ženske.

Po tem pa se začne konstantno karierno izobraževanje, dopolnilno izobraževanje specialnosti, obvezna obnovitvena usposabljanja, stalno usposabljanje v gasilski enoti in izvajanje nalog gašenja, reševanja in pomoči po pogodbi z lokalno skupnostjo.

V spletni aplikaciji VULKAN, do katere je možno dostopati le z osebnim geslom, so v matičnem listu posameznika zabeleženi vsi podatki o operativnem članu PGD, kot je razvidno s spodnje slike.

REGIJA GORENJSKA
GZ ŠKOFJA LOKA
PGD STARA LOKA
GROHARJEVO NASELJE 10
4220 ŠKOFJA LOKA

MATIČNI LIST št.: 1339/37148

ID člana:	37148	Izob.:	V. stopnja izobrazbe
Priimek in ime:	ŠTREMFEJ BLAŽ	Poklic:	AVTOSERVISNI TEHNIK
Datum rojstva:	1.7.1991	Naslov:	GROHARJEVO NASELJE 6
Kraj rojstva:	KRANJ	Kraj:	ŠKOFJA LOKA
Dat. vstopa v društvo:	20.9.2006	Pošta:	4220 ŠKOFJA LOKA
Vrsta člana:	operativni gasilec		
Opombe:			

Čini:

ID	opis čina	od	do	št. potrdila
10	nižji gasilski častnik	4.11.2014		7/11/14
7	višji gasilec	8.6.2012	3.11.2014	6/6/12
5	gasilec I. stopnje	10.11.2011	7.6.2012	5/1/1/11
4	gasilec	15.5.2009	9.11.2011	5/05/09

Operativne funkcije:

ID	opis operativne funkcije	od	do	status
12	Podpoveljnik gasilske enote 3. kategorije	7.2.2013		aktivno
2	Glavni strojnik	1.1.2011	1.2.2013	aktivno
7	Pomočnik poveljnika naprav za zaščito dihal	2.11.2009	1.1.2011	aktivno

Organizacijske funkcije:

ID	opis organizacijske funkcije	od	do	status
15	Član upravnega odbora GD	1.2.2012		aktivno
1	Član komisije GD - mladina	1.1.2008	1.2.2013	aktivno

Usposabljanja za prostovoljne gasilce in gasilske vodje:

ID	opis tečaja	datum	št. potrdila
7	tečaj za vodjo enote	16.5.2014	7/11/14
6	tečaj za vodjo skupine	11.2.2012	VSK/2012
5	nadaljevalni tečaj za gasilca	15.5.2009	5/05/09

Usposabljanja za gasilske specialnosti:

ID	opis tečaja	datum	št. potrdila
17	tečaj za strojnika	12.11.2015	12-11/2015
54	usposabljanje za gašenje in reševanje v enocevni cestnih predorih	8.9.2015	024/15-VI/EPG
15	tečaj za usposabljanje gasilcev za gašenje notranjih požarov modul B	1.4.2015	024/15-VI/28
23	tečaj za uporabnika radijskih postaj	28.11.2013	23/1/13
13	tečaj za usposabljanje gasilcev za gašenje notranjih požarov modul A	19.4.2013	024/13-VI/21
29	tečaj za reševalca ob nesrečah z nevarnimi snovmi	23.3.2013	024/13-VI/06
34	tečaj za potapljača 1	30.10.2012	024/12-VI/PS/PT I
42	tečaj za bolničarja	31.7.2012	024/12-VI/PS/BOL
14	tečaj za usposabljanje gasilcev za delo z motorno žago	4.4.2012	024/12-VI/25
50	usposabljanje za delo s helikopterjem	27.3.2012	024/12-VI/HEL
25	tečaj za tehničnega reševalca	24.4.2010	024/10-VI/7
20	tečaj za nosilca izolirnega dihalnega aparata	9.1.2010	024/10-VI/13

Odlikovanja:

ID	opis odlikovanja	datum
4	Značka za dolgoletno delo - 10 let	28.2.2015
16	Priznanje gasilske zveze III. stopnje	11.2.2012
1	Društveno priznanje	9.2.2008

Članstvo v gasilskih organizacijah:

vrsta člana	status	datum od	datum do	razlog izstopa	organizacija
operativni gasilec	aktivno	15.5.2009			STARA LOKA
mladinec	neaktivno	20.9.2006	14.5.2009		STARA LOKA
pionir	neaktivno	1.1.2003	19.4.2005		STARA LOKA

Zadolžitve:

oprema	količina	leto nabave	opomba

Slika 4: Matični list člana PGD
(Vir: Vulkan)

Prostovoljnih gasilcev se nekateri delodajalci še vedno otepajo. Na razne načine zaposlenim operativcem dajo vedeti, da odsotnosti niso zaželeni. Delodajalci lahko zahtevajo povračilo izpada dohodka v višini 20 % nadomestila plače, vključno s pripadajočimi prispevki in davki, ki jih izplačajo za čas gasilčeve odsotnosti. Poleg tega, če se gasilec poškoduje na intervenciji, prvih 30 dni bolniške ne gre v breme delodajalca, ampak je to strošek države.

Država bi po mnenju gasilcev lahko z drobnimi pozornostmi nagradila tudi same gasilce, ki bore malo zahtevajo za neprestano usposabljanje, pripravlanje in izvajanje življenjsko nevarnih nalog. Trenutno financira samo zdravniške preglede za gasilce, ki opravljajo zahtevnejše naloge. Preostalem gasilcem osnovne preglede krijejo društva, prav tako tudi namenska usposabljanja in osebno zaščitno opremo. Malce ironično je le, da morajo svoje uniforme, tudi do 50 % vrednosti – sofinancirati sami. Prav tako sami organizirajo nabirke za nakup novih gasilskih vozil, in sicer z gasilskimi veselicami, tombolami, srečelovi in prodajo novoletnih koledarjev. Se pravi, da sami zbirajo denar za nakup opreme, čeprav bi morale po zakonu o gasilstvu pogoje za njihovo delo zagotoviti lokalne skupnosti.

Gasilstvo je edina sila v državi, ki lahko v dveh ali treh urah mobilizira na stotine gasilcev od koder koli. Zato so prostovoljni gasilci v bistvu neke vrste nacionalno bogastvo (Alič, 2012).

2.3.1 Prostovoljni gasilci v Škofji Loki

Na območju občine Škofja Loka opravljajo lokalno javno gasilsko službo izključno prostovoljni gasilci osmih gasilskih enot (Bukovica, Godešič, Gosteče, Reteče - Gorenja vas, Stara Loka, Škofja Loka, Trata in Virmaše - Sveti Duh), ki delujejo pod okriljem Gasilskega poveljstva Škofja Loka. Ker so v pripravljenosti 24 ur na dan 365 dni v letu, ne glede na noč, nedeljo ali praznik, ko vsi mirno spijo in so na zasluženem počitku, operativni gasilci v svojih enotah planirajo svoje odsotnosti tako med novoletnimi in prvomajskimi prazniki kakor tudi za čas letnih dopustov. V omenjenih primerih se prostovoljno prijavijo za dežurstvo. Če vemo, da je predpisani čas izvoza za kategorijo enote III (Stara Loka in Trata) ter kategorijo enote IV (Škofja Loka) le 5 minut, to pomeni, da se v času dežurstva operativni gasilci lahko gibljejo le v neposredni bližini svojega doma.

Prostovoljni gasilci se poleg operativnih nalog in izobraževanj ukvarjajo tudi s povsem administrativnimi deli, saj morajo o vseh svojih dejavnostih poročati naprej. Na spletnem portalu SPIN morajo prijaviti in izpolniti potrebne podatke v zvezi z aktiviranjem in intervencijami, v portalu VULKAN izpolnjujejo matične liste članov, od maja 2016 dalje pa v Evidenčno knjigo vpisujejo vsa opravila, vaje, inventure, aktivnosti posameznika itd. Ker se v današnjem času nekaj dogodkov da napovedati vnaprej, se gasilci trudijo z aktualnim osveščanjem prebivalcev preko medijev (Radio Sora),

na spletnih straneh gasilskih enot, na facebooku gasilskih enot, z letaki in drugače. Omeniti je treba, da je gasilska enota Stara Loka sodelovala z Gasilsko zvezo Slovenije pri snemanju filma, ki je namenjen osveščanju o nevarnostih zastrupitve z monoksidom.

Gasilska enota	Intervencije iz Evidenčne knjige			Tedenska izobraževanja, vaje iz Evidenčne knjige		Skupaj vsa dela v PGD in GE iz Evidenčne knjige	
	Število gasilcev na intervenciji in v pripravljenosti v GE	Ure na intervenciji	Ure v pripravljenosti med intervencijo	Število prisotnih	Število ur	Število prisotnih	Število ur
Stara Loka	375	1203	45	755	2565	2138	7879
Škofja Loka	1399	2033	823	363	1212	4256	13275

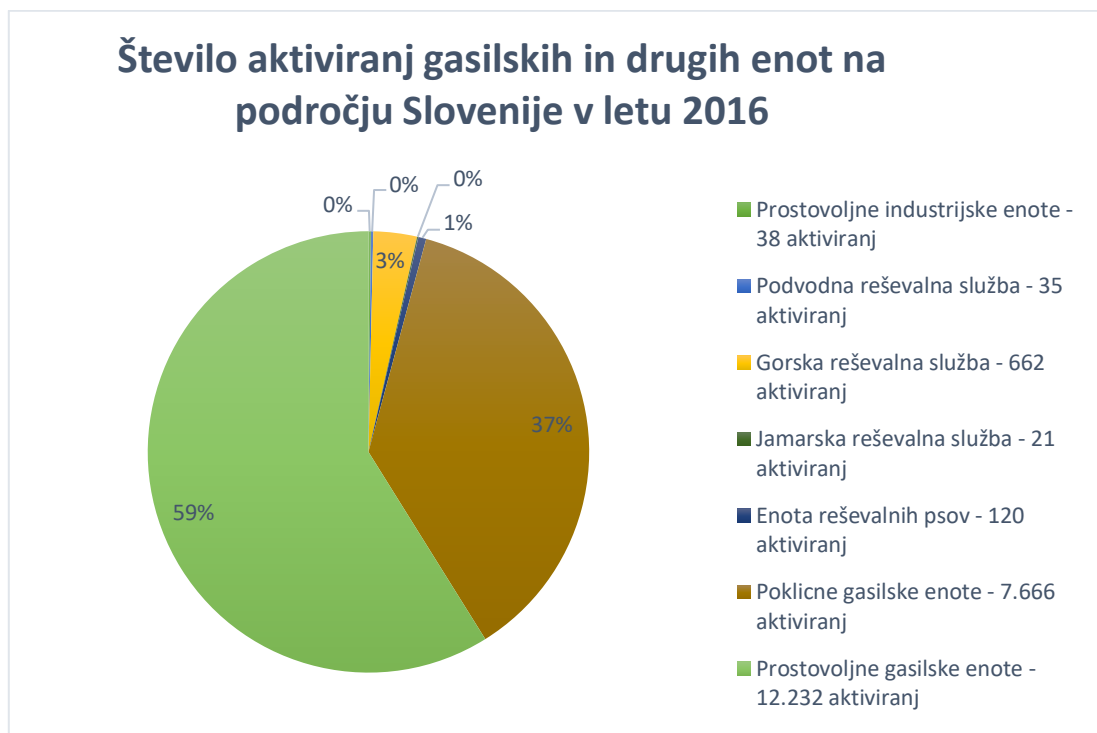
*Tabela 4: Evidenčna knjiga
(Vir: Gasilska zveza Škofja Loka)*

Iz tabele, ki prikazuje Evidenčno knjigo GE Stara Loka in GE Škofja Loka, ki zajema podatke le od maja 2016 dalje, je razvidno, da je poraba večinoma prostega časa za potrebe gasilcev precejšnja. K temu prištejemo še porabo časa za vzdrževanje »operativne kondicije« s stalnimi izobraževanji doma in v tujini. V GE Stara Loka, ki ima 34 operativnih gasilcev, se je v letu 2016 enodnevnih ali večdnevnih izobraževanj udeležilo 56 gasilcev, v GE Škofja Loka, ki ima 47 operativnih gasilcev, pa 47 (Gasilska zveza Škofja Loka, 2017).

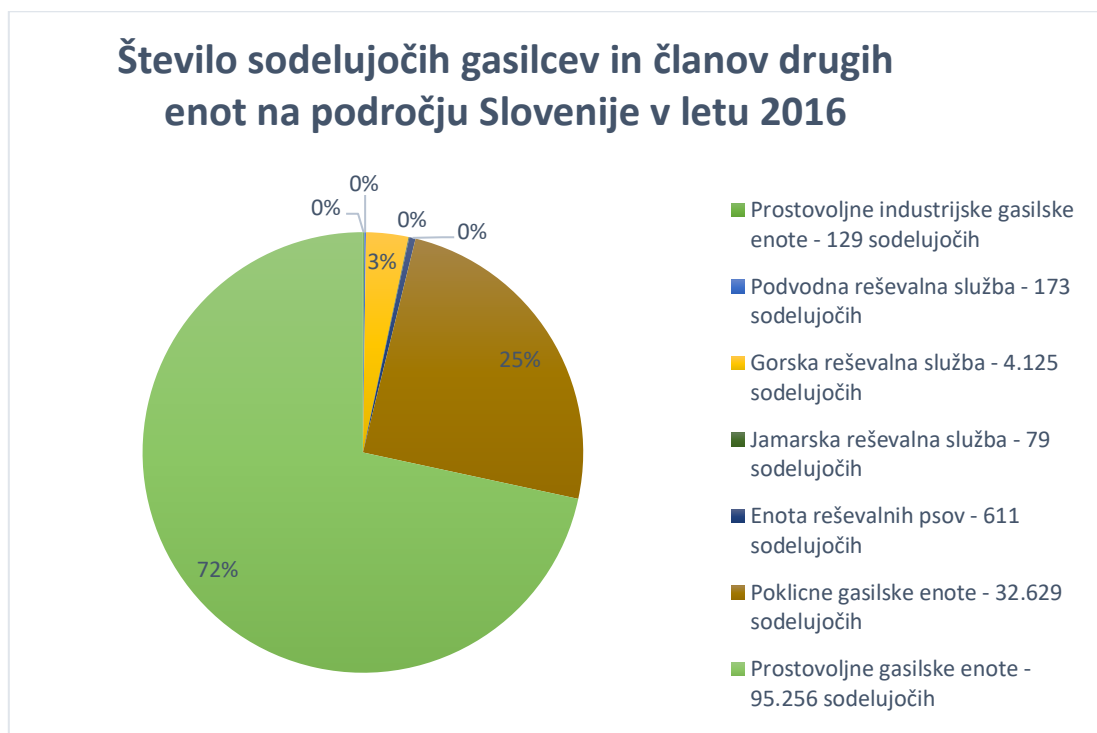
2.3.2 Poklicni in prostovoljni gasilci

Ugotavljamo, da so si poklicni in prostovoljni gasilci po eni strani zelo podobni, po drugi strani pa se med seboj precej razlikujejo. Podobnost se vsekakor kaže v tem, da vsi delujejo v skladu z Zakonom o gasilstvu in da je njihovo poslanstvo pomagati drugim. Razlikujejo pa se po tem, da so poklicni gasilci za svoje delo plačani, prostovoljni pa ne, da se poklicni gasilci šest mesecev intenzivno izobražujejo v šoli na lgu in v tem času ravno tako prejemajo del plače, prostovoljni gasilci pa si znanje nabirajo postopno iz enega izobraževanja v drugega na račun svojega prostega časa, velikokrat pa v ta namen porabijo tudi svoj letni dopust. Razliko opazimo tudi pri opremljenosti enot tako v smislu tehnike kot osebne zaščitne opreme. Poudariti je treba, da poklicni gasilci intervenirajo v službenem času, prostovoljni pa ob vsakem pozivu, ne glede na uro dneva. Nekateri menijo, da se razumejo »kot pes in mačka«, po razlagi bivšega poveljnika Gasilske zveze Slovenije gospoda Matjaža Klariča pa med seboj sodelujejo »kot rit in srajca« in se med seboj vsi poznajo. Ne glede na podobnosti in razlike pa je pomembno, da med seboj sodelujejo, se dopolnjujejo, si

pomagajo po svojih najboljših močeh in tako uspešno obvladujejo intervencije na območju celotne države.

Slika 5: Grafični prikaz – število aktiviranj
(Vir: SPIN URSZR)

Slika 6: Grafični prikaz – število sodelujočih
(Vir: SPIN URSZR)

Sliki 5 in 6 prikazujeta, da so prostovoljni in poklicni gasilci v letu 2016 skupaj opravili kar 96 % vseh aktiviranj, na katerih je bilo prisotnih 127.885 gasilcev, kar je 97 % vseh sodelujočih na področju zaščite in reševanja v Republiki Sloveniji v letu 2016.

2.4 Povečano tveganje za raka pri gasilcih

Gasilci opravljajo raznolike naloge, med katerimi se srečujejo s številnimi potencialno rakotvornimi kemikalijami. Poleg tega obstaja več načinov izpostavljanja: z vdihavanjem, zaradi stika s kožo in s požiranjem.

Znaki, da so gasilci izpostavljeni kancerogenim snovem, so povsod (Enprotex Association, 2015):

- vsakodnevno se pojavljajo fotografije gasilcev, ki se spopadajo z aktivnim požarom ali pa opravljajo pregled po požaru in imajo med tem oprtan IDA, nimajo pa nadete maske;
- gasilci še vedno s ponosom nosijo umazane in kontaminirane obleke in čelade;
- nekateri gasilski inštruktorji nosijo z rakotvornimi snovmi prepojene čelade in zaščitne obleke kot simbol svojih gasilskih izkušenj;
- izpuhi dizelskih motorjev, poznan kancerogen, še vedno onesnažuje številne gasilske postaje (tako garaže kot tudi bivalne prostore, prostore za spanje in jedilnice);
- veliko gasilcev ima samo en komplet zaščitne opreme, kar pomeni, da so vedno znova podvrženi kontaminaciji iz prejšnjih požarov;
- zaščitno obleko še vedno shranjujejo v garažah, ki so dobresedno preplavljene z dizelskimi izpuhi;
- zaščitne obleke se ne pere po več mesecev, niti po večjih požarih;
- marsikateri prostovoljec svojo kontaminirano obleko prevaža v prtljžniku svojega avtomobila, zaradi česar prihaja do pregrevanja in še večjega sproščanja kontaminantov v prostor za potnike, včasih celo v njihove domove;
- nekateri gasilci še vedno jemljejo svoje zaščitne hlače in škornje s seboj v prostore za spanje;
- notranjost kabin gasilskih vozil se redkokdaj dekontaminira;
- veliko gasilcev se po požarih ne tušira.

S seznama možnih oblik izpostavljenosti lahko sklepamo, da za higieno na delovnem mestu pogosto ni dovolj dobro poskrbljeno in da se gasilci premalo zavedajo tega, da je kontaminira zaščitna oprema nevarna za zdravje in lahko povzroči resna obolenja, če izpostavljenost, tudi zelo nizkim koncentracijam potencialno rakotvornih snovi traja dlje časa. Jasno pa je, da se med vsakim požarom lahko tvori na stotine potencialno rakotvornih substanc.

Slika 7: Umazana zaščitna čelada
(Vir: arhiv PGD Stara Loka)

Slika 8: Umazana zaščitna obleka
(Vir: arhiv PGD Stara Loka)

V ZDA je Nacionalni inštitut za varnost in zdravje pri delu (NIOSH) izvedel obsežno študijo o pojavu raka med ameriškimi gasilci. V študiji so proučevali okoli 30.000 poklicnih gasilcev, ki so aktivno služili med letoma 1950 in 2010 v Chicagu, Filadelfiji in San Franciscu. Rezultati študije so pokazali, da obstaja večja incidenca raka pri gasilcih. V proučevanem obdobju je zaradi raka umrlo 3285 gasilcev, dodatnih 3909 pa je bilo diagnosticiranih z rakom. Največ je bilo primerov pljučnega raka, raka prostate, raka na črevesju in raka sečnega mehurja (Enprotex Association, 2015).

Leta 2005 je Mednarodna agencija za raziskave raka uvrstila poklic gasilec v kategorijo 2B, to je »lahko karcinogen«. Univerza v Cincinnatiju je kot odziv na to odkritje pripravila obsežno študijo, v okviru katere so opravili metaanalizo 32 obstoječih študij v ZDA, ki je v celoti spremljala 110.000 gasilcev. Po štirih letih raziskav so prišli do sklepa, da obstaja dokazana povezava med poklicem gasilca in obolevnostjo za rakom. Objavili so frekvenčno tabelo, ki prikazuje stopnjo, s katero se določene vrste raka pri gasilcih izražajo pogosteje kot pri ostali populaciji:

VRSTA RAKA	POGOSTOST
rak mod	× 2,20
multipli mielom – krvni rak	× 1,53
kožni rak	×1,39
maligni melanom	× 1,31
možganski tumor	×1,31
rak prostate	× 1,28
rak debelega črevesja	× 1,21
levkemija	× 1,14

*Tabela 5: Vrsta in pogostost raka
(Vir: Enprotex Association, 2015)*

Na evropskih tleh pa se lahko obrnemo na študijo, ki je potekala v Skandinaviji, kjer so gasilce spremljali zadnjih 45 let. Vključenih je bilo 16.422 gasilcev in pri 2653, to je pri 16 %, so odkrili raka. Povprečen gasilec v povprečju umre 8 let prej kot preostalo prebivalstvo.

Obstaja še veliko drugih znakov, ki kažejo na to, da je gasilstvo nevaren poklic in da je povečana incidenca raka pri gasilcih povezana z delom. Večji poudarek na varnosti na »delovnem mestu«, učinkovitejša zaščitna oprema in boljša predstava o nevarnosti gasilstva so ključnega pomena za zaščito gasilcev (Enprotex Association, 2015).

3 STRES

3.1 Kaj je stres – opredelitev stresa

Pojem stres v vsakdanjem življenju pogosto uporabljamo. Ko slišimo to besedo, najprej pomislimo na nekaj neprijetnega, na nekaj, kar nam grozi in na kar nimamo vpliva. Prav stres je ljudem pomagal preživeti skozi tisočletja, danes pa je postal sovražnik številka ena. Je vzrok številnih nesreč, bolezni, prezgodnjih smrti, samomorov, nezadovoljstva in napetosti (Schmidt v Treven, 2005, str. 14). Lahko pa ga opredelimo kot situacijo alarma. Stres je stanje posameznikove fizične in psihične pripravljenosti, da se sooči z obremenitvijo, se ji prilagodi in jo obvlada (Rakovec Felser, 1991, str. 47).

Beseda stres izvira iz angleškega jezika, njegovih definicij pa je veliko:

- pomeni zunanji pritisk, napetost, obremenitev (Newhouse v Treven, 2005, str. 14);

- je reakcija organizma na dražljaje iz okolja; vključuje znake obrambe in prilagajanja (Luban Pozza, Pozzi v Treven, 2005, str. 14);
- je neskladje med dojemanjem zahtev na eni strani in sposobnosti za obvladovanje zahtev na drugi strani (Looker v Treven, 2005, str. 15);
- gre za duševno in telesno reakcijo na spremembo (Tyrer v Treven, 2005, str. 15);
- je dogajanje, ki ga sproži vsaka sprememba, ki zmoti človekovo notranje ravnotežje in aktivira njegove prilagoditvene potenciale (Selič v Treven, 2005, str. 15);
- je interakcija posameznika z okoljem (Ivancevich, Matteson v Treven, 2005, str. 15);
- je kompleksen vzorec čustvenih stanj, psihičnih odzivov in s tem povezanih misli, ki nastanejo kot odgovor na zunanje zahteve (Geenberg, Baron v Treven, 2005, str. 15).

Preprosto bi lahko stres opredelili kot fiziološki, psihološki in vedenjski odziv posameznika na vsako spremembo, ki se ji mora prilagoditi (Dernovšek, Gorenc, Jeriček, 2006, str. 8).

3.2 Vrste stresa, dejavniki stresa pri zaposlitvah

Poznamo več vrst stresa, ki se med seboj razlikujejo po učinkih na organizem, načinu nastanka, vzrokih in času trajanja. Zato poznamo več vrst stresa:

- pozitivni stres ali eustres – povzroča kratkotrajno in neintenzivno stresno reakcijo, če doživljamo spremembe kot izziv. Pozitivni stres je mogoče izzvati z različnimi hobiji, adrenalinskimi športi in dejavnostmi, ki poženejo »kri po žilah«. Pozitivnega stresa se ni treba briniti;
- negativni stres ali distres – ima škodljive učinke na zdravje. Po navadi je posledica dolgotrajnih ali ponavljajočih in intenzivnih stresnih reakcij organizma brez ustreznega počitka in obnove organizma. Taka obdobja lahko vodijo v kronično izčrpanost ali bolezen;
- druge oblike stresa:
 - po dolžini trajanja – akutni in kronični stres,
 - po izvoru stresogenega dejavnika – notranji (v telesu, bolezen) in zunanji stres (okoljski stres),
 - realni (dejanski) in imaginarni (misli, skrbi),
 - duševni (smrt svojca, mobing) in telesni stres (čezmerna telesna obremenitev).

Najpogostejši vzrok stresa današnjega sodobnega človeka sta mentalni in psihološki stres. Z njima se srečamo na javnih mestih, med vožnjo v avtomobilu, na cesti, v službi, doma in povsod tam, kjer lahko pridemo v spor z ljudmi. Ker se stresogeni

dejavniki lahko kombinirajo, smo v enem dnevu lahko podvrženi številnim negativnim stresom (Starc, 2008, str. 47–50).

Pri posameznih zaposlitvah na večji ali manjši stres vplivajo različni dejavniki, ki stresnost zaposlitve povečujejo, kolikor bolj so izraženi. Omenimo šest najpomembnejših:

1. zahteva po odločanju (menedžerji),
2. stalno nadzorovanje naprav in materialov (kontrolorji zračnega prometa),
3. ponavljajoča se izmenjava informacij (poslovneži na Wall Streetu),
4. neprijetne delovne razmere (rudarji),
5. opravljanje nestrukturiranih nalog (skladatelji, pisatelji),
6. delo z ljudmi (natakarji).

Na podlagi različnih meril, med katerimi so zahteva po vzdržljivosti, delo na očeh javnosti, delovne razmere, prevzem tveganja, zahteva po osebni pobudi, nadurno delo, norme, roki, tekmovalnost in fizične zahteve, je bila narejena primerjava več sto zaposlitev (Lyness, Thompson v Treven; 2005, str. 21).

Rangirno mesto	Točke stresa	Rangirno mesto	Točke stresa
Predsednik države	176,6	Odvetnik	64,3
Gasilec	110,9	Zdravnik	64,0
Direktor	108,6	Zavarovalni zastopnik	63,3
Kirurg	99,5	Univerzitetni profesor	54,2
Kontrolor zračnega prometa	83,1	Analitik tržnih raziskav	42,1
Menedžer za stike z javnostjo	78,1	Ekonomist	38,7
Borzni posrednik	71,7	Računovodja	31,1
Pilot	68,7	Nabavni referent	28,9
Arhitekt	66,9	Zavarovalni statistik	20,2

Tabela 6: Bolj ali manj stresne zaposlitve
(Vir: Greenberg, Baron v Treven, 2005, str. 21)

3.3 Simptomi, znaki, posledice in obvladovanje stresa

Stres se kaže s simptomi in znaki, pri čemer so simptomi subjektivni izraz bolezni, ki jo zazna samo posameznik (glavobol, utrujenost, nespečnost, slabost), znaki stresa pa so objektivni dokaz bolezni, ki jo zazna tako posameznik kot tudi zdravnik (znoj, bruhanje, rana na telesu).

Simptomi stresa se delijo po različnih kriterijih. Tako poznamo psihične simptome, med katere spadajo motnja koncentracije, napetost, agresivnost, jeza, občutek nemoči in pa telesne simptome, med katere prištevamo potenje, pospešeno bitje srca, motnje spanja, glavobol, utrujenost.

Psihološke posledice kroničnega negativnega stresa se kažejo v:

- kognitivnih simptomih, to so občutek manjvrednosti, omahljivost, počasno in togo mišljenje, težave s koncentracijo, slaba samopodoba;
- čustvenih simptomih – jok, depresija, obup, občutek krivde, potrto, negotovost, nizko samospoštovanje, jeza, agresivnost, panični napadi;
- telesnih simptomih – potreba po spanju, nespečnost, izčrpanost, pomanjkanje energije, nihanje telesne teže, vrtoglavica, bruhanje, slaba prebava, trzanje obraza, razbijanje srca;
- motivacijskih simptomih – samomor, pesimizem, lenoba, pomanjkanje energije, volje, prelaganje odgovornosti na druge;
- socialnih posledicah – osamljenost, beg v samoto, konfliktnost, občutenje nezaželenosti in nekoristnosti;
- »vedenjskih« posledicah – preklinjanje, kričanje, puljenje las, pomanjkanje skrbi za zdravje, higieno, prehrano, grizenje nohtov (Starc, 2008, str. 79–85).

Fiziološke posledice negativnega stresa pa se kažejo v:

- boleznih srca – srčni napad, popuščanje srčne mišice, angini pectoris,
- težavah s hrbtenico,
- ranah na želodcu in dvanajstniku,
- glavobolih, migrenah,
- raku,
- kožnih boleznih,
- visokem krvnem pritisku.

Vedenjske posledice negativnega stresa se kažejo v:

- pretiranem kajenju,
- potrebi po alkoholu,
- uživanju drog,
- dovzetnosti za nesreče,
- motnjah v prehranjevanju.

Za večino ljudi je vsakodnevno življenje polno fizičnih, socialnih, kulturnih in psiholoških stresorjev, zato o stresu ne smemo razmišljati kot o redkem pojavu, marveč kot o sestavnem delu življenja, ki ga obvladujemo z različnimi sredstvi in na različne načine (Selič, 1999, str. 63).

V svojem delu avtorica (1999) navaja različne vire, ki nam omogočajo spopadanje s stresorji, med katerimi je najpogosteje mogoče srečati naslednje:

- **materialni viri** – denar in vse potrošne dobrine (stanovanje, hrana, obleka), s pomočjo katerih je možno zadovoljevati svoje potrebe in izpolnjevati najrazličnejše zahteve okolja in družbe,
- **fizični viri** – fizične prednosti neke osebe, kot so privlačnost, zdravje in fizična moč lahko precej olajšajo poravnavanje s stresom. Osebnostni sindrom dobrega počutja tvorijo optimizem, energičnost, tekmovalnost in ne redko tudi perfekcionizem,
- **intrapersonalni viri** – »notranje sile« posameznika, med katerimi izstopajo samopodoba, občutek lastne vrednosti, samovrednotenje,
- **informacijski in izobrazbeni viri** – stres pomagajo obvladovati tako splošno znanje kot tudi specifične informacije – z upoštevanjem priporočil o zdravi prehrani, telesni dejavnosti, dejavnih tveganja in podobnim se je možno izogniti marsikateri bolezni, ki je posledica dolgotrajne izpostavljenosti delovanju stresorjev,
- **kulturni viri** – kultura s svojimi običaji, rituali in tradicijami (poroka, krst, matura, pogreb, sedmina) predstavlja okvir in daje človeku občutek povezanosti, skladnosti in zavest o smiselnosti življenja, kar pa vse pozitivno vpliva na obvladovanje vsakodnevnih obremenitev in napetosti (Selič, 1999, str. 63–65).

Na splošno se proti stresu bojujemo tako, da zmanjšamo število zahtev ali povečamo možnost spoprijemanja z njimi. Mnogo je zahtev, ki si jih postavljamo sami in včasih je notranje zahteve še težje zmanjšati kot zunanje. Včasih je koristno, če zmanjšamo število življenjskih dogodkov, čeprav niso nujno neprijetni, vendar jih je preveč. V tem primeru si izdelamo seznam prioritet in morda tudi okvirni načrt, kako jih bomo razvrstili. V vsakem primeru pa se moramo naučiti reči ne (Lamovec, 1998, str. 214). Prizadeta oseba torej ne le oceni obremenilno situacijo, temveč zanjo tudi raziskuje možne rešitve, ki jih ocenjuje, vrednoti, predvidi njene možne posledice. Na koncu se odloči ter na podlagi vseh zavzetih stališč ukrepa (Rakovec Felser, 1991, str. 73).

Že vedenje, da so znani načini spoprijemanja z različnimi problemi in motnjami, pri posamezniku zbudi občutek večje moči in možnega nadzora, pri čemer pa je priporočljivo, da vsak sam raziskuje načine obvladovanja, ki so zanj najustreznejši (Lamovec, 1998, str. 311).

Individualne strategije spopadanja s stresom:

- **Fizične aktivnosti**, kot so telesna vadba, hoja in tek, aerobika, plavanje, jahanje in kolesarjenje, ples, so za mnoge ljudi pomemben del življenja. Dobra zaščita pred stresom in z njim povezanimi boleznimi je telesna dejavnost. Biti mora redna, saj ni vseeno, ali smo aktivni enkrat na mesec ali dvakrat na teden. Koristni učinki redne telesne aktivnosti se tako ne kažejo le v boljšem

zdravstvenem stanju ali večji sposobnosti premagovanja stresa, ampak tudi pri odločitvah in izboljšanju kakovosti opravljanja dela.

- **Meditacija** pomaga človeku na več načinov, saj omogoči popolno sprostitvev, ne zavedamo se niti telesnega neudobja ali bolečine in naše telo je sproščeno toliko časa, kot ga preživimo v meditaciji. To pa človeku pomaga znova doseči notranje ravnovesje.
- **Joga** je metoda, s katero se naučimo obvladovati stres na telesni in duševni ravni. Je najstarejši sistem osebnostnega razvoja na svetu, ki zajema telo, um in duha. Ta metoda združuje gibanje, ki je človeku potrebno za fizično zdravje, z dihalnimi in meditacijskimi tehnikami, ki pomirjajo duha.
- **Hipnoza** pri človeku povzroči spremenjeno stanje zavesti, za katero je značilna izjemna sprostitvev in velika dovzetnost za sugestije, s katerimi se doseže stanje globoke sprostitvev vseh mišic.
- **Avtogeni trening** je metoda samohipnoze, ki jo je razvil nemški psihiater J. H. Shultz. Posameznik doseže nadzor nad svojimi fiziološkimi procesi z določenimi vajami. Ko posameznik obvlada tehnike samohipnoze in šest standardnih vaj avtogenega treninga, je pripravljen na naslednjo stopnjo, kjer se nauči, kako uporabiti posebne sugestije. Namenske sugestije posameznik uporabi, da bi dosegel spremembe v svojem vedenju, posebne organske sugestije pa, da bi spremenil določene fiziološke procese.
- **Terapevtska masaža** zelo pomaga pri mentalnem in fizičnem sproščanju. Posebej ustreza ljudem, ki opravljajo delo za pisalno mizo ali z računalnikom in zaradi nepravilne drže čutijo napetost v vratu, ramenih, hrbtenici in mišicah. Pomaga tudi pri napetosti zaradi preobremenjenosti z delom ali drugih stresnih dejavnikov. Za duhovno sprostitvev in odpravljanje napetosti zaradi stresa je primerna tudi aromaterapija, pri kateri se uporabljajo masažna olja s pomirjajočim učinkom (sivka, melisa, pelargonija).
- **Prehrana** je eden najučinkovitejših načinov za premagovanje stresa in je skrb za ohranjanje telesne in duševne čilosti. Bogata mora biti z vitamini in minerali.
- **Upravljanje s časom** – običajno ljudje, ki imajo težave na določenem področju, temu posvetijo več časa. Če posameznik namenja ustrezno pozornost vsem področjem življenja, so njegove aktivnosti usklajene. Ustrezno organiziran posameznik lahko opravi dvakrat več dela kot tisti, ki je slabo organiziran. Dela se loteva zbrano in sproščeno, s problemi pa se je sposoben spoprijeti učinkoviteje (Treven, 2005, str. 61–73).

Upravljanje s stresom je niz aktivnosti, ki jih izvaja vodstvo z namenom zmanjšanja njegovih vzrokov v organizaciji in priprave zaposlenih za uspešno soočanje z neizbežnim stresom in njegovim obvladovanjem z namenom, da bi bile njegove posledice čim manjše tako za posameznika kot za organizacijo. Zato je priporočljivo pripraviti celovit program upravljanja s stresom v podjetju, ki ni samo usmerjen v skrb za zdravje posameznika, ampak tudi v vitalnost in uspešnost organizacije. (Potrč, 2004). Tudi vrednote v okviru delovnega mesta, v mislih imamo seveda vrednote v

pozitivnem smislu in jasne organizacijske vrednote, so življenjski vir, saj preprečujejo izgorevanje na delovnem mestu in posledično stres (Maslach, Leiter, 2002, str. 129).

Organizacije lahko pomagajo svojim zaposlenim premagati stres s posebnimi programi, med katerimi najpogosteje uporabljajo:

- program za usposabljanje zaposlenih, kako obvladati stres; seznaniti zaposlene z različnimi metodami;
- programe za pomoč zaposlenim; načrtovanje kariere, pravno in finančno svetovanje;
- program za ohranjanje zdravja in dobrega počutja; zdrav človek lažje obvladuje stres kot bolan;
- programi potekajo v obliki delavnic; zaposleni se naučijo, kako najprimerneje skrbeti za svoje zdravje (Treven, 2005, str. 93).

3.4 Stres pri reševalcih

Tako kot drugi ljudje tudi reševalci, med njimi tudi gasilci, tako poklicni kot tudi prostovoljni, doživljajo stres ob kriznih dogodkih in po njih. Reševalec lahko znake stresa po takem dogodku prepozna sam ali jih pri njem opazijo drugi. Nekatere nesreče oziroma situacije doživljajo bolj stresno kot druge. Navajajo, da so zanje zahtevnejše nesreče, ko (Lavrič, Štirn, 2016, str. 93):

- so izpostavljeni skrajno nevarnim snovem (npr. zemeljskemu plinu),
- pride do poskusa samomora ali samomora,
- je nujno oživljanje žrtve ali
- rešujejo oziroma dajejo pomoč žrtvi fizičnega nasilja ali posilstva.

Še posebej pa so za reševalce stresni krizni dogodki, ko (Lavrič, Štirn, 2016, str. 93):

- je reševalec priča smrti ali hujši poškodbi sodelavca,
- reševalec doživi hujšo poškodbo ali je bilo ogroženo njegovo življenje,
- so poškodovane ali mrtve bližnje osebe reševalca (npr. družinski člani),
- so udeleženi huje poškodovani ali mrtvi otroci.

Po takšnih nesrečah je treba reševalcem omogočiti oziroma organizirati zanje psihološko pomoč. Prva stopnja oziroma stopnica na lestvi psihološke pomoči reševalcem je, da vsak prevzame odgovornost za obvladovanje stresa, pozna in uresničuje tako imenovano samozaščitno vedenje ter krepí podporne socialne odnose z družino, prijatelji in drugimi. Priporoča se sproščanje s telesno vadbo, športnimi in drugimi interesnimi dejavnostmi ter tehnikami sproščanja.

Pri uspešnem obvladovanju stresa je pomembna podpora posameznikovega socialnega okolja, predvsem najbližjih, saj lahko ublaži vpliv stresnih dogodkov. Pripomore k občutkom uspeha in je pomemben zaščitni dejavnik za preprečevanje

izgorelosti, lahko pa so koristne informacije, konkretne aktivnosti drugih in čustvena podpora.

Preventivno delovanje v obliki sproščanja omogoča uspešno zmanjšanje telesne napetosti, umiritev, organizem lahko poživi, poveča sposobnost zbranosti, izboljša spominske funkcije in sprosti ustvarjalnost. Na ta način si posameznik obnovi energetske zaloge in se pripravi na nove izzive reševanja stresa. Poznamo različne tehnike sproščanje, pogosto uporabne so različne tehnike dihanja, ki temeljijo na pravilnem in poglobljenem dihanju.

Za uspešno soočanje s stresom ob kriznih dogodkih za reševalce Izobraževalni center za zaščito in reševanje na lgu organizira usposabljanja v smislu preventive. Cilj programov je, da udeleženci poznajo in razumejo pojave stresa in načine njihovega reševanja. Udeleženci lahko pri sebi in drugih prepoznajo znake izgorelosti, stresa in postravmatske stresne motnje. Spoznajo tudi tehnike sproščanja, med katerimi so dihalne vaje, postopno mišično sproščanje, samomasaža, avtogeni trening in vizualizacija.

Pomoč reševalcem po hujših nesrečah so pogovori, ki so lahko individualni ali skupinski, kot so demobilizacija, skupinski razbremenilni pogovori in strnjena psihološka integracija. Reševalce lahko psihološko podpirajo sodelavci, tako imenovani zaupniki. Pomembno pa je, da so to izkušeni zaposleni (na primer gasilci), ki v svojem delovnem okolju uživajo ugled in jim sodelavci zaupajo. Psihološka podpora reševalcem lahko poteka tudi prek telefona za klic v stiski in spletne strani. Zadnji korak psihološke pomoči reševalcem je psihoterapija, ki je namenjena reševalcem z akutnimi in kroničnimi stiskami kot posledicami travmatskega dogodka, organizirana znotraj zdravstvenega sistema (Lavrič, Štirn, 2016, str. 93–120).

4 RAZISKAVA

V tem poglavju bomo predstavili analizo in rezultate raziskave. Razdelili smo jo na tri dele. V prvem delu bomo izvedli intervju s prostovoljnimi operativnimi gasilci, v drugem delu bomo uporabili primerjalno metodo med doživljanjem stres poklicnih in prostovoljnih operativnih gasilcev, v tretjem pa bomo izvedli spletno anketo med operativnimi gasilci in njihovimi partnerji.

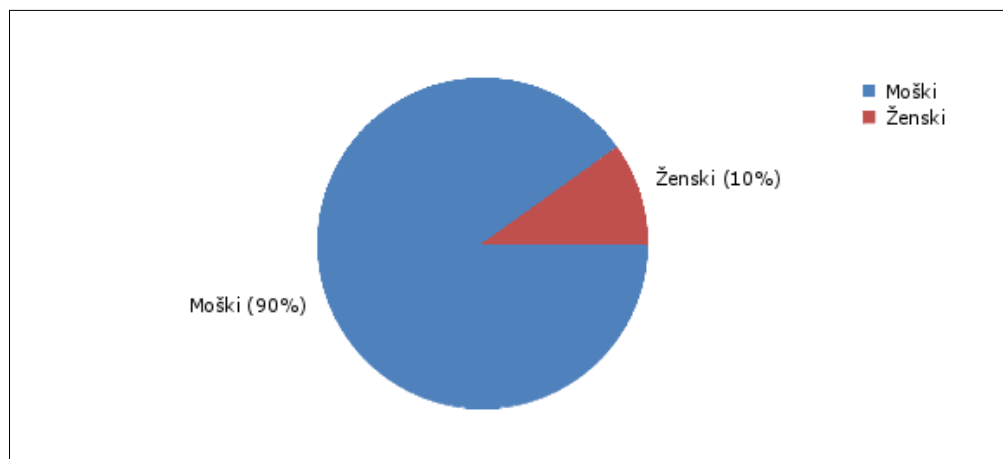
4.1 Intervju

V prvem delu raziskave smo opravili intervju s prostovoljnimi operativnimi gasilci, ki delujejo v domačem okolju. Izbrali smo 10 naključnih oseb, ki so odgovarjale na ista zastavljena vprašanja.

Intervjuvancem smo zastavili 15 vprašanj. Izsledke raziskave podajamo v nadaljevanju.

Med intervjuvanci je bilo 9 oseb moškega in 1 oseba ženskega spola.

Spol (n = 10)

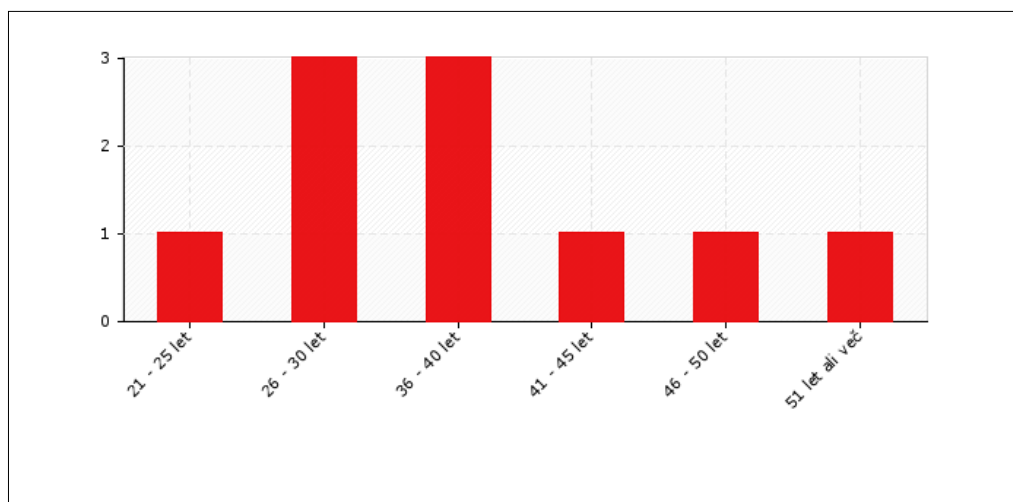

Slika 9: Grafični prikaz rezultatov – spol
(Lastni vir)

Vprašanje številka 1.

V katero starostno skupino spadate?

V katero starostno skupino spadate? (n = 10)

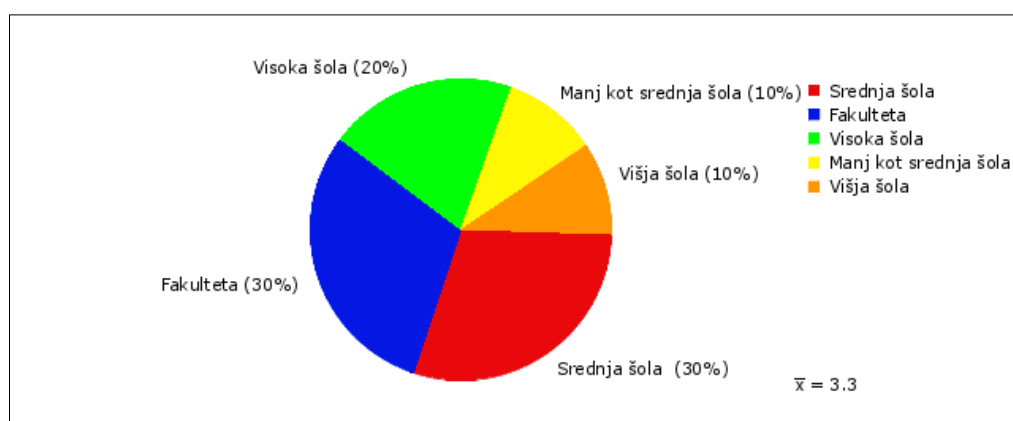
Slika 10: Grafični prikaz rezultatov – starostne skupine
(Lastni vir)

Pridobljeni rezultati kažejo, da so operativni gasilci najbolj aktivni v starostnih skupinah med 26 in 40 let. Povprečna starost vključenih oseb je 36,5 let.

Vprašanje številka 2.

Kakšna je vaša najvišja dosežena formalna izobrazba in kaj ste po poklicu?

Kakšna je vaša najvišja dosežena formalna izobrazba? (n = 10)

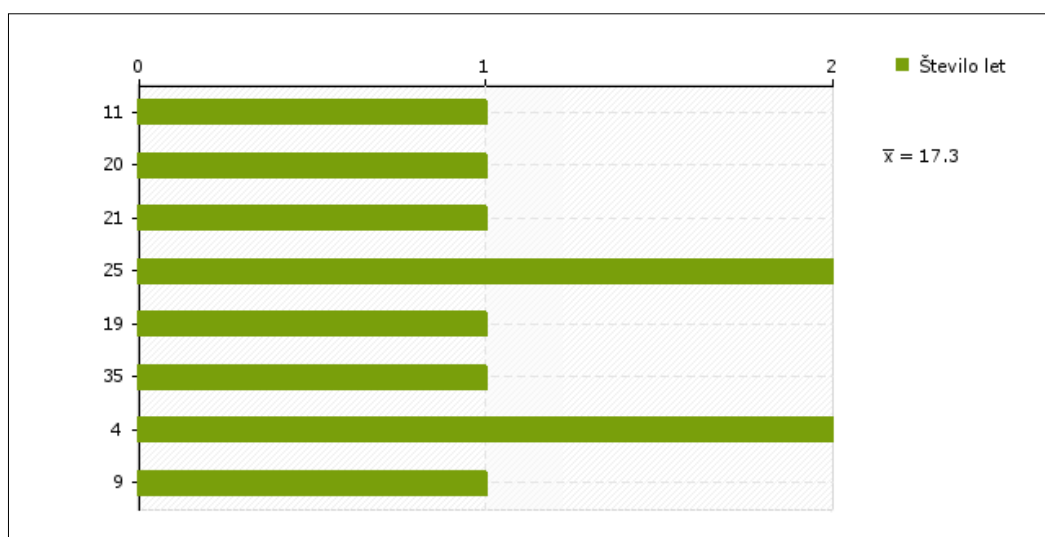
Slika 11: Grafični prikaz rezultatov – formalna izobrazba
(Lastni vir)

Operativni gasilci imajo različne formalne izobrazbe. Ciljno skupino zajemajo operativci z univerzitetno izobrazbo, med njimi so univ. dipl. varnostnica, univ. dipl. inž. elektrotehnik in univ. dipl. organizator, visokošolsko izobrazbo imata dva diplomirana zdravstvenika, višješolsko pa inž. živilstva in prehrane. Srednješolsko izobrazbo zastopata natakar in avtoservisni tehnik, med operativci pa je tudi delavec. Iz rezultatov je razvidno, da izobrazba ni pomembna za opravljanje operativnih nalog, pomembna je pripravljenost pomagati.

Vprašanje številka 3.

Kako dolgo ste operativni gasilec?

Koliko let ste operativni gasilec? (n = 10)

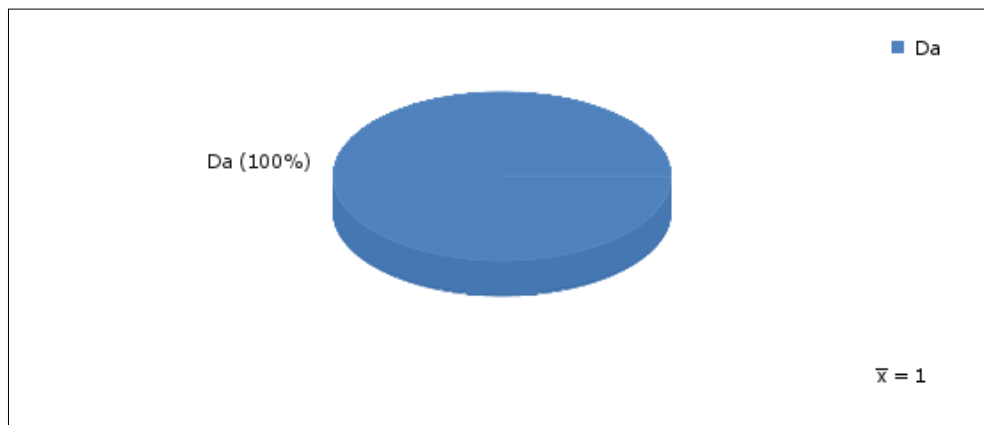
Slika 12: Grafični prikaz rezultatov – število operativnih let
(Lastni vir)

Analizirali smo rezultate in ugotovili, da je povprečno število operativnih let v skupini 17,3 let, najmanj je 4 leta, eden izmed članov pa je že kar celih 35 let operativni gasilec. Rezultati torej potrjujejo rek »enkrat gasilec, vedno gasilec«.

Vprašanje številka 4.

Ali menite, da je opravljanje gasilske dejavnosti stresno in če da, zakaj?

Ali menite, da je opravljanje gasilske dejavnosti stresno? (n = 10)

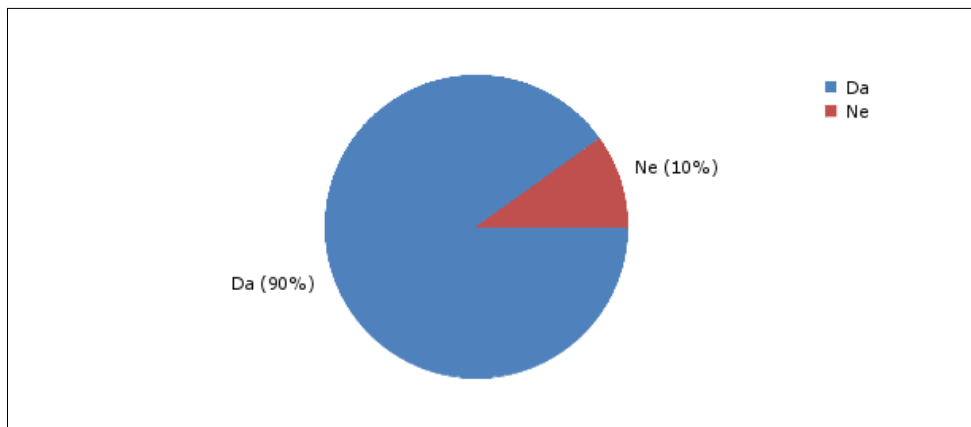
Slika 13: Grafični prikaz rezultatov – stresnost opravljanja dejavnosti (Lastni vir)

Vsi intervjuvanci, torej 100 %, so na to vprašanje, pritrdili, da je opravljanje gasilske dejavnosti stresno. Na podvprašanje, zakaj tako mislijo, pa so podali različne odgovore. Nekaterim že sam odziv na nepričakovani klic predstavlja določen stres, ker telo preide v polne obrate v nekaj sekundah, drugim predstavlja stres samo soočanje s stiskami ljudi, smrtjo, poškodovanimi. Večina jih tako ali drugače meni, da zato, ker nikoli ne vedo, kaj jih na intervenciji čaka, kaj se lahko zgodi njim ali komu drugemu iz ekipe, ali so v nevarnosti življenja, kako reagirati ob morebitnih hudih poškodbah ali smrti človeka. Zaključimo lahko, da je vsaka od situacij na nek način stresna, za nekoga bolj, za drugega pa manj.

Vprašanje številka 5.

Ali menite, da je stres večji, ker delujete na domačem območju in če da, zakaj?

Ali menite, da je stres večji, ker delujete na domačem območju? (n = 10)

*Slika 14: Grafični prikaz rezultatov – stres v domačem okolju
(Lastni vir)*

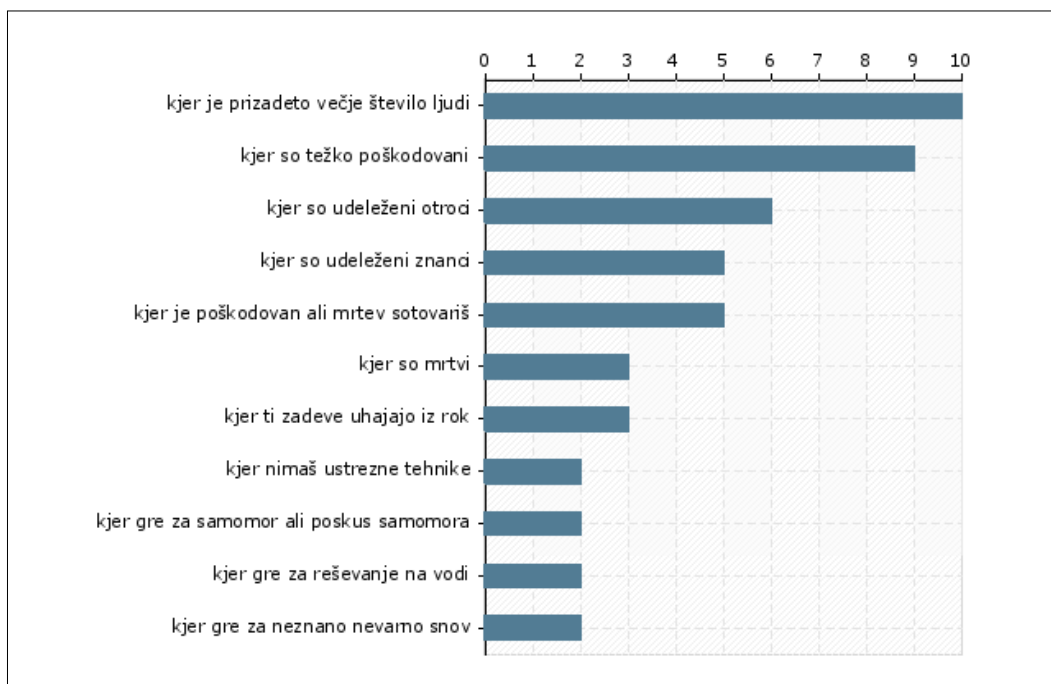
Analiza rezultatov prikazuje, da eden od vprašanih meni, da stres ni pogojen z domačim okoljem, ker je po njegovem mnenju stres prisoten na vsaki situaciji, ne glede na kraj. Ostalih 90 % vprašanih pa meni, da je stres zaradi domačega terena večji, ker ljudi poznajo, kar v njih vzbudi empatijo in se nevede vživijo v dane situacije.

Vprašanje številka 6.

Katere intervencije se vam zdijo najbolj stresne – največ 1, najmanj 5?

Katere intervencije se vam zdijo najbolj stresne – najmanj – 5 ? (n = 49)

Možnih je več odgovorov

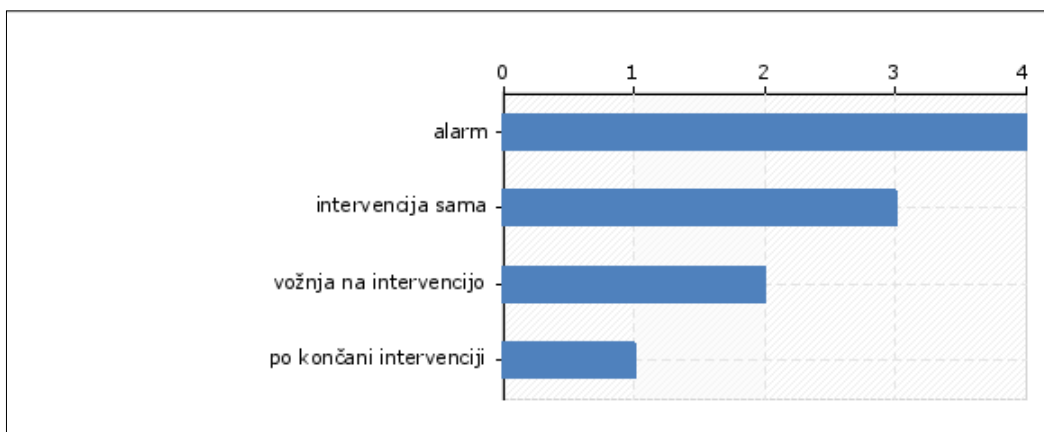
*Slika 15: Grafični prikaz rezultatov – stresne intervencije
(Lastni vir)*

Analiza odgovorov na to vprašanje kaže, da vsem 10 vprašanim gasilcem največji stres predstavljajo intervencije, kjer je prizadeto večje število ljudi, sledijo jim težke poškodbe in udeležba otrok. Polovici vprašanih pa velik stres povzroča udeležba znancev in pa poškodba ali celo smrt tovariša.

Vprašanje številka 7.

Kaj na vas deluje najbolj stresno?

Kaj na vas deluje najbolj stresno? (n = 10)

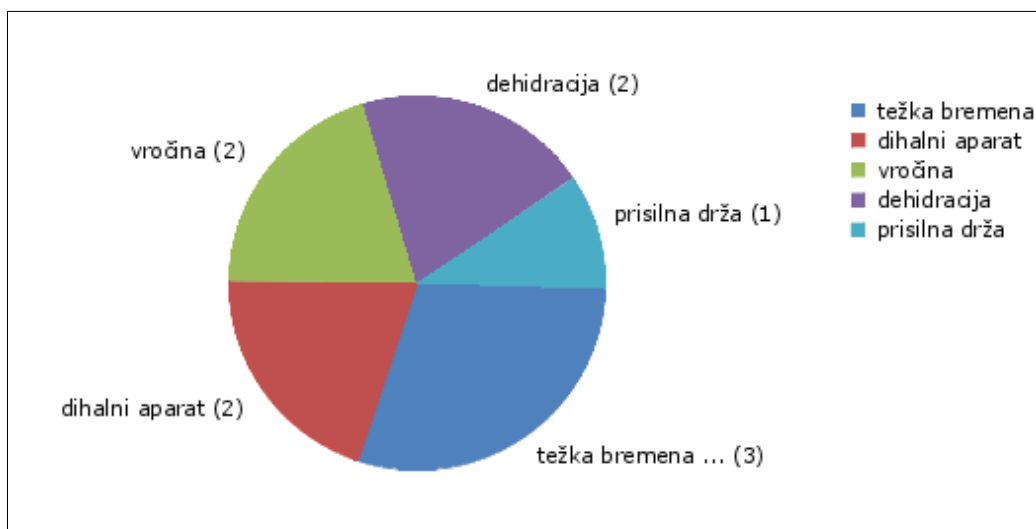
*Slika 16: Grafični prikaz rezultata – najbolj stresno
(Lastni vir)*

Na zastavljeno vprašanje je bilo največ odgovorov, da je najbolj stresen alarm sam, sploh če je to na primer ob 3. uri zjutraj. Alarm so označili za najbolj stresen tudi zato, ker se telo takoj napolni z adrenalinom, saj je potrebna še dodatna koncentracija na poti do gasilskega doma, kamor moraš priti čim prej. Trem vprašanim pa se zdi najbolj stresna intervencija sama, ker največkrat poznaš ljudi in oni tebe in jim želiš najhitreje pomagati po svojih najboljših močeh, pri tem pa moraš skrbeti za svojo varnost in varnost tovarišev.

Vprašanje številka 8:

Kaj na intervenciji vas najbolj fizično obremenjuje?

Kaj na intervenciji vas najbolj fizično obremenjuje? (n = 10)

*Slika 17: Grafični prikaz rezultatov – največja fizična obremenitev
(Lastni vir)*

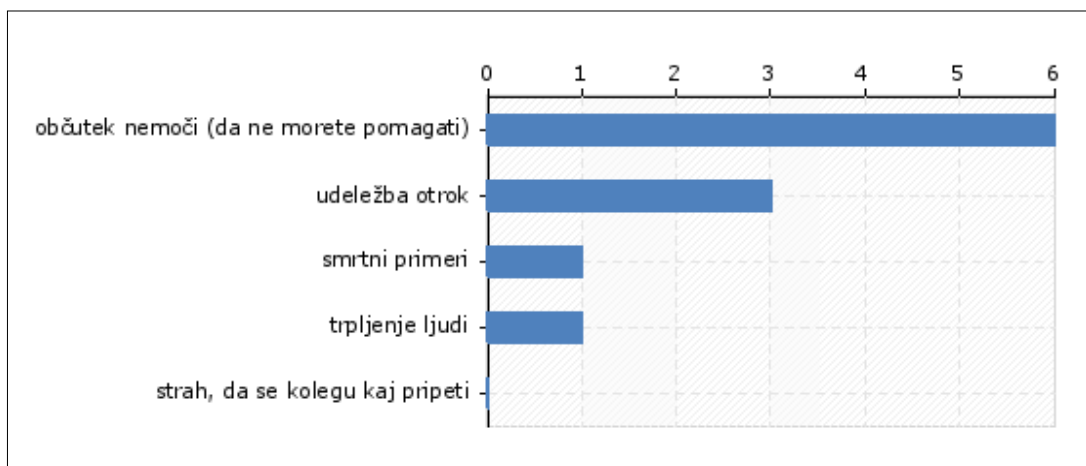
Ugotavljamo, da za gasilce predstavljajo največjo fizično obremenitev težka bremena. Izpostavili so, da s tem ni mišljena le težka zaščitna oprema in pripomočki, ki jih uporabljajo na intervencijah, ampak predvsem prenašanje ponesrečencev oziroma obolelih. Ob prisotnosti adrenalina je prenos obolelega na nosilih iz 12. nadstropja stolpnice po vseh nešteti stopnicah za še tako kondicijsko pripravljenega človeka izreden fizični napor. Fizični napor pa jim predstavlja tudi vročina, ki lahko pripelje do dehidracije, zato je zadostna oskrba s pitno vodo na intervencijah izjemno pomembna.

Vprašanje številka 9.

Kaj na intervenciji vas najbolj psihično obremenjuje?

Kaj na intervenciji vas najbolj psihično obremenjuje? (n = 10)

Možnih je več odgovorov

Slika 18: Grafični prikaz rezultatov – največja psihična obremenitev (Lastni vir)

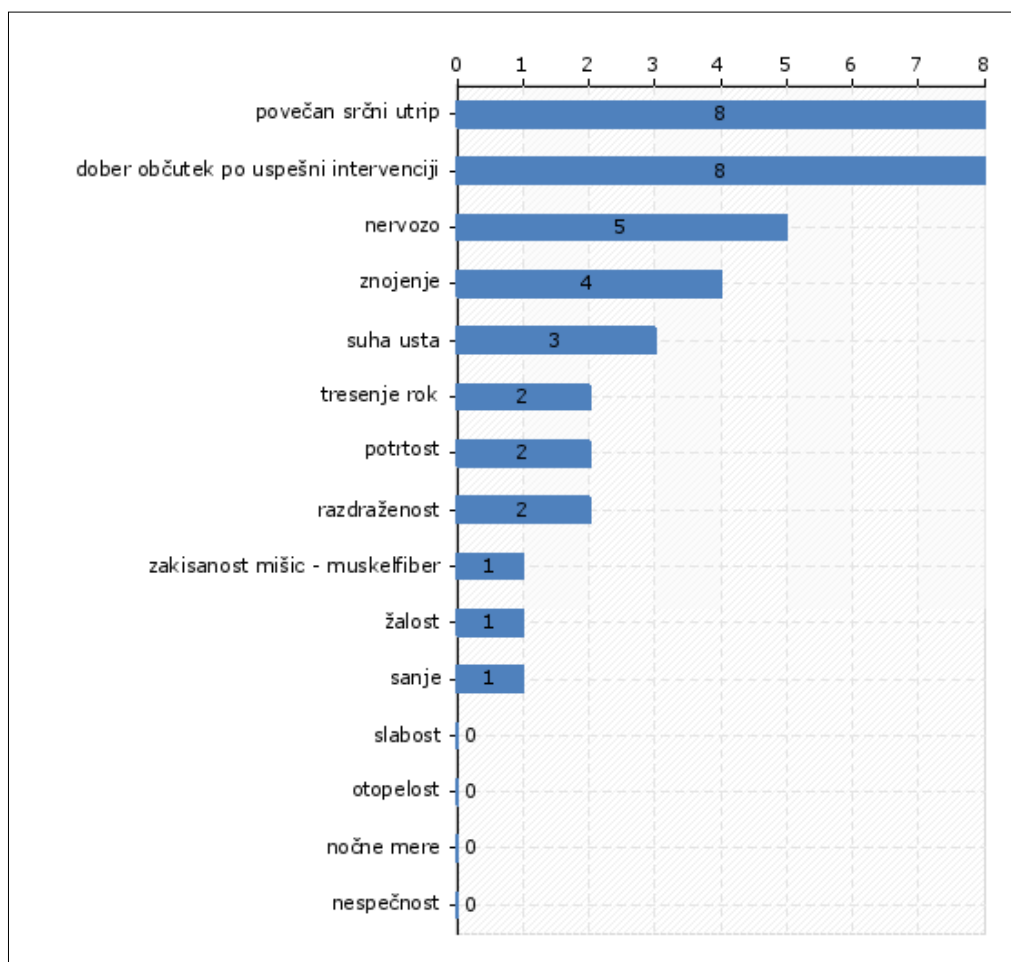
Največjo psihično obremenitev predstavlja občutek nemoči. Situacije, ko ne moreš pomagati, so zelo različne, naj bo to prometna nesreča, ki se na koncu kljub uspešno izvedeni intervenciji konča s smrtjo ali požar gospodarskega poslopja, kjer se reši živino in kmetijske stroje, objekt pa pogori in ga je treba v celoti porušiti. Ne glede na to, da daš vse od sebe, da preprečiš še bistveno večjo tragedijo, te nesreča, ki je doletela človeka, ki ga po možnosti še poznaš in ti je znan njegov socialni položaj, predstavlja veliko psihično obremenitev. Udeležba otrok, naj si bodo kot ponesrečenci ali pa samo soudeleženci, pa zahteva poseben psihični napor, saj moraš najprej poskrbeti, da se bo počutil čim bolj varnega.

Vprašanje številka 10.

Kako občutite in doživite stres, katere fizične in psihične znake stres opazite?

Kako občutite in doživite stres, katere fizične in psihične znake stresa opazite? (n = 10)

Možnih je več odgovorov

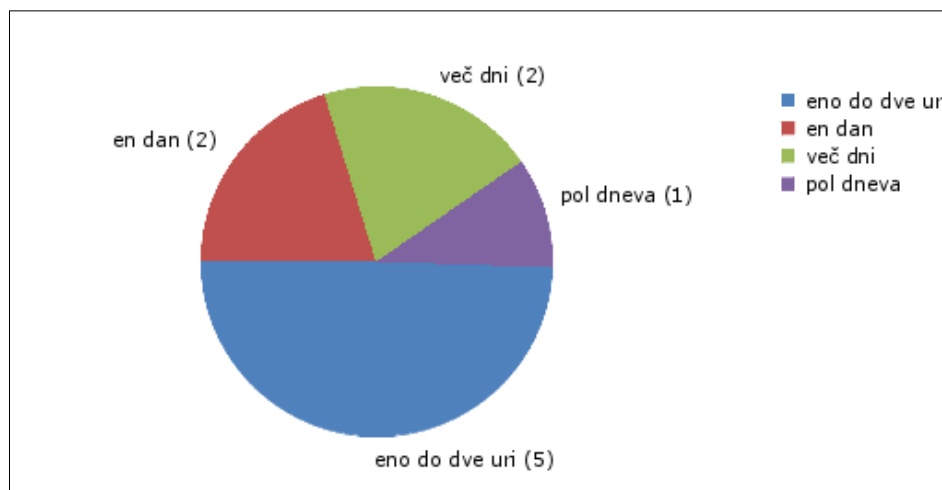
*Slika 19: Grafični prikaz rezultatov – znaki stresa
(Lastni vir)*

Najpogostejša odgovora, ki smo ju prejeli, sta bila povečan srčni utrip in dober občutek po uspešno opravljene intervenciji. Gasilci pri intervencijah opazijo tudi nervozo, da bo ja vse potekalo, kot je treba, in znojenje, ki je posledica visoke vročine in napora. Nobenega izmed vprašanih pa za sedaj ne tlačijo nočne more, kar pripisujejo temu, da še niso doživeli veliko izredno tragičnih intervencij.

Vprašanje številka 11.

Koliko časa potrebujete za regeneracijo?

Koliko časa potrebujete za regeneracijo? (n = 10)

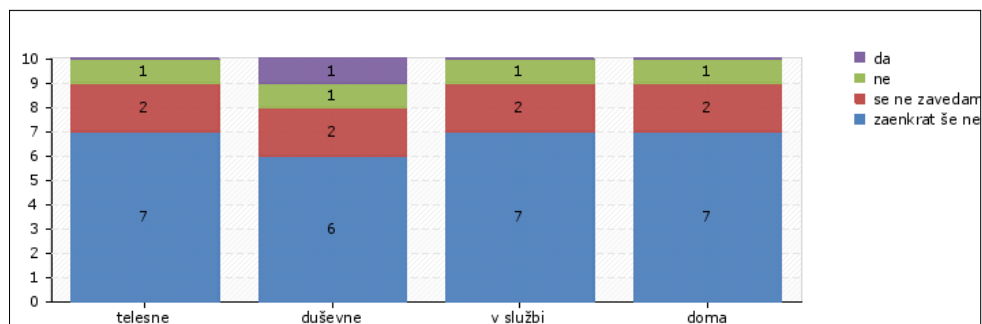
Slika 20: Grafični prikaz rezultatov – čas regeneracije
(Lastni vir)

Na to vprašanje so intervjuvanci odgovorili nekako težko, saj je po njihovem mnenju čas regeneracije predvsem odvisen od intervencije same. Če je to majhna, skoraj nepomembna intervencija (reševanje mačke z drevesa) regeneracija ni potrebna. Če pa se zgodi intervencija s smrtnim izidom, pa lahko traja dan ali tudi več. Skupno jim je bilo, da imajo večinoma take vrste intervencij, kjer je regeneracija možna v uri ali dveh.

Vprašanje številka 12.

Ali stres na vas pušča kakšne posledice – telesne, duševne, v službi, doma?

Ali stres na vas pusti kakšne posledice? (n = 10)

Slika 21: Grafični prikaz rezultatov – ali so kakšne posledice
(Lastni vir)

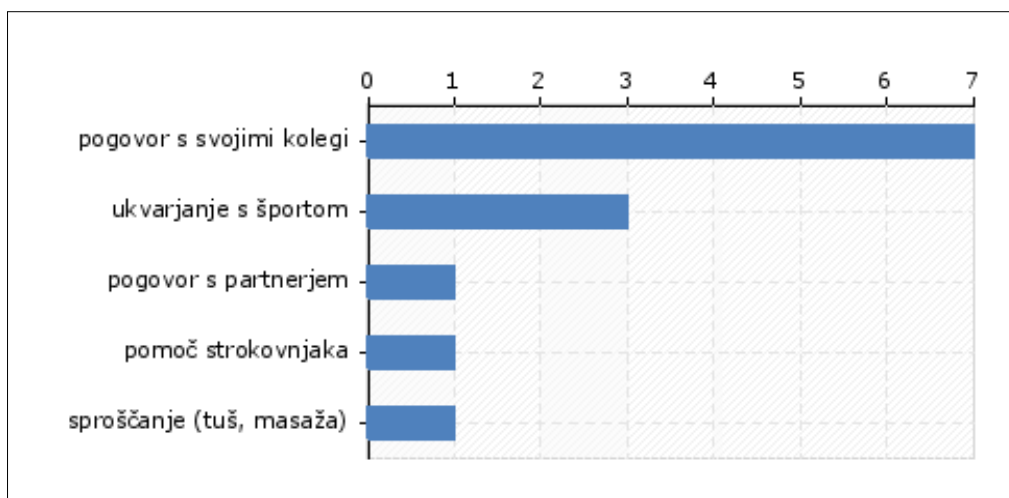
Iz odgovorov razberemo, da ne glede na to, da so vprašani v povprečju kar 17,3 leta operativno aktivni, samo eden izmed njih zazna duševne posledice. Vsi ostali pa kakršnihkoli znakov še nimajo oziroma se jih ne zavedajo.

Vprašanje številka 13.

Na kakšen način obvladujete stres – si olajšate glavo in dušo, ali opravite razbremenilne pogovore?

Na kakšen način obvladujete stres – si olajšate glavo in dušo? (n = 10)

Možnih je več odgovorov

Slika 22: Grafični prikaz rezultatov – način obvladovanja stresa (Lastni vir)

Strokovno pomoč je potreboval samo eden od njih, največkrat pa se pogovorijo med sabo. Ti pogovori so večkrat tudi v smislu črnega humorja, ki pa jih na nek način psihično razbremeni. Nekateri stres izničijo s fizičnim naporom, to je s športom (kolesarjenje, tek, gore). Pogovorom s partnerjem se izogibajo, ker se po njihovem mnenju stres prenese še nanj. Edina predstavnica ženskega spola pa stres premaguje s sproščanjem (tuš, masaža, dobra knjiga ali film).

Vprašanje številka 14.

Verjetno obstaja intervencija, pri kateri je bil stres največji in je ne morete pozabiti. Ali jo lahko opišete?

Verjetno obstaja intervencija, pri kateri je bil stres največji in je ne morete pozabiti. Ali jo lahko opišete?

Trčenje osebnega vozila v obcestno drevo, voznik ukleščen, ob našem prihodu še pri zavesti, med izvedbo tehničnega posega je začel dobesedno ugašati in nam je umrl na rokah.

Ni bilo še take intervencije.
Pripelješ se na intervencijo in iz oken proizvodnega obrata moli vsaj 15 glav, nad njimi gost dim, v obratu pa huje opečena oseba s prilagojenimi sposobnostmi, delaš pod zelo velikim pritiskom, biti moraš pa čim bolj zbran.
Zagorela je manjša hiška, v kateri so se običajno zadrževali mladostniki, stari okrog 14 let. Obstajala je možnost, da je v objektu mladostnik, ki sem ga poznal. S kolegom sva vstopila v goreč objekt in preiskala spodnje prostore. Na srečo je bil objekt prazen. To je bila tudi moja prva intervencija, kjer sem doživel ognjeni krst.
Bil je požar gospodarskega objekta, gasilec je pri gašenju omahnil z lestve – z višine pribl. 5 metrov, kar se je dogajalo pred mojimi očmi, hudo si je poškodoval obe nogi.
Bila naj bi običajna prometna nesreča, a se je izkazalo, da smo morali tehnično rešiti poškodovanca. Med reševanjem sem ugotovil, da je to moj sodelavec in šefov sin. Nesreča se je zgodila le 2 km od doma, na kraj nesreče je prišel oče in kaj oziroma kako naj povem očetu – šefu, da je njegov sin, moj sodelavec, klinično mrtev, po pogrebu pa sem šefa vsak dan srečeval v službi.
Zaradi čudne postavitve hišnih števil nismo našli oziroma smo kar nekaj čas krožili po naselju. Občutek, ko ne veš, kaj bi še naredil, kam bi zavil, kar nekakšen sram, da se ti to lahko zgodi.
Pomoč ekipi NMP pri oživljanju. Osebo smo večkrat oživljali, preden smo jo iz 12. nadstropja prenesli v reševalno vozilo. Oseba je bila uspešno prepeljana v UKC. Bil je zelo naporno, vendar pa je bil občutek pomagati in rešiti življenje v tistem trenutku res dober. Žal je nekaj dni pozneje umrla.
Največji stres sem doživel ob nesreči fanta, ki se je smrtno poškodoval z delom obžaganega drevesa, pa ne zaradi same nesreče, ampak zaradi vsega dogajanja okoli in odzivov njegovih znancev v tisti uri in v naslednjih dneh.

*Slika 23: Grafični prikaz rezultatov – stresne intervencije
(Lastni vir)*

Opisane intervencije so dejanski odraz, da je stres pri gasilcih ključen dejavnik, vsak nadaljnji komentar je nepotreben.

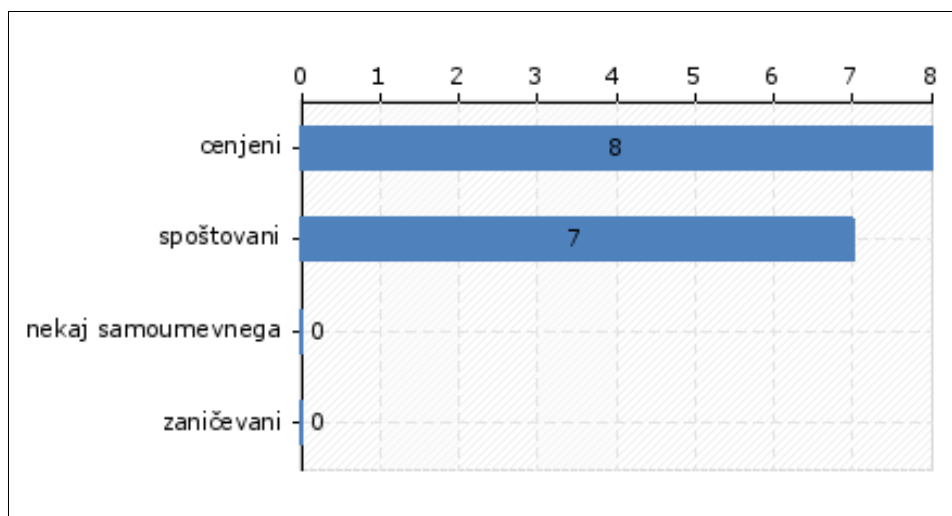
Vprašanje številka 15.

Ali menite, da ste v družbi:

- cenjeni,
- spoštovani,
- nekaj samoumevnega,
- zaničevani.

Ali menite, da ste v družbi: (n = 10)

Možnih je več odgovorov

Slika 24: Grafični prikaz rezultatov – kako vas dojema družba
(Lastni vir)

Analiza tega vprašanja je dokaj enostavna, saj je mnenje intervjuvancev, da so v družbi zadnje čase vse bolj cenjeni in spoštovani. Omeniti pa je kljub temu treba, da se najdejo tudi taki (k sreči jih ni veliko), ki gasilce zaničujejo in jih imajo za nekaj samoumevnega. To obrazložijo na primeru, ko občan na opozorila o prihajajočih poplavah ni niti malo poskrbel za zaščito svojega premoženja, ko pa je voda udarila z vso močjo in je utrpel škodo, je na vrat na nos zahteval gasilsko pomoč, ker so pač gasilci zato, da pomagajo.

4.2 Primerjava

V drugem delu raziskave bomo uporabili primerjalno metodo, in sicer bomo naredili primerjavo med stresom poklicnih in prostovoljnih operativnih gasilcev. Podlaga za primerjavo bodo ugotovitve, ki jih je v svojem diplomskem delu z naslovom Stres poklicnih gasilcev obdelala Breda Mabič (2009).

Avtorica (2009) v svojem delu navaja, da velika večina poklicnih gasilcev bolj trpi zaradi duševnega kot zaradi fizičnega stresa. Telesni simptomi, ki jih prepoznajo in navajajo poklicni gasilci, so potenje in pospešeno bitje srce, ki pa navadno prej kot v enem dnevu tudi minejo. Omenjajo tudi dehidracijo. Dolgotrajnejši pa so duševni znaki stresa, ki se kažejo v nočnih morah, nespečnosti, skrbeh in razdraženosti. Nočne more in nespečnost so odraz poskusa potlačevanja bolečih spominov, delno pa so lahko tudi posledica dela v »ruskem turnusu«. Velika večina poklicnih gasilcev meni, da je zvok alarma najbolj stresen zaradi negotovosti, ker nikoli ne vedo, kaj jih pravzaprav čaka. Ker se velikokrat soočajo s smrtjo, se bolj kot ostali ljudje zavedajo

krhkosti in minljivosti življenja. Zaradi svoje poklicne deformacije so pogosto v hudem strahu in skrbeh za svoje najbližje. Poklicni stres premagujejo s pogovori med sodelavci, najbolj sproščeno ob kozarčku piva po končani izmeni. To jim pomaga pri sprostitvi, hkrati pa nadomesti izgubljeno tekočino. Avtorica tudi ugotavlja, da se poklicni gasilci trudijo, da svojega poklicnega življenja ne bi nosili domov k svojim družinam, vendar je prepričana, da stres znatno vpliva na njihovo zasebno življenje.

Rezultati intervjuja, ki smo ga razdelali v prvem delu raziskave, potrjujejo, da je tudi pri prostovoljnih gasilcih stres prisoten pri vsaki intervenciji. Najbolj stresen je po njihovem mnenju sam alarm – poziv na intervencijo, saj je količina adrenalina takrat v njihovem telesu največja, ker morajo v najkrajšem možnem času prihiteti v gasilski dom in ker ne vedo, kaj jih pravzaprav čaka. Fizično jih najbolj obremenjuje teža bremena, ne samo opreme, predvsem prenos obolelih in dehidracija, psihično breme pa je občutek nemoči, ko kljub temu da si dal vse od sebe, ni srečnega konca. Delovanje v domačem okolju psihično breme smo še dodatno povečuje, ker v veliki meri poznajo udeležence intervencij. V takih primerih pa so prisotna še močna čustva, ki pa psihično breme samo še povečajo. Stres premagujejo z medsebojnimi pogovori, tudi v obliki črnega humorja, športno aktivnostjo in sproščanjem. Pogovorom s partnerji pa se izogibajo. Načeloma prostovoljni gasilci ugotavljajo, da za regeneracijo na potrebujejo veliko časa, da fizičnih in psihičnih posledic, ki bi vplivale na njihovo zdravje, ne čutijo oziroma se jih mogoče še ne zavedajo.

Iz primerjave lahko zaključimo, da tako poklicnim kot prostovoljnim operativnim gasilcem največji stres predstavlja alarm sam. Pomemben dejavnik je dehidracija, ki je lahko posledica fizičnega bremena, nošenja zaščitne obleke, vročine na intervenciji (požar, sonce) ali pa psihični dejavnik, kot so znojenje, suha usta. Vsem je skupno, da se po intervenciji med seboj pogovarjajo, nekateri ob kozarčku piva, drugi s črnim humorjem. Tako pridejo v stanje psihične razbremenitve. Enotni so si tudi v tem, da se izogibajo pogovorom s partnerji. Vendar pa je iz primerjave lahko razbrati, da so pri poklicnih gasilcih duševni znaki stresa dolgotrajnejši in čas, potreben za regeneracijo telesa, daljši kot pri prostovoljnih gasilcih. Razlog za tak rezultat pa je število in težavnost intervencij, ki je pri poklicnih gasilcih precej večja kot pri prostovoljnih gasilcih.

4.3 Anketa

Kot tretjo vrsto raziskave smo izbrali anketo, ki smo jo izdelali s pomočjo spletne aplikacije 1ka. V nagovoru se najprej nahaja predstavitev avtorice ankete, nato pa še obrazložitev tematike, ki jo želimo obdelati. Anketni vprašalnik je sestavljen iz 28 vprašanj, ki so razdeljena v štiri tematske sklope. Anketirancem smo delo olajšali, ker večinoma samo izbirajo med možnimi odgovori.

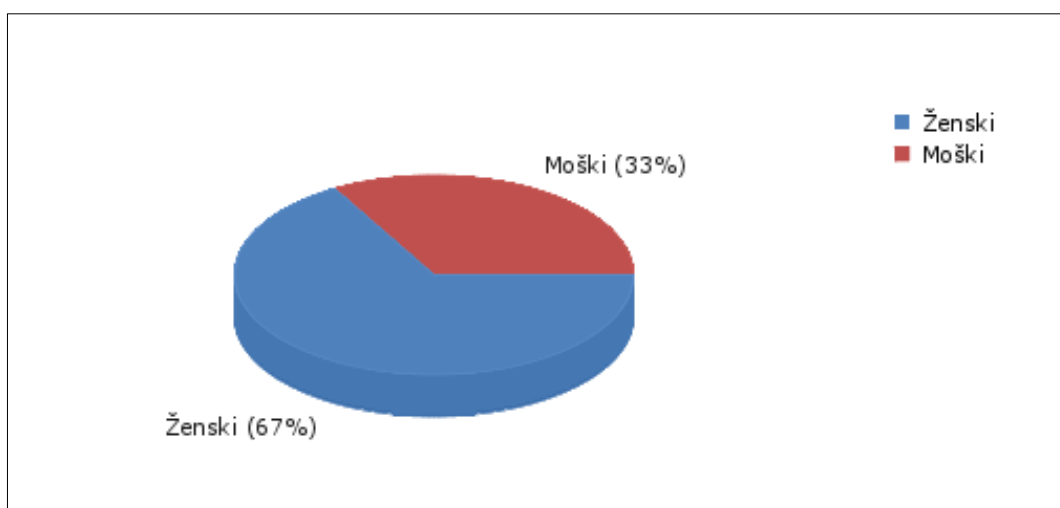
Povezavo do spletne ankete smo preko spletnih portalov poslali v javnost: prvič preko e-pošte nekaterim operativnim poklicnim in prostovoljnimi gasilcem, s prošnjo, da jo posredujejo svojim partnerjem, drugič smo povezavo posredovali preko facebooka.

Odziv je bil presenetljiv. Anketo si je vsaj delno ogledalo 2279 oseb, od tega pa je za nadaljnjo analizo ustreznih 300 anket, kar predstavlja 13 % od skupnega ogleda. Rezultate ankete bomo prikazali v nadaljevanju.

Vprašanje številka 1.

Spol

Spol (n = 300)

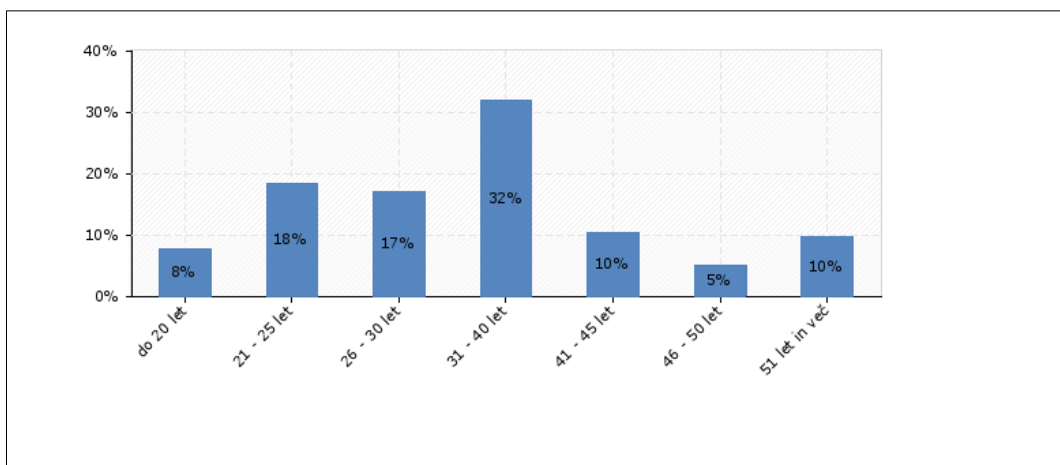
*Slika 25: Grafični prikaz rezultata – spol
(Lastni vir)*

Iz grafičnega prikaza lahko vidimo, da je v anketi sodelovalo 200 oseb ženskega in 100 oseb moškega spola. To dokazuje, da so partnerji operativnih gasilcev obeh spolov.

Vprašanje številka 2.

V katero starostno skupino spadate?

V katero starostno skupino spadate? (n = 299)

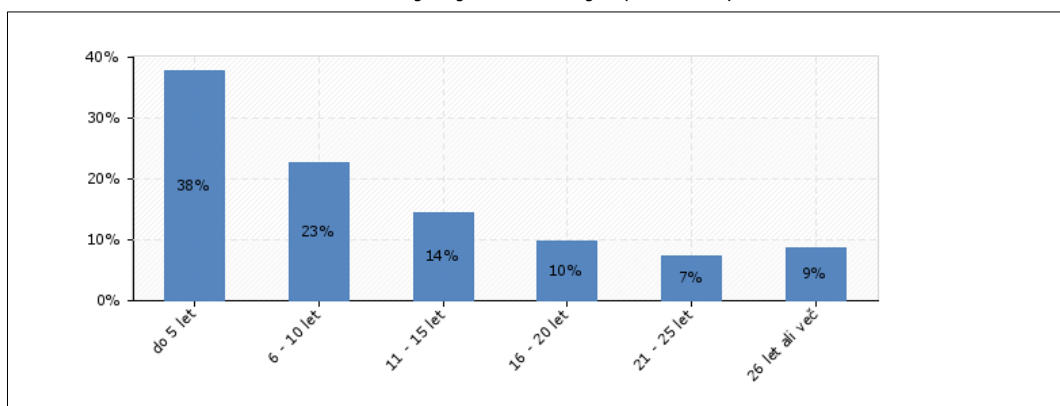
Slika 26: Grafični prikaz rezultata – starostna skupina
(Lastni vir)

Najbolj pripravljeni za sodelovanje so bili anketiranci v starostni skupini 31–40 let, katerih udeležba je bila 32-odstotna. Predvidevamo, da je v tej starostni skupini tudi največ aktivnih operativnih gasilcev in hkrati z gasilstvom obremenjenih njihovih partnerjev.

Vprašanje številka 3.

Trajanje razmerja

Trajanje razmerja (n = 292)

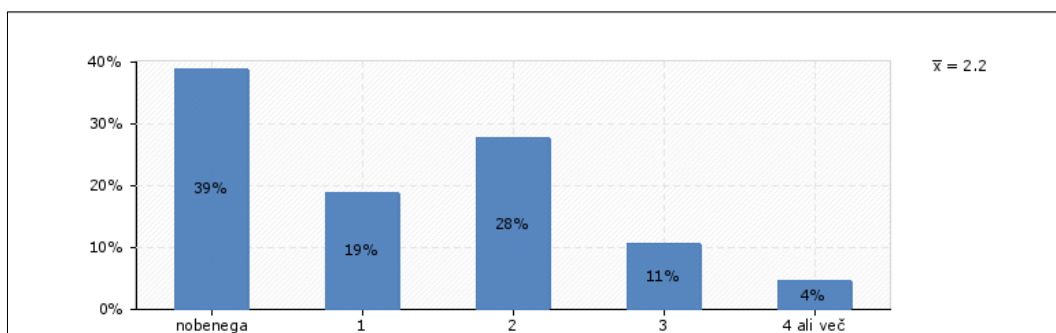

Slika 27: Grafični prikaz rezultata – trajanje razmerja
(Lastni vir)

Iz zbranih podatkov lahko ugotovimo, da je največ parov šele na začetku skupne poti, saj je delež trajanja razmerja do 5 let kar 38-odstotni, sledijo pari, ki so v razmerju 6–10 let s 23 %. Iz ankete razberemo tudi, da imamo kar 9 % parov, katerih razmerje traja 26 let in več. Iz tega lahko sklepamo, da je gasilstvo res vezano na celotno družino.

Vprašanje številka 4.
Koliko otrok imate?

Koliko otrok imate? (n = 294)

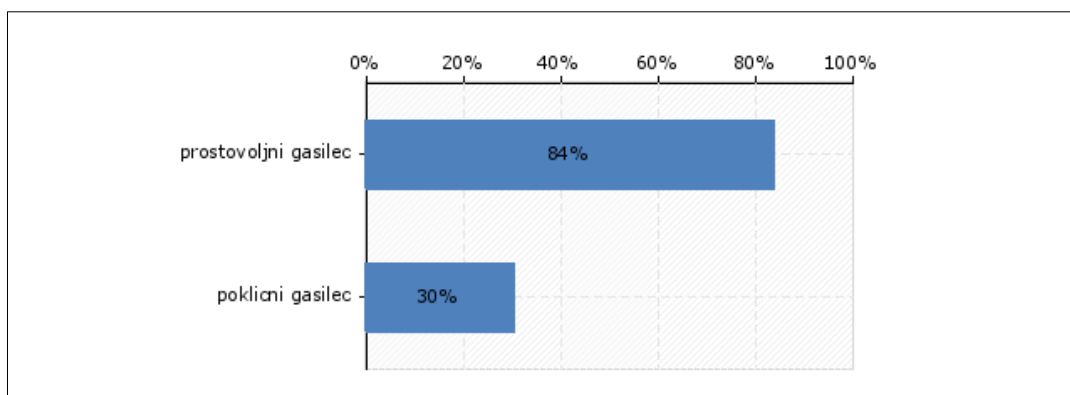
Slika 28: Grafični prikaz rezultata – število otrok
(Lastni vir)

Glede na to, da je 38 % parov v razmerju do 5 let, nas ne preseneča, da med njimi 39 % še nima otrok. Največ anketirancev ima dva otroke, kar 4 % vprašanih pa ima 4 ali več otrok.

Vprašanje številka 5.
Partner je?

Partner je (n = 264)

Možnih je več odgovorov

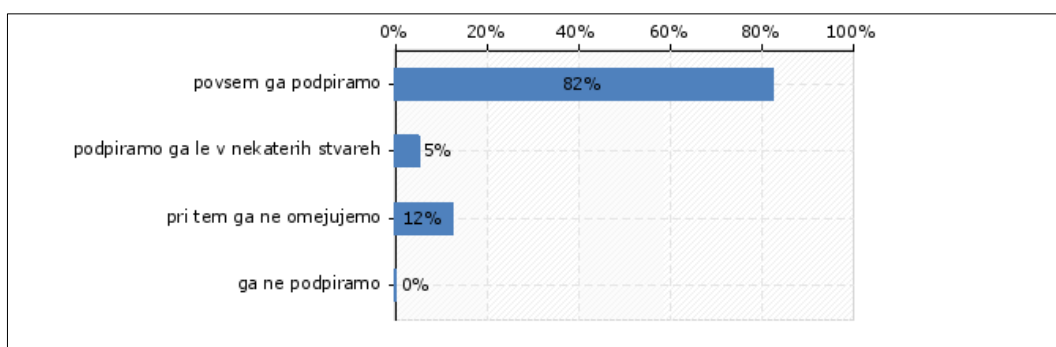
Slika 29: Grafični prikaz rezultata – partner je ...
(Lastni vir)

Na to zastavljeno vprašanje je bilo možnih več odgovorov. Partnerji anketirancev so v večji meri prostovoljni gasilci, verjamemo pa, da so poklicni gasilci hkrati tudi prostovoljni gasilci, kar je razvidno tudi iz seštevka odstotka, ki je večji od 100.

Vprašanje številka 6.

V kolikšni meri vi in vaša družina podpirate gasilca?

V kolikšni meri vi in vaša družina podpirate gasilca? (n = 257)

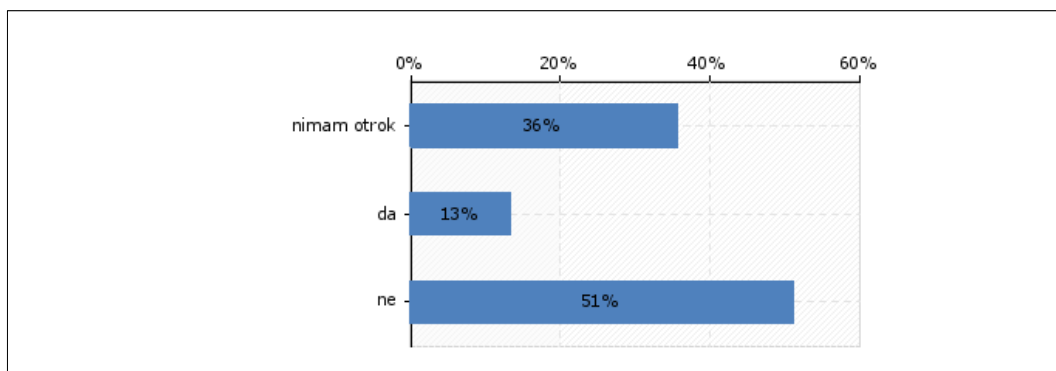
Slika 30: Grafični prikaz rezultata – podpora gasilcu
(Lastni vir)

Iz analize grafa je razvidno, da več kot 4/5 anketirancev povsem podpira svojega partnerja. Pomenljiv je rezultat, ki z 12 % prikazuje, da partnerji gasilca pri svoji dejavnosti ne omejujejo, kar pomeni, da se s tem verjetno v celoti ne strinjajo, ampak jim kljub temu dajo proste roke. Ugotovimo pa lahko, da brez podpore razmerje z gasilcem ne zdrži.

Vprašanje številka 7.

Ali menite, da je partner pri otrocih bolj cenjen kot vi?

Ali menite, da je partner pri otrocih bolj cenjen kot vi? (n = 256)

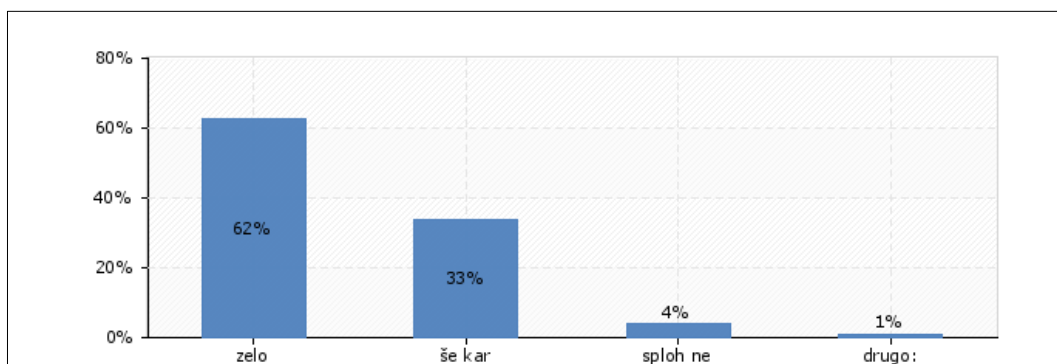
Slika 31: Grafični prikaz rezultata – cenjenje pri otrocih
(Lastni vir)

Manj kot tretjina sodelujočih meni, da so starši – gasilci pri otrocih bolj cenjeni. Za veliko večino družin velja, da sta starša enako cenjena. Ne glede na to, da otroci s ponosom rečejo »moj ati je pa gasilec«, v enaki meri spoštujejo in cenijo tudi svojo mami.

Vprašanje številka 8.

Operativna poklicna in prostovoljna gasilka je izjavila: "Čisto pravi heroji so tisi, ki nas podpirajo, četudi ne z besedami, ampak s tišino in rameni za jokati." Ali se strinjate s to izjavo?

Operativna poklicna in prostovoljna gasilka je izjavila: "Čisto pravi heroji so tisi, ki nas podpirajo, četudi ne z besedami, ampak s tišino in rameni za jokati." Ali se strinjate s to izjavo? (n = 254)

Drugo:

Pravi heroji so tisti, ki se spopadajo z rdečim petelinom in drugimi nesrečami! Zelo nesebično in pogumno.
Ne vem.

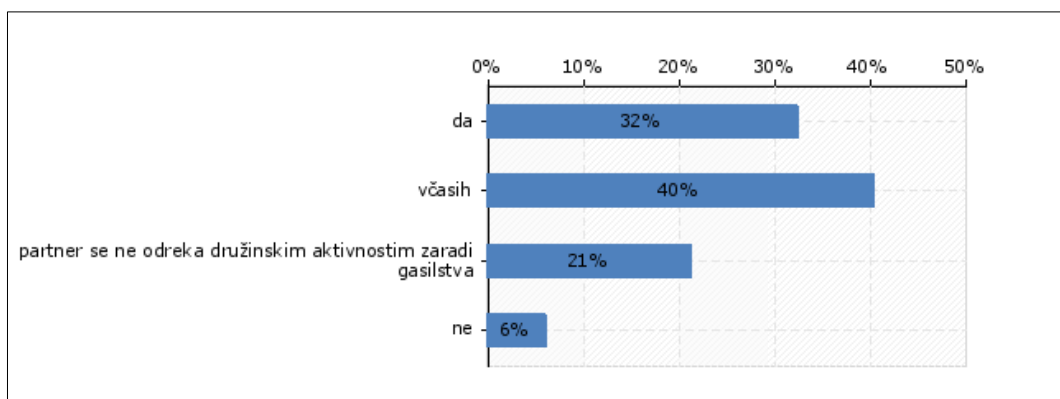
*Slika 32: Grafični prikaz rezultata – strinjanje z izjavo
(Lastni vir)*

Iz grafa je razvidno, da samo 5 % anketiranih meni drugače. Za veliko večino pa objem, rama za podporo, pogovor v tišini pomenijo iskrenost, zaupanje, predvsem pa pravo pot v odnosu in razumevanju svojega partnerja.

Vprašanje številka 9.

Ali menite, da je se vaš partner zaveda, da zamuja del družinskega življenja na račun gasilstva?

Ali menite, da se vaš partner zaveda, da zamuja del družinskega življenja na račun gasilstva? (n = 235)

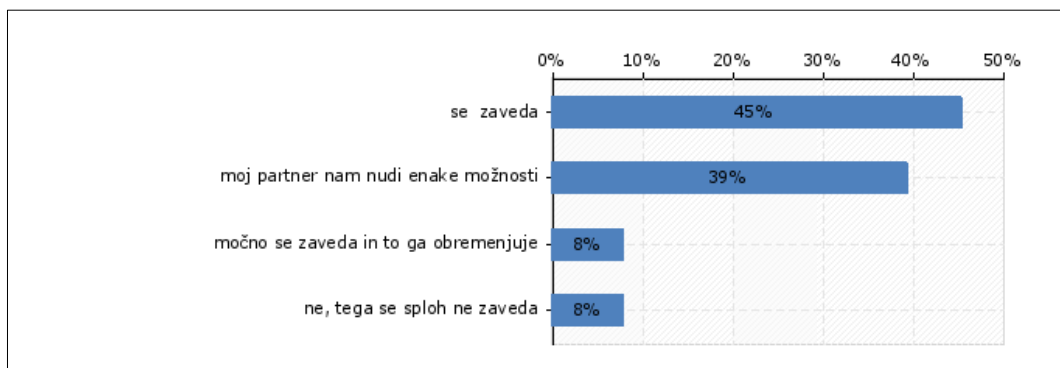
Slika 33: Grafični prikaz rezultata – zamujanje dela družinskega življenja (Lastni vir)

Pri analizi tega vprašanja pridemo do ugotovitve, da 75 sodelujočih meni, da se partnerji zavedajo, da zamujuje del družinskega življenja. Večini se zdi, da ga zamujuje samo včasih. 21 % pa jih je odgovorilo, da se partnerji ne odrekajo družinskemu življenju zaradi gasilstva.

Vprašanje številka 10.

Ali menite, da se partner zaveda, da ne nudi enakih možnosti družinskega življenja v primerjavi z družinami brez gasilcev?

Ali menite, da se partner zaveda, da ne nudi enakih možnosti družinskega življenja v primerjavi z družinami brez gasilcev? (n = 232)

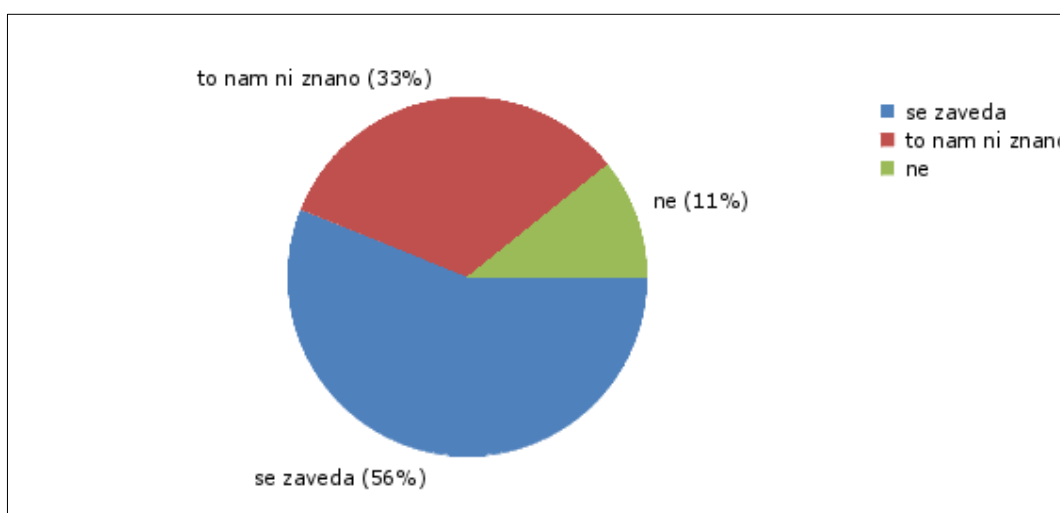
Slika 34: Grafični prikaz rezultata – enakih možnosti (Lastni vir)

Pri več kot polovici anketirancev se partnerji zavedajo, da ne nudijo enakih možnosti družinskega življenja v primerjavi z družinami brez gasilcev. 8 % je takih, ki se tega močno zavedajo in jih to še dodatno obremenjuje. 90 izmed njih zatrjuje, da jim partner nudi enake možnosti, kar nam da sklepati, da so njihovi partnerji najverjetneje člani manjših gasilskih enot, kjer imajo le nekaj intervencij ali izobraževanj na leto.

Vprašanje številka 11.

Ali menite, da se partner zaveda, da z udeležbo na intervencijah škoduje svojemu zdravju, saj po nekaterih raziskavah gasilci umrejo v povprečju 8 let prej kot ostali državljani?

Ali menite, da se partner zaveda, da z udeležbo na intervencijah škodujejo zdravju, saj po nekaterih raziskavah gasilci umrejo v povprečju 8 let prej kot ostali državljani? (n = 232)

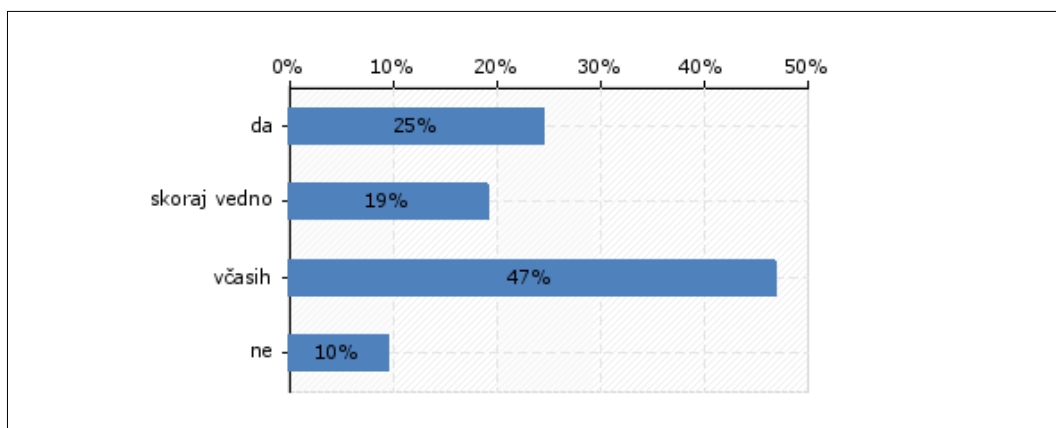
*Slika 35: Grafični prikaz rezultata – škoduje svojemu zdravju
(Lastni vir)*

Samo 56 % sodelujočih v anketi jih je odgovorilo, da se njihov partner zaveda, da z udeležbo na intervencijah škoduje svojemu zdravju. Menimo, da je treba precej napora vložiti v osveščenost sodelujočih na intervencijah, da bodo delovali še bolj samozaščitno in bolje varovali svoje zdravje. Apelirati je potrebno predvsem na državne institucije, da več sredstev namenijo za zaščito operativnih gasilcev in jih pogosteje vključijo v raziskave in spremljanje njihovega zdravja, tako kot so to storili v primeru Kemisa.

Vprašanje številka 12.

Ali se po vašem mnenju vi in vaša družina podrejata gasilstvu?

Ali se po vašem mnenju vi in vaša družina podrejata gasilstvu? (n = 220)

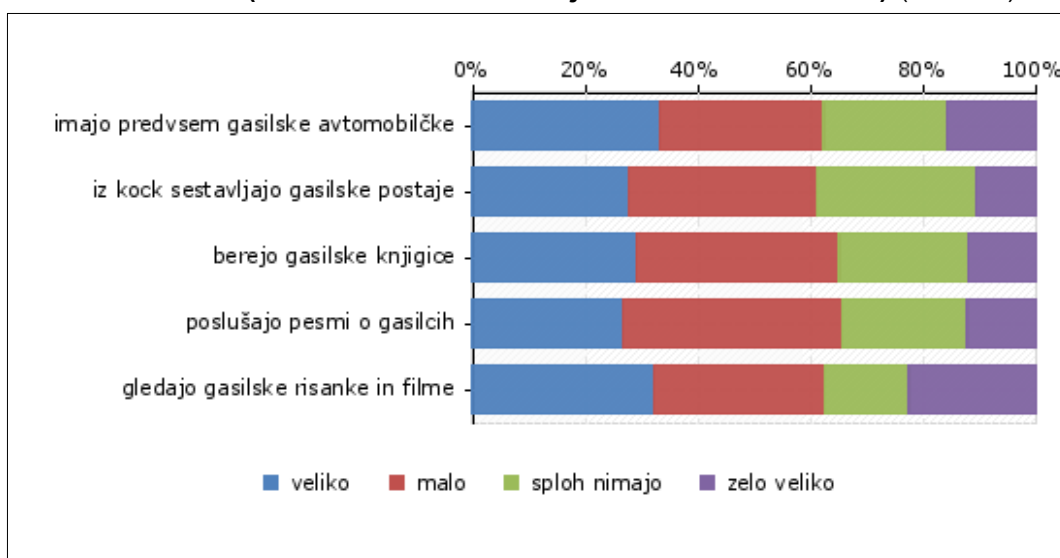
Slika 36: Grafični prikaz rezultata – podrejanje gasilstvu
(Lastni vir)

Družine se gasilstvu podreajo kar v 90 %, od tega velika večina samo včasih. Predpostavljamo, da so v odgovoru »da« v celoti zastopani partnerji poklicnih gasilcev. Za njihove družine je namreč značilno delo gasilca »ob petkih in svetkih«. Gasilstvu pa se ne podreja 10 % sodelujočih.

Vprašanje številka 13.

Vaši otroci (v kolikšni meri se strinjate z danimi trditvami).

Vaši otroci (v kolikšni meri se strinjate z danimi trditvami) (n = 186)

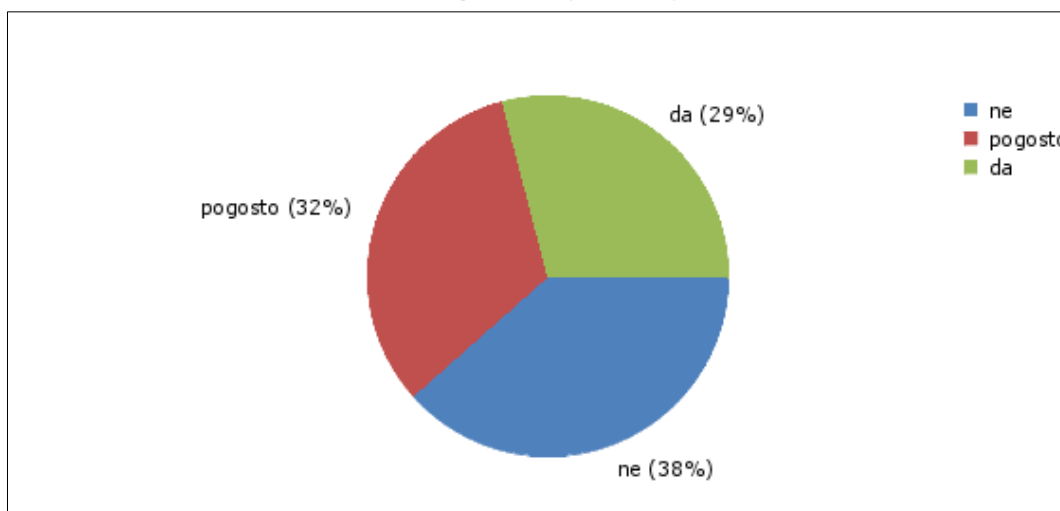
Slika 37: Grafični prikaz rezultata – trditve
(Lastni vir)

Iz prikazanega je razvidno, da so otroci gasilcev od malega povezani z gasilstvom tudi skozi igro in literaturo. Poznamo risanko Florjan gasilski avto in seveda slavno risanko Gasilec Samo, ki letošnjega novembra praznuje svoj 30. rojstni dan. Na trgu se pojavljajo tudi otroške knjige o gasilcih, kot so Medo Jaka pri gasilcih, Gasilec Mihec, Kaj dela gasilec, Gasilni gasilci in druge. Da o gasilskih avtomobilčkih, takšnih in drugačnih, sploh ne govorimo.

Vprašanje številka 14.

Ali morate zaradi partnerja vnaprej planirati izlete, praznovanja, obiske in dopuste?

Ali morate zaradi partnerja vnaprej planirati izlete, praznovanja, obiske in dopuste? (n = 219)

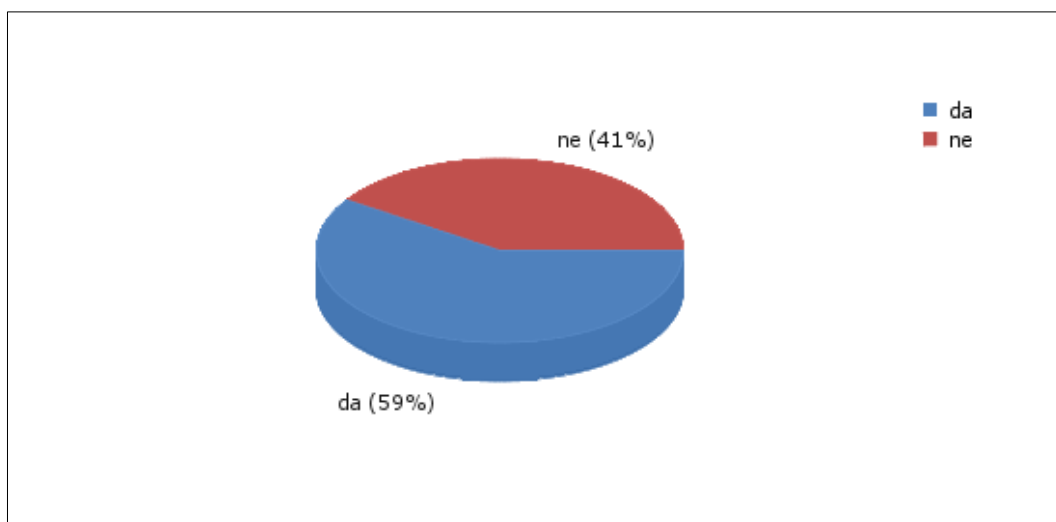
*Slika 38: Grafični prikaz rezultata – planiranje dogodkov
(Lastni vir)*

Iz grafa je mogoče ugotoviti, da velika večina gasilskih družin vnaprej planira skupne dogodke. 29 % jih planira vedno, po čemer sklepamo, da so to po vsej verjetnosti družine poklicnih gasilcev, katerim delo v ruskem turnusu narekuje ritem življenja. Tisti, ki so na vprašanje odgovorili z »ne«, pa verjetno ne izhajajo iz zelo obremenjenih gasilskih enot ali pa take vrste dogodkov izvedejo ne glede na prisotnost partnerja.

Vprašanje številka 15.

Ali ste kdaj prestavili odhod na praznovanje ali dopust tik pred odhodom zaradi nenadne intervencije?

Ali ste kdaj prestavili odhod na praznovanje ali dopust tik pred odhodom zaradi nenadne intervencije? (n = 219)

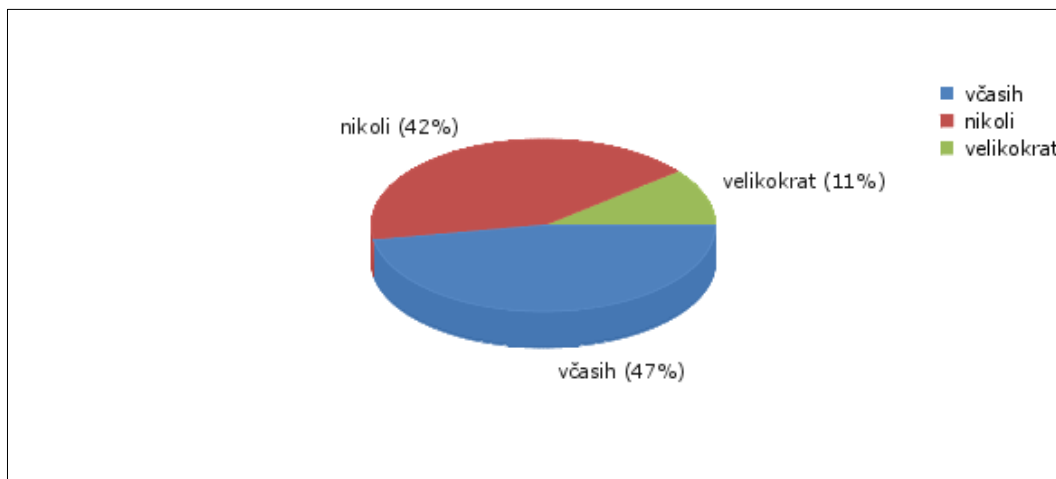
Slika 39: Grafični prikaz rezultata – prestavljeni odhodi zaradi intervencije (Lastni vir)

Graf prikazuje, da je zaradi nenadne intervencije kar 3/5 sodelujočih že prestavilo planirani odhod. Zaradi tega pride do napetosti, ker partner odide, čakajoči pa ne vedo, kdaj se bo vrnil, ali bo poznejši odhod sploh prišel v poštev. Predvidevamo pa, da se v taki situaciji neprijetno počuti tudi gasilec.

Vprašanje številka 16.

Ali ste se kdaj znašli v nelagodni situaciji pred sorodniki, prijatelji, ker so se nehote morali prilagoditi nenadni intervenciji vašega partnerja?

Ali ste se kdaj znašli v nelagodni situaciji pred sorodniki, prijatelji, ker so se nehote morali prilagoditi nenadni intervenciji vašega partnerja? (n = 220)

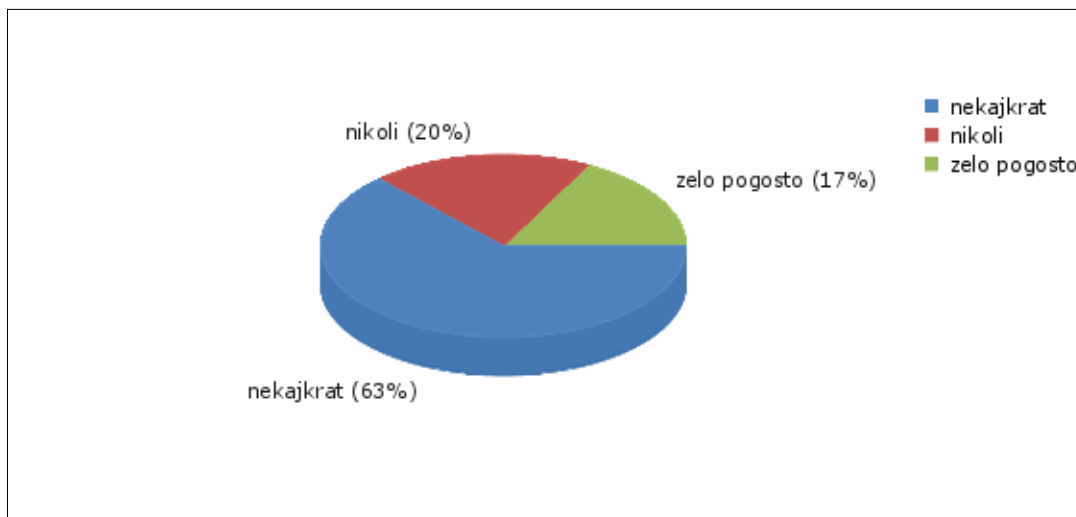
*Slika 40: Grafični prikaz rezultata – nelagodna situacija
(Lastni vir)*

V taki nelagodni situaciji se je znašlo že 58 % sodelujočih. Med njimi je 11 % sodelujočih odgovorilo, da se v taki situaciji znajdejo velikokrat. Sklepamo, da so to po vsej verjetnosti poklicni gasilci, ki delujejo v enotah z manjšim številom zaposlenih in morajo biti ob nujnih primerih dosegljivi na poziv.

Vprašanje številka 17.

Kolikokrat ste bili prisiljeni razlagati zbrani družini, zakaj vaš partner zamuja, da bo prišel pozneje ali da ga sploh ne bo?

Kolikokrat ste bili prisiljeni razlagati zbrani družini, zakaj vaš partner zamuja, da bo prišel pozneje ali da ga sploh ne bo? (n = 220)

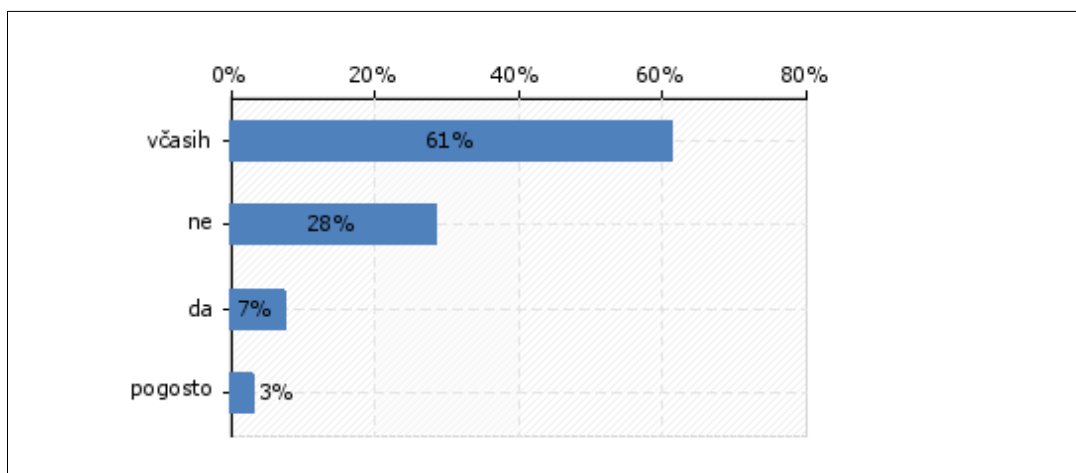
*Slika 41: Grafični prikaz rezultata – razlaga zbrani družini
(Lastni vir)*

V taki situaciji se je znašlo že 80 % sodelujočih. Res je neprijetno, ko ljudje sprašujejo, kje pa je partner, a ste kar brez atija, a je danes spet njegova nedelja? Ker so v anketi sodelovali tudi partnerji poklicnih gasilcev, sklepamo, da 17 % sodelujočih z odgovorom »zelo pogosto« pripada tej skupini.

Vprašanje številka 18.

Ali partnerjevo gasilstvo na vas vpliva stresno?

Ali partnerjevo gasilstvo na vas vpliva stresno? (n = 204)

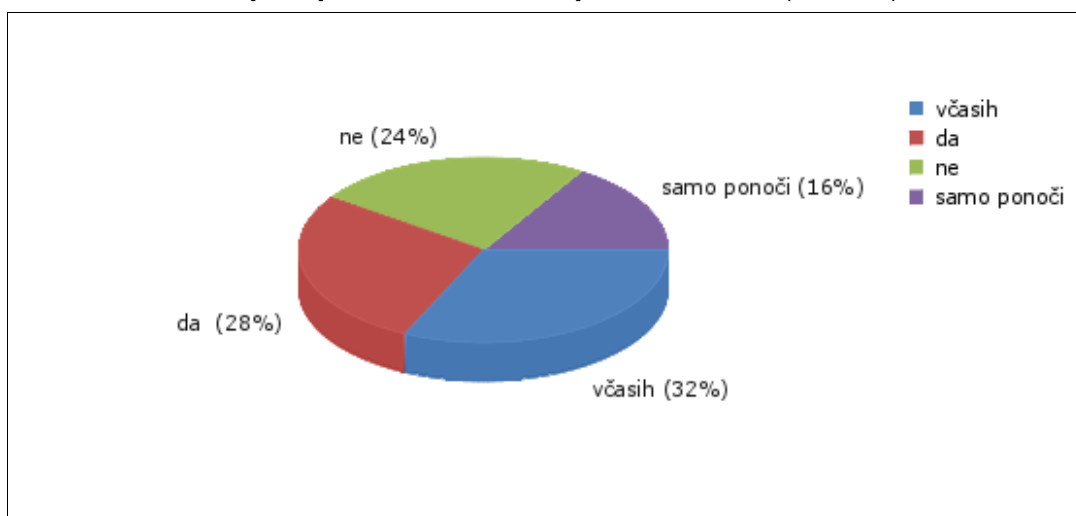
Slika 42: Grafični prikaz rezultata – na vas vpliva stresno?
(Lastni vir)

28 % sodelujočih meni, da partnerjevo gasilstvo nanje ne vpliva stresno. Stresno pa deluje na vse ostale, s tem, da na nekatere pogosteje kot na druge, čeprav so partnerji gasilca že ob vstopu v partnersko razmerje seznanjeni s tem, kaj jih čaka, pa se v celoti na vse skupaj ne moreš navaditi.

Vprašanje številka 19.

Ali pisk pozivnika na vas vpliva stresno?

Ali pisk pozivnika na vas vpliva stresno? (n = 203)

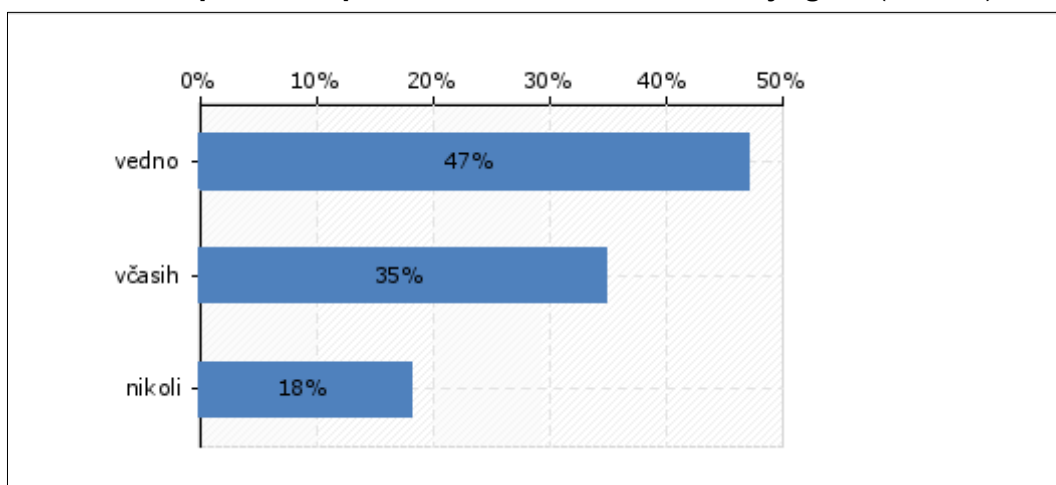
Slika 43: Grafični prikaz rezultata – pisk pozivnika
(Lastni vir)

Le na četrtno sodelujočih pisk pozivnika ne vpliva stresno, ostale tri četrtine pa so podvržene stresu. Nekaterim pisk povzroča stres samo, kadar zapiska ponoči, saj te na zelo neprijeten način zbudi iz trdnega spanca. Potem pa je od vsakega posameznika odvisno, kaj mu takrat preletava skozi misli in kako hitro lahko zaspi nazaj. Nikakor pa raztrgana noč ni prijetna.

Vprašanje številka 20.

Ali na pozivniku preverite, za kakšno intervencijo gre?

Ali na pozivniku preverite, za kakšno intervencijo gre? (n = 204)

*Slika 44: Grafični prikaz rezultata – za kakšno intervencijo gre
(Lastni vir)*

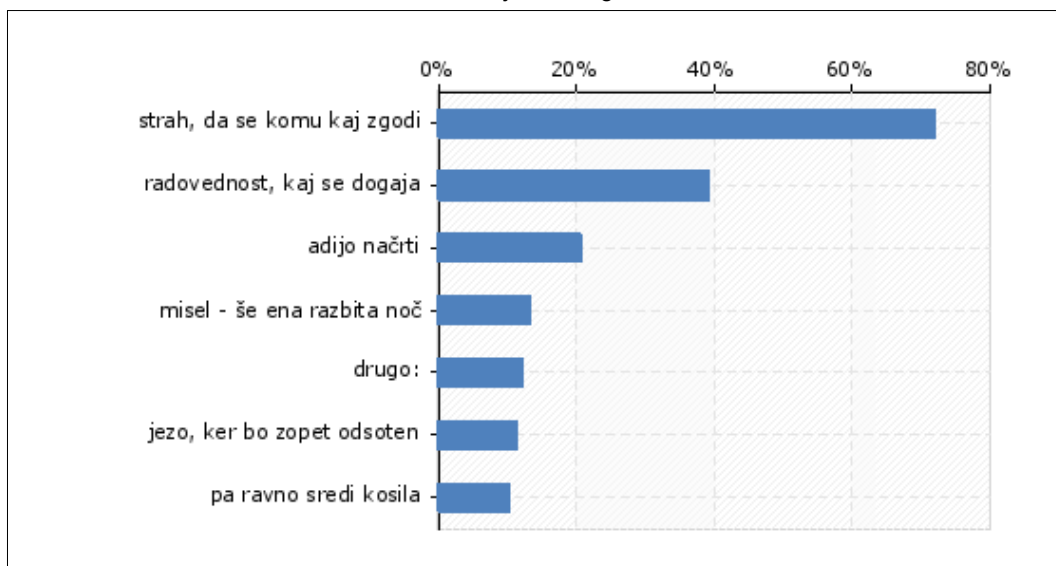
Ugotavljamo, da velika večina anketirancev na pozivniku preveri, za kakšno intervencijo gre. Na podlagi videnega pa si lahko ustvarijo sliko o tem, kako stresna, nevarna in dolgotrajna je naloga, ki jo opravlja partner.

Vprašanje številka 21.

Kaj pri vas vzbudi odhod na intervencijo?

Kaj pri vas vzbudi odhod na intervencijo? (n = 204)

Možnih je več odgovorov

Drugo:

Nič ne hodi žena, ampak jaz.
Ponos.
Hvala bogu, da so taki, ki pomagajo.
Tako pač je.
Kako ta stres vpliva na njegovo zdravje.
Ničesar. Če gre na intervencijo in kaj planirava, enostavno grem / naredim sama.
Vprašanje: ali lahko kako pomagam (topel čaj, prigrizek pri daljših intervencijah ipd.
Velikokrat iskanje varstva za najinega otroka.
Bi šla zraven, pa ne moreva pustiti otrok samih.
Pa zakaj jaz ne morem!
Ali grem lahko zraven, ker sem gasilka, ali imam varstvo za otroka.
Nevarnost, ki grozi, da se ne poškoduje kdo, tudi kak gasilec.
Lahko pomagam?
Partner bo zopet pomagal oz. nekemu rešil življenje. vzbudi mi to da sem ponosna, ker pomaga sočloveku.
Adrenalin, ker sem tudi sama gasilka.
Adrenalin in grem tudi jaz, oba sva gasilca.
Sama sem tudi operativna gasilka.
Pomoč drugim, ki jo potrebujejo.

Pospremim z mislijo, da se vsi varno vrnejo in naj bo vse v redu.
Spet bo heroj.

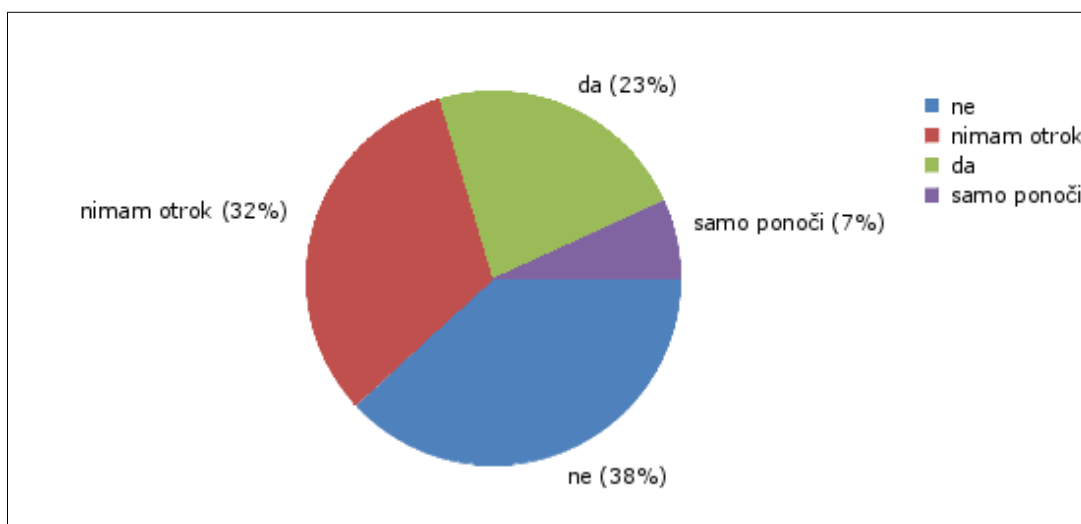
*Slika 45: Grafični prikaz rezultata – kaj vzbudi odhod na intervencijo
(Lastni vir)*

Odhod na intervencijo pri veliki večini vzbudi strah, da se komu ne bi kaj zgodilo, kajti vsi se zavedamo, da se nesreče dogajajo (dvojčka, Kornati, Boč, Škale). Zanimiva je ugotovitev, da nekaterim predstavlja odhod na intervencijo velike organizacijske težave, kajti če sta oba partnerja gasilca, je varstvo otrok ob intervenciji problem. Prisotna pa sta tudi radovednost in ponos.

Vprašanje številka 22.

Ali pisk pozivnika vznemiri vaše otroke?

Ali pisk pozivnika vznemiri vaše otroke? (n = 202)

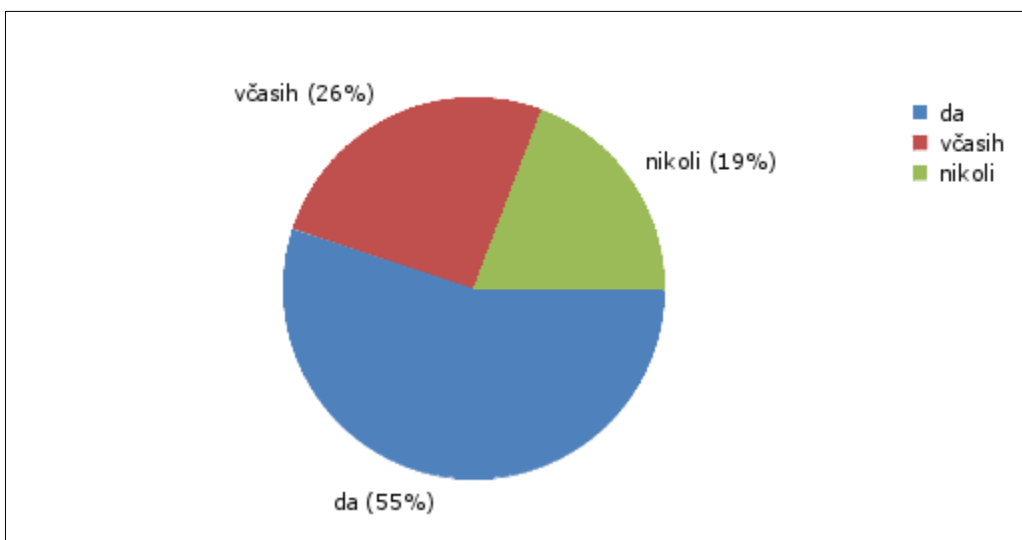
*Slika 46: Grafični prikaz rezultata – pisk pozivnika vznemiri otroke
(Lastni vir)*

Iz grafa lahko ugotovimo, da pisk pozivnika v večji meri ne vznemirja otrok. Nekatere vznemirja samo, kadar zapiska ponoči, iz česar sklepamo, da otroci verjetno spijo v spalnici svojih staršev.

Vprašanje številka 23.

Ali otroci vprašajo, kam je odšel/odšla ati/mami in kdaj se vrne?

Ali otroci vprašajo, kam je odšel/odšla ati/mami in kdaj se vrne? (n = 176)

*Slika 47: Grafični prikaz rezultata – kam je odšel/odšla ati/mami
(Lastni vir)*

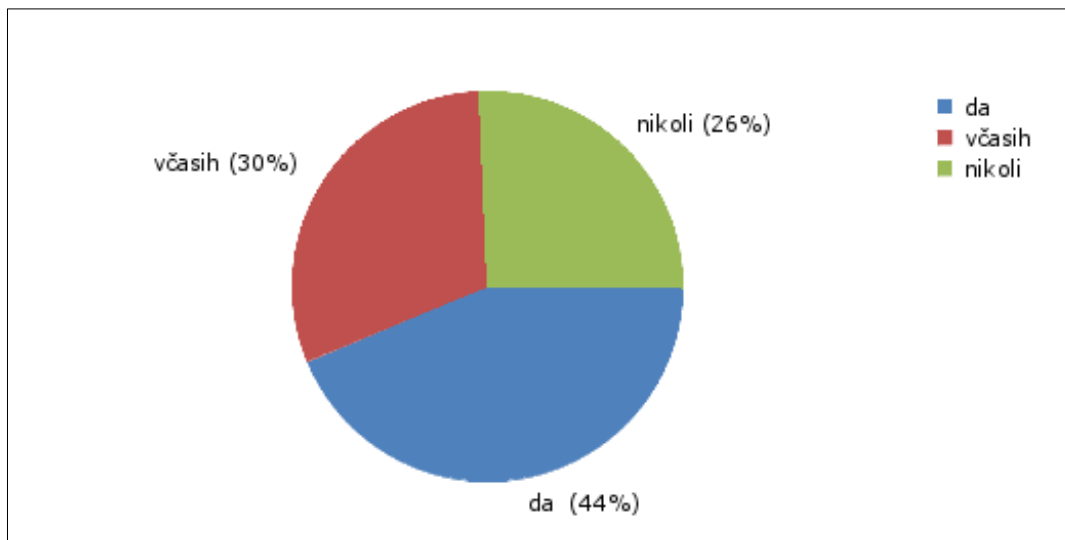
Kar 3/4 otrok vpraša, kam je odšel eden od staršev. Zanima jih, kakšna je nesreča, ali so avtomobili imeli prižgane lučke in sireno, predvsem pa, kdaj se vrne

Vprašanje številka 24.

Ali otroci vprašajo očeta/mamo: »Ali je bil velik požar ali zelo razbit avto?«

Ali otroci vprašajo očeta/mamo: »Ali je bil velik požar ali zelo razbit avto?«

(n = 174)

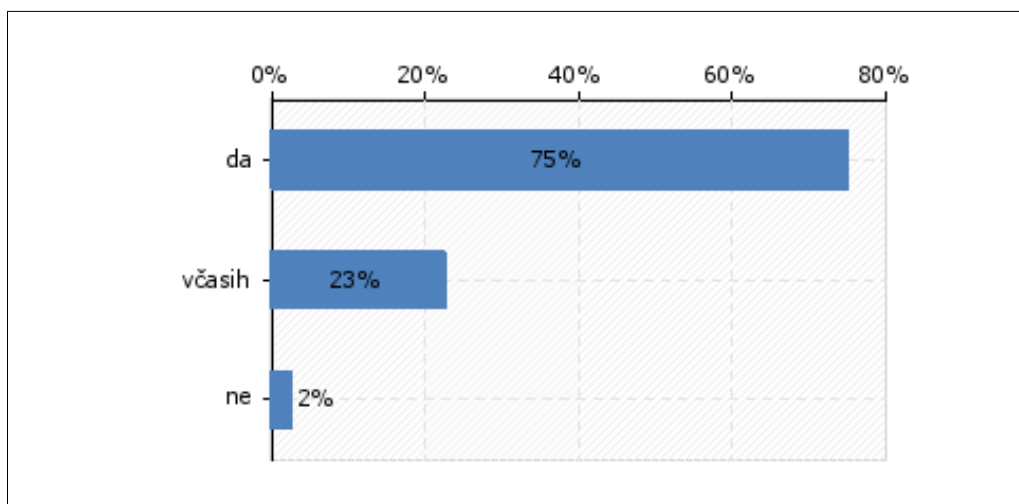
Slika 48: Grafični prikaz rezultata – »velik požar, zelo razbit avto«
(Lastni vir)

Razvidno je, da otroke zanima, kako je bilo na intervenciji. Če je bil velik požar, če so hišo pogasili, ali je bilo veliko gasilcev, koliko je bilo avtomobilov. Zanima jih, če je bil avto zelo razbit, če so mu odrezali streho, če je bil kdo ranjen, če so ranjence odpeljali z rešilcem. Otroci so vpeti v gasilsko družino in zato je zelo pomembno, da na nivoju njihovega razumevanja razložimo stvari, ki jih zanimajo.

Vprašanje številka 25.

Ali vi partnerja povprašate o intervenciji?

Ali vi partnerja povprašate o intervenciji? (n = 204)

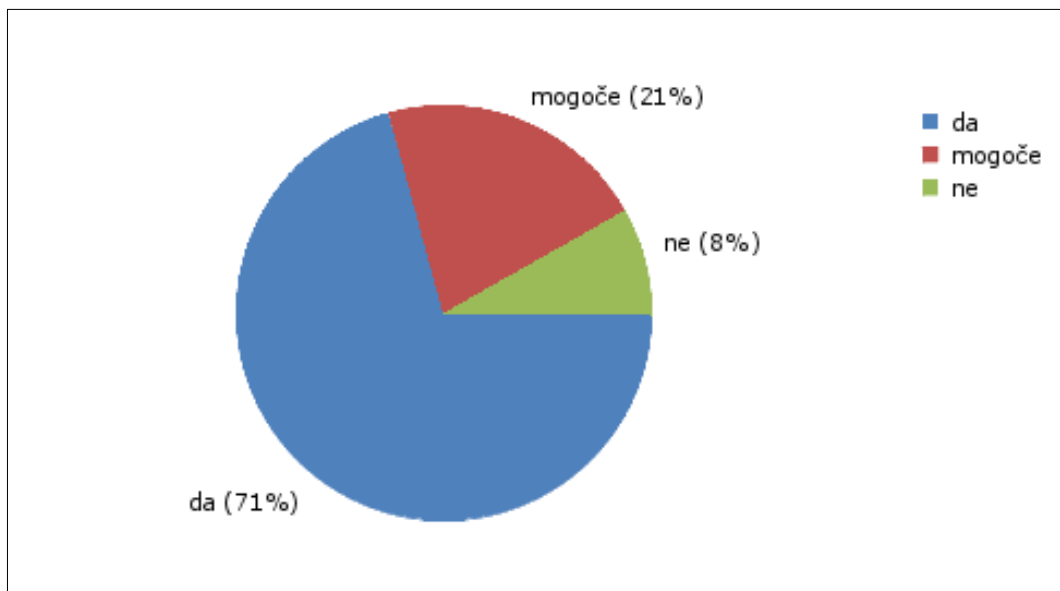
Slika 49: Grafični prikaz rezultata – povprašate o intervenciji
(Lastni vir)

Graf prikazuje, da samo 2 %, torej le štiri osebe od vseh sodelujočih ne povprašajo partnerja o intervenciji, medtem ko jih kar 3/4 vpraša vedno. Predvidevamo, da to ni samo gola radovednost, ampak način, da se s partnerjem o tem pogovarjajo in na ta način pripomorejo k razbremenitvi.

Vprašanje številka 26.

Ali iz partnerjevega obnašanja zaznate, da je bila intervencija psihično naporna?

Ali iz partnerjevega obnašanja zaznate, da je bila intervencija psihično zahtevna? (n = 204)

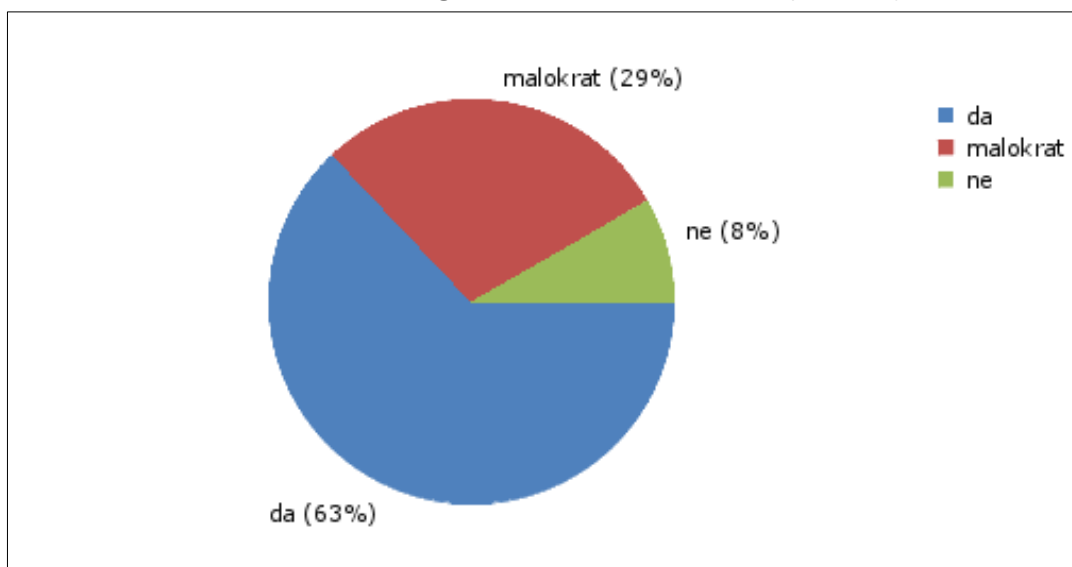
Slika 50: Grafični prikaz rezultata – psihično zahtevna intervencija
(Lastni vir)

Manj kot 10 % anketiranih iz partnerjevega obnašanja po intervenciji ne zazna, da je bila intervencija psihično naporna. Menimo, da so to verjetno operativni gasilci manjših gasilskih enot, ki zelo stresnih intervencij niti nimajo. Take enote so najpogosteje le pomoč večjim enotam. Partnerji gasilcev, ki imajo v letu večje število intervencij, pa naj bodo to poklicni ali pa prostovoljni operativni gasilci, pa iz njihovega obnašanja psihično naporno intervencijo zaznajo.

Vprašanje številka 27.

Ali ste imeli kdaj občutek, da je partner pričel pogovor o intervenciji, ker se je želel z nekom pogovoriti in razbremeniti?

Ali ste imeli kdaj občutek, da je partner pričel pogovor o intervenciji, ker se je želel z nekom pogovoriti in razbremeniti? (n = 203)

Slika 51: Grafični prikaz rezultata – pogovor o intervenciji
(Lastni vir)

Gasilci zelo pogosto začnejo pogovor o intervenciji s svojim partnerjem. S tem, ko opisujejo potek intervencije, jo na nek način podoživijo, jo obnovijo in na ta način naredijo analizo. Po eni strani se tako razbremenijo, svoja občutja prenesejo še na nekoga drugega, hkrati pa ugotovijo, ali je vse potekalo tako, kot je potrebno oziroma kaj bi se še dalo izboljšati ali spremeniti.

Vprašanje številka 28.

Na kratko opišite partnerjevo intervencijo, ki je vas najbolj pretresla.

Kemis.
Prometna nesreča, ko je majhna punčka izgubila oba starša.
Iskanje domnevno pogrešanih otrok v prometni nesreči.
Samomor – skok z mostu.
Velik požar kmetijskega objekta.
Požar v podjetju.
Prometna ... smrt.
Oživljanje osebe.
Goreča streha hiše, v kateri je spal znanec, oče dveh otrok ...

Poplave v Celju.
Zoglenelo truplo v prometni nesreči.
Poplave v železnikih in okolici.
Nič me še ni.
Masovna prometna na AC (Razdrto).
Prometna nesreča, v kateri je bil udeležen njegov znanec.
Samomor prijatelja.
Smrt več otrok v prometni nesreči, katerih oče je prostovoljni gasilec, a s partnerko v nesreči nista bila udeležena.
Smrt otroka.
Iskanje strmoglavljenega manjšega letala po Mengšu.
Ko so sredi intervencije osebo rešili in je bila čisto v redu, kar naenkrat pa so jo morali oživljati, ker ji ker zastalo srce. Žal neuspešno.
Prometna nesreča njegovega sorodnika.
Požar stanovanjske hiše kjer so bili še ljudje notri.
5-dnevni požar v Ljutomeru, ko sem ga videla do onemoglosti izčrpanega. Po dveh dneh na intervenciji je eno uro in se vrnil na požarišče.
Najhujša intervencija za mojega partnerja je bila ko se je nekaj 100 m stran od naše hiše ubil najboljši prijatelj ... kljub temu da intervencije niso prožili na pozivnike v njihovem društvu, saj je bil fant prav tako gasilec, mi je bilo najtežje ravno zaradi tega, ker sem videla, kako težko je mojemu partnerju.
Živa punca je gorela v avtomobilu ...
Glede na to, da sem sama navdušena in strastna kolesarka, me vsaka nesreča kolesarja najbolj boli. smrt oz. hujše poškodbe pa še toliko bolj.
Požar stanovanjske hiše, sredi zime.
Prometne nesreče.
Požar v Kemisu.
Oživljanje utopljenca.
Najbolj me je pretresla intervencija, kjer so prisostvovali prometni nesreči, v kateri je bil med drugim udeležen motorist. In sicer zato, ker je partnerja pretresla, tako da se je to očitno opazilo na njegovem obnašanju, ko se je vrnil domov.
Prihod na kraj prometne nesreče, v kateri je umrl njegov prijatelj.
Moj mož je aktiven reševalec GRS – tako da nas bolj pretresejo nesreče v gorah.
Reševanje njegovih sorodnikov, ki so ga po uspešni intervenciji zmerjali in zaničevali, čeprav je rešil sina.
Partnerka ne hodi dosti na intervencije, jaz več, tako da je zelo težko napisati za partnerko.
Reševanje dojenčka.
Požar, prvi našel zoglenelo osebo.
Ko je reševal svoje sina (gasilca) iz goreče hiše, ki se je rušila.
Razneslo je peč v kotlovnici, notri je bila noseča ženska; njen otrok je teden dni pozneje umrl.

Prometna nesreča, v kateri so ali je prisoten otrok.
Reševanje iz Ljubljane, požari na nepredvidljivih strehah, možnost vdora, oživljanje mlajše osebe.
Prometna nesreča s smrtnim izidom.
Reševanje otrok.
Prometna nesreča s smrtnim izidom.
Zaenkrat še ni bilo take intervencije, da bi me pretresla.
Prometna nesreča s smrtnim izidom.
Reševanje utopljenecv z 13 smrtnimi žrtvami pri hidroelektrarni Blanca 3. julija ob 18. uri, ko je ravno prišel iz službe in je takoj odhitel pomagat. Cel teden so se iskali utopljenec, zvoki helikopterjev in siren, ki jih še kar slišim.
Hude prometne nesreče.
Udeležba otrok v prometni nesreči.
Prometna nesreča s poškodovanim brez noge.
Požar gospodarskega poslopja pri sosedu.
Ni bilo še nobene tako hude intervencije v teh dveh letih.
Požar s poškodovanim gasilcem.
Ko so hudourniki zelo narasli v kratkem času in je pri mojih sorodnikih skoraj odneslo hišo. bili so tudi brez 3 km poti.
Požar pri sorodniku.
Ko je gorela hiša prijateljev.
Prometna nesreča z udeležbo motorista.
Požar v podjetju za zbiranje odpadkov, kjer so po TV-ju in radiu objavljali, da se ne ve, kakšni odpadki gorijo in da se iz požara slišijo eksplozije ...
Prometna nesreča, 4 mrtvi, 5. po 13 dneh umrl.
Poplave železniki.
Prva prometna nesreča, na kateri je tovariš sodeloval s smrtno žrtvijo.
Požar v industrijskem objektu, celo noč sem poslušala postajo in čakala, kdaj bom zaslišala njegov glas.
Težka celodnevna intervencija poslovnega objekta s peleti v Britofu.
Ko so v prometni nesreči umrli otroci.
Bila sem slučajno prisotna pri povratku ekipe po prometni nesreči na silvestrsko jutro pred leti na odseku Kranj zahod. Posledice: 3 mrtvi. Videz partnerja in ostalih je bil šokanten (utrjeni, prebledeli, premraženi in krvavi) ... vtis, ki ostane dolgo v spominu.
Ko je moral dneve in noči gasiti požar v gozdu, povzročen z iskrami z vlaka.
Smrt dobrega prijatelja in njegove hčerke (prometna nesreča).
Nesreče, v katerih so udeleženci otroci.
Neuspešno oživljanje njegovega nekdanjega sošolca in prijatelja, ki je storil samomor.
Reševanje poškodovanega otroka iz avtomobila.
Prometna nesreča s smrtnim izidom za otroka.

Ni imel take izkušnje.
Prišel je domov iz intervencije, odšel v spalnico, se usedel na rob postelje, gledal svoje tri otroke in jokal. Pozneje je povedal, da reševanje triletnega dečka, ki se je utopil, ni imelo srečnega konca.
Požar kjer je zagorelo seno. S hitro intervencijo in zbranostjo so rešili živali ter okoliška poslopja.
Ko so gasili nek skedenj in so bili notri sodi z nevarnimi odpadki, gasilci pa tega niso vedeli. K sreči je bilo vse ok.
Prometna nesreča.
Smrt mladih ljudi v prometni nesreči.
Nesreča v predoru.
Požar gospodarskega poslopja.
Prometna nesreča avtomobila in kolesarja, v kateri je umrl mlad kolesar, ter nesreča z monoksidom.
Goreči avto.
To so intervencije, kjer so udeleženi otroci ali se končajo tragično (oživljanje).
Reševanje otrok
Smrt otroka, starega 15 mesecev.
Intervencija, v kateri sta zgorela oče in sin.
Prometna nesreča s smrtnim izidom, pogorela hiša mlade družine.
Težka prometna nesreča motorista.
Intervencija s smrtnim izidom.

*Slika 52: Grafični prikaz rezultata – intervencija, ki najbolj pretrese
(Lastni vir)*

Komentar ni potreben.

5 ZAKLJUČEK

V intervjuju z operativnimi prostovoljnimi gasilci, v katerem smo jih spraševali o stresu, obremenitvah, težkih, nikoli pozabljenih intervencijah, regeneraciji in razbremenitvi zaradi intervencij, smo pridobili rezultate, ki smo jih primerjali z že znanimi odgovori poklicnih gasilcev. Obojim predstavlja največji stres alarm sam, saj nikoli ne vedo, kaj jih čaka na kraju intervencije, pri prostovoljnih gasilcih pa je stresna že vožnja v gasilsko enoto, saj je njihov čas izvoza časovno določen, predvsem pa nesreče, v katerih so udeleženi otroci. Prostovoljni gasilci ugotavljajo, da večjo obremenitev predstavlja posredovanje v domačem okolju, saj v večini primerov udeležence nesreč tudi poznajo, poklicne gasilce pa obremenjuje pogostost posredovanj in večja težavnost intervencij. Zato je tudi čas regeneracije pri poklicnih gasilcih daljši kot pri njihovih prostovoljnih kolegih. Oboji izpostavljajo fizične obremenitve, ki jih predstavlja težka zaščitna oprema (obleka, čelada, rokavice, izolirni dihalni aparat) in prenašanje težkih bremen (poškodovancev, težko pomožno orodje). Omenjajo tudi dehidracijo, znojenje, suha usta, ki so lahko posledica fizičnega napora ali pa nastopijo kot psihični dejavnik. Največja psihična obremenitev je občutek nemoči, ko kljub temu da dajo vse od sebe in je intervencija uspešno izvedena, ni srečnega konca. Razbremenitev dosežejo s pogovori po končani intervenciji ob kozarcu piva (prežene dehidracijo) in z uporabo črnega humorja. V težjih situacijah se lahko obrnejo na posebej izobražene in izšolane sodelavce – zaupnike, s katerimi opravijo razbremenilne pogovore.

Zbrani podatki potrjujejo, da so gasilci pri državljanih cenjeni in spoštovani. Ljudje se zavedajo, kako pomembna je njihova nesebična pomoč, zato se jim za opravljeno delo, ki včasih poteka že na meji zmožnega (poplave, žled) na različne načine zahvaljujejo. Največje spoštovanje in zadovoljstvo pa občutijo, če jih obiščejo udeleženci težkih prometnih nesreč in jim dokažejo, da so zaradi njihove požrtvovalnosti in nesebične pomoči še vedno živi. Država pa ima do gasilcev mačehovski odnos, kar je pokazala tudi pri nedavnih protestih poklicnih gasilcev. Trepljanje po rami in fotografiranje državnikov z gasilci po uspešnih intervencijah (Kemis) ne prinašajo debelejših denarnic. Pozabljajo, da so gasilci tisti, ki pridejo prvi, poskrbijo za varno delo vseh ostalih intervencijskih služb in odidejo zadnji. Gasilci so tisti, ki gredo tja, od koder vsi bežijo.

Raziskava je pokazala, da družine v celoti podpirajo gasilce, vendar pa se partnerji in družine v večini primerov podrejajo gasilcu, pri čemer je ta podrejenost večja, če je gasilec hkrati poklicni in prostovoljni oziroma čim bolj je obremenjena gasilska enota, v kateri deluje kot prostovoljec. Nemalokrat so prisiljeni zaradi nenadne intervencije prestaviti planirani odhod, znajdejo se v nelagodnih situacijah, ko morajo razlagati, kje je njihov partner, in podobno. Gasilci se v večini primerov zavedajo, da zamujajo del družinskega življenja na račun gasilstva, da ne dajejo enakih možnosti družinskega življenja in da z udeležbo na intervencijah škodijo svojemu zdravju.

Izkazalo se je, da le v redkih primerih pisk pozivnika stresno vpliva na otroke, da pa otroci želijo vedeti, kam je odšel/odšla ati/mami, kdaj se vrne, ali so imeli gasilski avtomobili prižgane lučke in sireno. Po vrnitvi starša sledijo vprašanja, kako je bilo, ali je bil velik požar, če so avtomobilu odrezali streho in podobno. Otroci so že od malega povezani z gasilstvom tudi skozi igro (avtomobilčki, kocke), literaturo (Medo Jaka pri gasilcih, Gasilec Mihec), da o risanki Gasilec Samo sploh ne govorimo. Ne glede na to, da otroci s ponosom rečejo »moj ati je gasilec«, v enaki meri spoštujejo in cenijo tudi svojo mami.

Kar tri četrtine sodelujočih partnerjev v raziskavi je potrdilo, da pisk pozivnika nanje vpliva stresno, na nekatere predvsem, kadar zapiska ponoči, saj jim prekine spanec na zelo neprijeten način. Velika večina jih preveri, za kakšno intervencijo gre, pri čemer si lahko ustvarijo sliko o tem, kako stresna, nevarna in dolgotrajna bo akcija. Večinoma se ob tem pojavi strah, da se komu kaj ne zgodi, pri operativnih gasilkah pa pride do povišanja adrenalina, ker so tudi same gasilke, ki zaradi otok ne morejo v akcijo. Prav varstvo otrok v družinah, kjer sta oba starša gasilca, se je pokazal kot velik organizacijski problem.

Čeprav si gasilci prizadevajo, da svojega dela ne prenašajo na družino, se je izkazalo, da ni tako. Partnerji že po njihovem obnašanju ugotovijo, da je bila intervencija stresna, jih o tem povprašajo, vendar ne iz gole radovednosti, ampak na ta način pripomorejo k njihovi razbremenitvi. Velikokrat pa gasilci tudi sami začnejo tak pogovor. Zaradi takih pogovorov imajo tudi partnerji gasilcev v podzavesti tragične in stresne intervencije, ki jih ne morejo pozabiti.

Predlagamo, da bi prav zaradi zgoraj omenjenih pogovorov, ki na nek način razbremenijo gasilca, obremenijo pa njihovega partnerja, organizirali delavnice, kjer bi si partnerji med seboj izmenjali izkušnje, kako ravnati po psihično zahtevnih intervencijah. Zelo pomembno je reagirati na pravilen način, saj v nasprotnem primeru stisko in tegobe lahko samo še povečamo.

Menimo tudi, da je na preventivi in varovanju zdravja operativnih gasilcev treba na nivoju države storiti korak naprej. Na podlagi podatkov, pridobljenih v številnih raziskavah, ki so zajemale obdobje 30–45 let, je jasno razvidno, da so strupi tihi ubijalci, ki gasilcem skrajšajo življenje za 8 let. Vse več gasilcev se zaveda, da s svojo udeležbo na intervencijah dolgoročno škodijo svojemu zdravju. Zato predlagamo, da bi se ustanovila zdravstvena skupina, ki bi spremljala zdravstveno stanje operativnih gasilcev, udeleženih v intervencijah, predvsem z vidika kopičenja škodljivih snovi v njihovih telesih.

Gasilska molitev

Kadar kliče me dolžnost, o Bog, kjerkoli besni soj plamena,
daj mi moč, da obvarujem vseh starosti življenja.

Pomagaj mi objeti majhnega otroka, preden bo prepozno,
ali rešiti starejšega, pred grozno to usodo.

Omogoči mi, da bom pripravljen slišati še tako slaboten klic
in hitro in učinkovito pogasiti ogenj.

Hočem izpolniti svoje poslanstvo in dati vse najboljše v meni,
varovati svojega soseda in zaščititi premoženje.

In če morem skladno s tvojo voljo izgubiti življenje,
prosim, blagoslovi s svojo zaščitniško roko,
moje otroke in mojo ženo.

Amen

(neznani avtor)

LITERATURA IN VIRI

Knjige:

Dernovšek, M. Z., Gorenc, M. in Jeriček, H. (2006). *Ko te strese stres*. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije.

Lamovec, T. (1998). *Psihosocialna pomoč v duševni stiski*. Ljubljana: VŠSD.

Lavrič, A. in Štirn, M. (2016). *Psihosocialna pomoč po nesrečah in drugih kriznih dogodkih*. Ljubljana: Uprava RS za zaščito in reševanje

Maslach, C. in Leiter, M.P. (2002). *Resnica o izgorevanju na delovnem mestu*. Ljubljana: Educy.

Rakovec Felser, Z. (1991). *Človek v stiski, stres in tesnoba*. Maribor: Založba Obzorja.

Selič, P. (1999). *Psihologija bolezni našega časa*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Starc, R. (2008). *Bolezni zaradi stresa I*. Ljubljana: Sirius.

Treven, S. (2005). *Premagovanje stresa*. Ljubljana: GV založba.

Zakoni:

Zakon o gasilstvu. (2005). *Uradni list RS*, št. 113/2005.

Diplomsko delo:

Mabič, B. (2009). *Stres poklicnih gasilcev: vzroki, simptomi, posledice in možnosti pomoči*. Diplomsko delo, Kranj: B&B.

Članek iz časnika (mesečnik, tednik, dnevni časopis):

Enprotex association, Magazine for public procurers. (2015). *Many firefighters are suffering from work related diseases*.

Valič, A. (22. 8. 2012). Prostovoljci gasilci so slovensko nacionalno bogastvo. *Dnevnik*.

Poročila, interni dokumenti:

Gasilska zveza Škofja Loka (2017). *Delovno gradivo za skupščino: Skupščina Gasilske zveze Škofja Loka, 2017*.

Spletne strani:

Gasilska zveza Slovenije (2010). *Zgodovina gasilstva*. Pridobljeno 23. 10. 2016 z naslova http://www.gasilec.net/uploads/datoteke/Nevenka/zgodovina_gasilstva.pdf

Gasilska brigada Ljubljana. *Kako postanem gasilec*. Pridobljeno 25. 10. 2016 z naslova <http://www.gasilskabrigadaljubljana.si/s/id/preizkus-kandidatov>

Gasilstvo – kratek opis poklica (2013). Pridobljeno 17. 11. 2016 z naslova <http://gasilstvo.blogspot.si/2013/04/gasilstvo-kratek-opis-poklica.html>

Zakon o sistemu plač v javnem sektorju (ZSPJS) (2004). *Uradni list RS, št.* Pridobljeno 17. 11. 2016 z naslova <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3328#>

SPIN URSZR – Intervencije v letu 2016. Pridobljeno 24. 2. 2017 z naslova <http://spin.sos112.si/spin2/javno/>

Gasilci – resnica, ki se zareže v srce (2009). Pridobljeno 11. 5. 2017 z naslova <https://www.youtube.com/watch?v=iu5C-XdUhFk>

Gasilska brigada Ljubljana – delovni koledar 2017. Pridobljeno 13. 10. 2017 z naslova <http://gasilskabrigadaljubljana.si/predstavitev/delovni-koledar>

Potrč, M. (2004) *Kako pripraviti program upravljanja s stresom v podjetju*. Pridobljeno 15. 2. 2017 z naslova <http://www.delavska-participacija.com/koristne-informacije/39.html>.

PRILOGI

Priloga 1: VPRAŠANJA ZA INTERVJU

Priloga 2: ANKETNI VPRAŠALNIK

Priloga 1: VPRAŠANJA ZA INTERVJU

Vprašanje številka 1.

V katero starostno skupino spadate?

Vprašanje številka 2.

Kakšna je vaša najvišja dosežena formalna izobrazba in kaj ste po poklicu?

Vprašanje številka 3.

Kako dolgo ste operativni gasilec?

Vprašanje številka 4.

Ali menite, da je opravljanje gasilske dejavnosti stresno, in če da, zakaj?

Vprašanje številka 5.

Ali menite, da je stres večji, ker delujete na domačem območju, in če da, zakaj?

Vprašanje številka 6.

Katere intervencije se vam zdijo najbolj stresne – najmanj 5?

Vprašanje številka 7.

Kaj na vas deluje najbolj stresno?

Vprašanje številka 8.

Kaj na intervenciji vas najbolj fizično obremenjuje?

Vprašanje številka 9.

Kaj na intervenciji vas najbolj psihično obremenjuje?

Vprašanje številka 10.

Kako občutite in doživite stres, katere fizične in psihične znake stresa opazite?

Vprašanje številka 11.

Koliko časa potrebujete za regeneracijo?

Vprašanje številka 12.

Ali stres na vas pusti kakšne posledice – telesne, duševne, v službi, doma?

Vprašanje številka 13.

Na kakšen način obvladujete stres – si olajšate glavo in dušo ali opravite razbremenilne pogovore?

Vprašanje številka 14.

Verjetno obstaja intervencija, pri kateri je bil stres največji in je ne morete pozabiti. Ali jo lahko opišete?

Vprašanje številka 15.

Ali menite, da ste v družbi cenjeni, spoštovani, nekaj samoumevnega ali zaničevani?

Priloga 2: ANKETNI VPRAŠALNIK

Sem Tatjana Štremfelj in sem študentka Višje šole B&B. Z diplomsko nalogo: Gasilstvo, stres, partner, družina želim zaključiti višješolski študij ekonomije, pri tem pa potrebujem vašo pomoč. Rada bi pridobila vaše mnenje o tej tematiki, na osnovi rezultatov in analize ankete pa bom prišla do ugotovitev, kako gasilstvo vpliva na partnerja in delovanje družine. Zaradi lažje analize sem vprašalnik razdelila na štiri bloke. Anketni vprašalnik in rezultati bodo anonimni in jih bom uporabila izključno za namen izdelave diplomske naloge. Prosim, če si vzamete nekaj minut in s klikom na Naslednja stran pričnete z izpolnjevanjem ankete.

XSPOL - Spol:

- Moški
 Ženski

XSTAR2a4 - V katero starostno skupino spadate?

- do 20 let
 21–25 let
 26–30 let
 31–40 let
 41–45 let
 46–50 let
 51 let in več

XZST1surs4 - Trajanje razmerja

- do 5 let
 6–10 let
 11–15 let
 16–20 let
 21–25 let
 26 let ali več

Q1 - Koliko otrok imate?

- nobenega
 1
 2
 3
 4 ali več

Q2 - Partner je

Možnih je več odgovorov

- poklicni gasilec
 prostovoljni gasilec

BLOK (1) (PODPORA gasilcu v družini s strani partnerja in ostalih družinskih članov)

Q3 - V kolikšni meri vi in vaša družina podpirate gasilca?

- povsem ga podpiramo
- podpiramo ga le v nekaterih stvareh
- pri tem ga ne omejujemo
- ga ne podpiramo

BLOK (1) (PODPORA gasilcu v družini s strani partnerja in ostalih družinskih članov)
Q4 - Ali menite, da je partner pri otrocih bolj cenjen kot vi?

- nimam otrok
- da
- ne

BLOK (1) (PODPORA gasilcu v družini s strani partnerja in ostalih družinskih članov)
Q5 - Operativna poklicna in prostovoljna gasilka je izjavila: "Čisto pravi heroji so tisi, ki nas podpirajo, četudi ne z besedami, ampak s tišino in rameni za jokati." Ali se strinjate s to izjavo?

- zelo
- še kar
- sploh ne
- drugo:

BLOK (2) (ODREKANJE gasilca in ostalih družinskih članov)
Q6 - Ali menite, da se vaš partner zaveda, da zamuja del družinskega življenja na račun gasilstva?

- da
- včasih
- partner se ne odreka družinskim aktivnostim zaradi gasilstva
- ne

BLOK (2) (ODREKANJE gasilca in ostalih družinskih članov)
Q7 - Ali menite, da se partner zaveda, da ne nudi enakih možnosti družinskega življenja v primerjavi z družinami brez gasilcev?

- močno se zaveda in to ga obremenjuje
- se zaveda
- ne, tega se sploh ne zaveda
- moj partner nam nudi enake možnosti

BLOK (2) (ODREKANJE gasilca in ostalih družinskih članov)
Q8 - Ali menite, da se partner zaveda, da z udeležbo na intervencijah škodujejo zdravju, saj po nekaterih raziskavah gasilci umrejo v povprečju 8 let prej kot ostali državljani?

- se zaveda
- to nam ni znano
- ne

BLOK (3) (PODREJENOST družine gasilcu in njegovemu načinu delovanja v organizaciji)
Q9 - Ali se po vašem mnenju vi in vaša družina podrejata gasilstvu?

- da
 skoraj vedno
 včasih
 ne

BLOK (3) (PODREJENOST družine gasilcu in njegovemu načinu delovanja v organizaciji)
Q10 - Vaši otroci (v kolikšni meri se strinjate z danimi trditvami)

	zelo veliko	veliko	malo	sploh nimajo
imajo predvsem gasilske avtomobilčke	☐	☐	☐	☐
iz kock sestavljajo gasilske postaje	☐	☐	☐	☐
berejo gasilske knjižice	☐	☐	☐	☐
poslušajo pesmi o gasilcih	☐	☐	☐	☐
gledajo gasilske risanke in filme	☐	☐	☐	☐

BLOK (3) (PODREJENOST družine gasilcu in njegovemu načinu delovanja v organizaciji)
Q11 - Ali zaradi partnerja morate vnaprej planirati izlete, praznovanja, obiske in dopuste?

- da
 pogosto
 ne

BLOK (3) (PODREJENOST družine gasilcu in njegovemu načinu delovanja v organizaciji)
Q12 - Ali ste kdaj prestavili odhod na praznovanje ali dopust tik pred odhodom zaradi nenadne intervencije?

- da
 ne

BLOK (3) (PODREJENOST družine gasilcu in njegovemu načinu delovanja v organizaciji)
Q13 - Ali ste se kdaj znašli v nelagodni situaciji pred sorodniki, prijatelji, ker so se nehote morali prilagoditi nenadni intervenciji vašega partnerja?

- včasih
 velikokrat
 nikoli

BLOK (3) (PODREJENOST družine gasilcu in njegovemu načinu delovanja v organizaciji)
Q14 - Kolikokrat ste bili prisiljeni razlagati zbrani družini, zakaj vaš partner zamuja, da bo prišel pozneje ali da ga sploh ne bo?

- zelo pogosto
 nekajkrat
 nikoli

BLOK (4) (VPLIV STRESA na partnerja in ostale družinske člane)
Q15 - Ali partnerjevo gasilstvo na vas vpliva stresno?

- da

- včasih
- pogosto
- ne

BLOK (4) (VPLIV STRESA na partnerja in ostale družinske člane)**Q16 - Ali pisk pozivnika na vas vpliva stresno?**

- da
- včasih
- samo ponoči
- ne

BLOK (4) (VPLIV STRESA na partnerja in ostale družinske člane)**Q17 - Ali na pozivniku preverite, za kakšno intervencijo gre?**

- vedno
- včasih
- nikoli

BLOK (4) (VPLIV STRESA na partnerja in ostale družinske člane)**Q18 - Kaj pri vas vzbudi odhod na intervencijo?**

Možnih je več odgovorov

- strah, da se komu kaj zgodi
- jezo, ker bo zopet odsoten
- radovednost, kaj se dogaja
- misel – še ena razbita noč
- pa ravno sredi kosila
- adijo načrti
- drugo:

BLOK (4) (VPLIV STRESA na partnerja in ostale družinske člane)**Q19 - Ali pisk pozivnika vznemiri vaše otroke?**

- nimam otrok
- da
- samo ponoči
- ne

BLOK (4) (VPLIV STRESA na partnerja in ostale družinske člane)**Q20 - Ali otroci vprašajo, kam je odšel/odšla ati/mami, in kdaj se vrne?**

- da
- včasih
- nikoli

BLOK (4) (VPLIV STRESA na partnerja in ostale družinske člane)**Q21 - Ali otroci vprašajo očeta/mamo: "Ali je bil velik požar ali zelo razbit avto?"**

- da
- včasih
- nikoli

BLOK (4) (VPLIV STRESA na partnerja in ostale družinske člane)**Q22 - Ali vi partnerja povprašate o intervenciji?**

- da
- včasih
- ne

BLOK (4) (VPLIV STRESA na partnerja in ostale družinske člane)**Q23 - Ali iz partnerjevega obnašanja zaznate, da je bila intervencija psihično zahtevna?**

- da
- mogoče
- ne

BLOK (4) (VPLIV STRESA na partnerja in ostale družinske člane)**Q24 - Ali ste imeli kdaj občutek, da je partner pričel pogovor o intervenciji, ker se je želel z nekom pogovoriti in razbremeniti?**

- da
- malokrat
- ne

BLOK (4) (VPLIV STRESA na partnerja in ostale družinske člane)**Q25 - Na kratko opišete partnerjevo intervencijo, ki je vas najbolj pretresla.**